

Pvm

Täydennetty

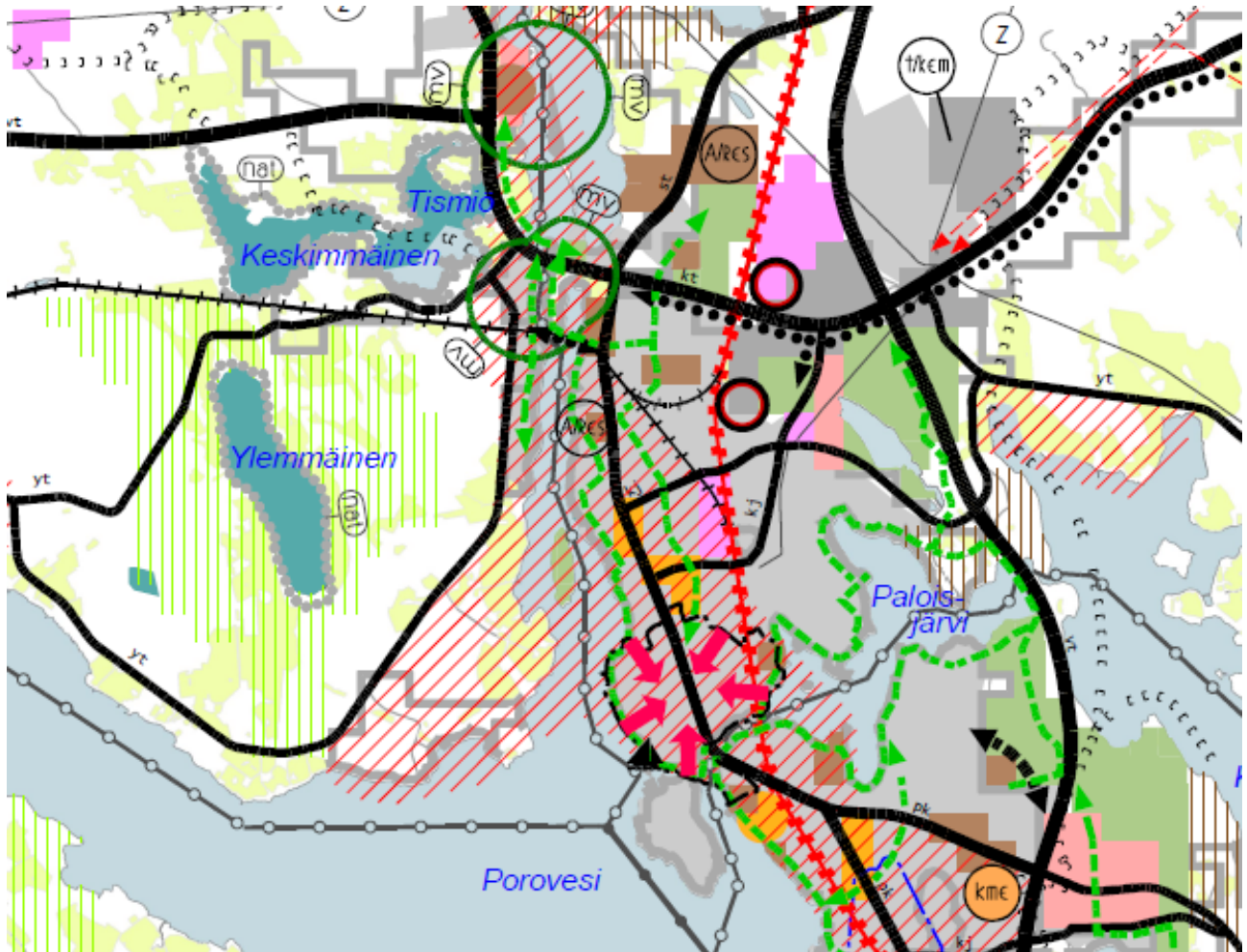
Asianumero

10.3.2023

15.11.2023

IIS/371/10.02.02.00/2017

Iisalmen yleiskaava YK1

Kaavan hyväksyminen:

Kaupunginhallitus 18.12.2023 § 299

Kaupunginvaltuusto 18.3.2024 § 4

Kaavaprosessin vaiheet

Kaavan vireilletulo	25.2.2017
OAS nähtävillä	20.3.-21.4.2017

Kaavan käsittelyvaiheet luottamuselimissä ja nähtävilläolo ajankohdat:

Tekninen lautakunta Osallistumis- ja arviointisuunnitelma tiedoksi	14.3.2017 § 50
Kaupunginhallitus Osallistumis- ja arviointisuunnitelma tiedoksi	27.3.2017 § 63
Kaupunginvaltuusto Osallistumis- ja arviointisuunnitelma tiedoksi	3.4.2017 § 27
Tekninen lautakunta Kolme rakennemallia	13.3.2018 § 40
Kaupunginhallitus Kolme rakennemallia	3.2018 § 43
Kaupunginhallitus Kolme rakennemallia	26.3.2018 § 66
Kaupunginvaltuusto Kolme rakennemallia	16.4.2018 § 26
Tekninen lautakunta Kaavaluonnos	23.3.2021 § 51
Kaupunginhallitus Kaavaluonnos	29.3.2021 § 89
Kaavaluonnos nähtävillä	12.4-11.6.2021
Tekninen lautakunta Kaavaehdotus	22.2.2023 § 18
Kaupunginhallitus Kaavaehdotus	27.2.2023 § 60
Kaupunginhallitus Kaavaehdotus	20.3.2023 § 76
Kaavaehdotus nähtävillä	3.4.-2.6.2023
Tekninen lautakunta Kaavaehdotus	6.9.2023 § 112
Kaupunginhallitus Kaavaehdotus	18.9.2023 § 208
Kaavaehdotus uudestaan nähtävillä	2.10-31.10.2023
Tekninen lautakunta Hyväksymiskäsittely	15.11.2023 § 146
Tekninen lautakunta Hyväksymiskäsittely	13.12.2023 § 177
Kaupunginhallitus Hyväksymiskäsittely	18.12.2023 § 299
Kaupunginvaltuusto Hyväksymiskäsittely	18.3.2024 § 4

Sisällysluettelo

1. ESIPUHE	7
2. YLEISKAAVAN LAATIMISEN TARKOITUS.....	8
3. SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT	9
3.1 Suunnittelualue	9
3.2 Luonto, maisema ja kulttuuriympäristö	10
3.2.1 Menetelmät	10
3.2.2 Suunnittelualueen maiseman, rakennetun ympäristön ja luonnon yleiskuvaus.....	12
3.2.3 Maiseman, kulttuuriympäristön ja luonnon arvokohteet	18
3.3 Alue- ja yhdyskuntarakenne	29
3.4 Toimintaympäristö.....	38
3.5 Imago ja identiteetti.....	40
3.6 Ympäristön häiriötekijät.....	42
3.7 Maanomistus	44
3.8 Suunnittelualueita koskevat suunnitelmat, päätökset ja selvitykset	45
4. SUUNNITTELUN VAIHEET	58
4.1 Maankäytön suunnittelun tarve, käynnistäminen ja sitä koskevat päätökset	58
4.2 Osallistuminen ja yhteistyö	58
4.2.1 Osalliset	58
4.2.2 Työvaiheet ja vuorovaikutusmenettelyt.....	59
4.2.3 Viranomaisyhteistyö	61

4.3	Suunnittelun tavoitteet	62
4.4	Kolme erilaista rakennemallia yleiskaavan pohjaksi	64
4.4.1	Vaikutusten arviointi kolmesta vaihtoehdosta	68
5.	YLEISKAAVAN KUVAUS	73
5.1	Keskeinen sisältö ja aluevaraukset	73
5.1.1	Kaavamerkintöjen strategisesta luonteesta osana tulevaisuuden tietomallia	74
5.1.2	Koko kunta	75
5.1.3	Ydinkeskusta	85
5.2	Vaikutusten arviointi	87
5.3	Yleiskaavan toteuttaminen	95
5.4	Kaavamääräysten oikeusvaikutuksesta	95
6.	KAAVASELOSTUKSEN LISÄLEHTI	97
6.1	Kaavakartalle tehdyt muutokset/ täydennykset:	97
6.2	Kaavaselostukseen tehdyt täydennykset:	97

Liitteet

Osayleiskaavoitukseen liittyen on laadittu seuraavat selvitykset, joihin liittyvät tekstit ovat tarkoituksenmukaisilta osin liitteenä kaavaselostuksessa:

1. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
2. Yhteenvedot lausunnoista ja vastineet sekä vaikutusten arviointi (3 rakennemallia)
 - Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatu palaute sekä kaavoittajan vastineet
 - Luonnoksesta saadut kannanotot ja lausunnot sekä kaavoittajan vastineet
 - Ehdotuksesta saadut muistutukset ja lausunnot sekä kaavoittajan vastineet
 - Ehdotuksesta (2) saadut muistutukset ja lausunnot sekä kaavoittajan vastineet
 - Vuorovaikutusten pohjalta vaikutusten arviointi (3 rakennemallia, 2018)
3. Yleisötilaisuuksien, viranomais- ja työneuvottelujen muistiot
 - OAS-tilaisuus 29.3.2017
 - Kolme rakennemallia -vaihtoehtojen esittelyt eri tahoille 16.1.-8.2.2018 muistiot
 - Kolme rakennemallia -vaihtoehtojen yleisötilaisuuksien 24.1.-1.2.2018 muistiot
 - Alustavan luonnoksen esittelytilaisuuden 10.9.2020 muistio
 - Yleiskaava luonnoksen esittelytilaisuuden 18.5.2021 muistio
 - Yleiskaavaehdotuksen esittelytilaisuuden 10.5.2023 muistio
 - Viranomaisneuvottelun 15.3.2017 muistio
 - Työneuvottelun 23.11.2021 muistio
4. Luonnosvaiheen vuorovaikutus 2022 (karttapalautepalvelu, työpajat, kysely)
5. Iisalmen nykytila-analyysi ja väestöskenaariot
6. Kaupallisten vaikutusten selvitys
 - Iisalmen kaupallinen selvitys 2022
 - Kaupallisten vaikutusten analyysi
7. Iisalmen ilmastosuunnitelma
8. Ylä-Savon ilmasto-ohjelma
9. Kulttuuriympäristön selvityskartat
 - Iisalmen arkeologinen esiselvitys 2021
 - Kiinteät muinaisjäännökset ja arvokkaat maisema-alueet, perinnebiotoopit

- Modernin rakennusperinnön kohteet suuri ja keskisuuri merkittävyys
- Paikallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, suuret ja keskiuuret kohteet keskusta-alueella
- Paikallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, suuret ja keskiuuret kohteet
- Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt keskusta-alueella
- Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

10. Iisalmen kulttuuriympäristö, keskusta-alue

- Osa 1 Maisema-alue selvitys ja kaupunkikeskustan kaavoituksen historiaa
- Osa 2 Ydinkeskustan arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt
- Osa 3 Ydinkeskustan ulkopuoliset taajama-alueen arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt

11. Iisalmen kulttuuriympäristö, maaseutualue

- Iisalmen maaseudun kulttuuriympäristö maaseutu, listaus Inventoiduista kulttuuriympäristökohteista
- Iisalmen maaseutualueen rakennettu kulttuuriympäristö 2023
- Iisalmen maaseudun kulttuuriympäristöjä, maastokierroksia vuonna 2021

12. Otteita viheraluejärjestelmä -tutkielmasta, Ella Kautto

13. Otteita viheraluejärjestelmästä Keskustaseutu. Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä ja Iisalmen kaupunki

- Viheraluejärjestelmäkartta 2023
- Viheraluejärjestelmän raportti

14. Meluseelvitys koko kunta

15. Natura-alueet ja luonnonsuojelualueet

16. Liito-oravaselvitykset yhteenveto

17. Mitoitustaulukot kehittyvistä kyläalueista

18. Iisalmen keskustaajaman hulevesisuunnitelma

Selostuksessa käytetyt kuvat, jos ei muuta mainita, Iisalmen kaupungin arkistoista.

1. ESIPUHE

Iisalmen yleiskaava-alue käsittää koko kaupungin alueen. Vesistöt rajaavat kaupungin tiivistä, kumpareella sijaitsevaa keskusta-aluetta lännessä ja etelässä. Kaupunki on kasvanut valtatie 5:den varteen nauhataajaman muotoon siten, että asemakaava-alueen päästä päähän etäisyys on linnuntietä noin 14 km. Kaupunkia halkovat pohjoiseteläsuunnassa Valtatie 5 ja rautatie. Iisalmen maaseutualueella sijaitsee elinvoimaisia savolaisia kyliä. Kylärakenne on väljä ja tiiviitä kyläkeskuksia ei juuri ole.

Yleiskaavan valmistelussa on kiinnitetty erityistä huomiota kaavoitusprosessin avoimuuteen ja vuorovaikutteisuuteen. Vuorovaikutus painottuu hankkeen alkuvaiheeseen. Lisäksi kaavan kolmen vaihtoehdoisen rakennemallin kanssa yhtä aikaa oli tarkastelussa perusopetuksen palveluverkkosuunnitelma vuodenvaihteessa 2017–18, jossa päätettiin tulevaisuuden alakoulujen sijainnit. Syntyvyys on kuitenkin laskenut vuoden 2017 jälkeen. Tämä on globaali ilmiö ja aika näyttää kuinka pysyväksi tämä muutos jää.

Yleiskaava on laadittu Iisalmen kaupungin kaavoitusyksikön työnä. Kaava perustuu laajoihin paikkatietoaineistoihin, joita on saatu Suomen ympäristökeskuksen LIITERI-tietopalvelusta ja YKR-ruutuaineistosta. Lisäksi kaupunkiin on tehty vuosien 2006 ja 2015 aikana kulttuuriympäristön arvottamistyö, johon kaavan kulttuuriympäristöselvitykset perustuvat. Kulttuuriympäristöselvitykset modernin rakennusperinnön osalta valmistuivat vuoden 2020 aikana. Selvitys koko kaupungin muinaisjään-
nösperiaalista käynnistyy kevään 2021 aikana. Koko kaupungin viheraluejärjestelmätutkimuksen laati opiskelija Ella Kautto yleiskaavan valmistelun taustaksi kesällä 2017. Meluselvitykset koko kaupunkiin on tehnyt FCG Oy.

Kaavan alkuvaiheessa oli myös käynnissä Iisalmen kaupungin kaupunkistrategian valmistelu ja hyväksyminen vuodelle 2030. Kaupunkistrategiassa asetettu väestönkasvutavoite nykyisestä vajaasta 22 000 asukkaasta 25 000 asukkaaseen oli kaavan alkuvaiheessa lähtökohtainen väestötavoite. Myöhemmin kaupunkistrategiaa tarkistettiin vuonna 2020 ja tällöin luovuttiin väestönkasvutavoitteesta. Kaavan tavoitevuosi on 2040.

Iisalmen ilmastosuunnitelma valmistui vuoden 2021 aikana. Iisalmen resurssiviisauden toimenpideohjelma puolestaan on valmistunut vuonna 2018.

Kaavan kehittämistä tietomallipohjaiseksi selvitettiin vuoden 2018 aikana toteutuneessa KIRA-digihankkeessa Iisalmen elävä digitaalinen yleiskaava. Lisäksi kaavan esitystapaa ja kehittämistä tietomallipohjaiseksi pohdittiin MRL:n uudistukseen liittyvässä Kuntaliiton vetämässä pilotointihankkeessa yhden kuntakaavan mallista vuoden 2019 aikana.

Syksyllä 2017 Ramboll Oy:stä Pasi Rajala ja Iris Broman vetivät luottamushenkilöille ja kaupungin eri hallintokunnille suunnatun yhden päivän mittaisen työpajan. Lisäksi kaavaan tehtyjä rakennemuutoksia ja niiden vaikutusta maaseutuelinkeinoihin arvioi arkkitehti Raija Seppänen arkkitehtitoimisto Marsista heinäkuussa 2018.

Iisalmissa 10.3.2023

Sari Niemi
kaavoituspäällikkö

2. YLEISKAAVAN LAATIMISEN TARKOITUS

Yleiskaavan laatiminen koko kaupunkiin ottaa haltuun maankäytön koko kaupungin tasolla ja sovitaa sen naapurikuntien tavoitteisiin. Keskusteluja ja vuorovaikutusta yleiskaavan sisällöstä onkin käyty naapurikuntien, maakuntaliiton ja Pohjois-Savon ELY-keskuksen kanssa jo kaavan alkuvaiheissa. Myös valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat olleet merkittäviä suunnittelua ohjaavia tekijöitä, koska Iisalmen läpi kulkee tärkeitä väyliä sekä yhdyskuntateknistä huoltoa, joilla on ylimaakunnallista merkitystä.

Iisalmen yleiskaava tulee ohjaamaan kaupungin yhdyskuntarakennetta, luomaan mahdollisuuksia asumiselle, elinkeinoille, palveluille, liikenneväylien kehittämiseksi, virkistytymiselle sekä ohjaamaan asemakaavasunnittelua. Kaavasta tulee oikeusvaikutteinen. Kaavan toteutumisen tavoitevuosi on 2040. Osayleiskaavan tavoitteena on maankäytön suunnittelun keinoin luoda edellytyksiä ja varautua taajaman mahdollisiin laajenemistarpeisiin, uusien työpaikka-alueiden syntyminen sekä luoda edellytykset maaseutualueiden kehittämiseksi. Tavoitteena on hyvällä yhdyskuntasuunnittelulla toteuttaa Iisalmen kaupunkistrategiaa, Iisalmen ilmastosuunnitelmaa ja tehtyä resurssiviisauden toimenpideohjelmaa. Suunnittelua ohjaa valtakunnan keskeisten liikenneväylien kehittämisen turvaamisen tavoitteet.

Tarkoituksena on vahvistaa Iisalmen kaupungin omaleimaisuutta tuomalla voimakkaasti esiin ympäristön laatutekijöitä ja vahvuuksia, esimerkiksi tarinoita vanhana historiallisena kaupunkina sekä sijaintia osana vesistömaisemaa.

Strateginen yleiskaava on esitetty mittakaavassa 1:50 000 ja tarkempi keskusta-alueen yleiskaava mittakaavassa 1:4 000. Kaupunkia ja sen maankäyttöä ohjataan osoittamalla tärkeät asuin- ja teollisuusalueet sekä niiden laajenemistarpeet, potentiaaliset tuulivoimaloiden alueet, virkistysalueet sekä kehitettävät kyläalueet. Yhdyskuntarakenteen muutosten ohjauksen vastapainoksi on osoitettu suunnittelualueen merkittävimmät erityispiirteet ja niiden kehittämis-, suojelu- tai säilyttämistarpeet.

Iisalmen strateginen yleiskaava on tarkoitettu tarkasteltavaksi ja tulkittavaksi Iisalmen karttapalvelussa. Kaupunki on kehittänyt Trimble Locus paikkatietojärjestelmää ja yleiskaavan tietomallia siellä. Yhdessä karttapalvelussa olevan yleiskaavan tietomallin kopion kanssa on käytävissä laaja selvitysaineisto, joka helpottaa kaavan tulkintaa ja ohjaa ottamaan suunnittelussa huomioon siellä olevan tiedon. Yleiskaava on siten tiedolla johtamisen tuloksena syntynyt suunnitelma, joka edesauttaa tiedolla johtamista kaupunkia kehitettäessä.

Iisalmen kaupungin sisäisessä käytössä kaava toimii tietomallina Trimble Locus tietokannassa, jossa kaavan selvitysaineistoa on erityisen laajasti hyödynnettävissä kaupungin sisäisessä viranomaistoiminnassa.

3. SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT

3.1 Suunnittelualue

Kaava-alue käsittää koko kaupungin pinta-alan. Suunnittelualueen pinta-ala on n. 872,18 km², josta maa-alueen pinta-ala n. 762,97 km².

Iisalmi rajautuu pohjoisessa Vieremän kuntaan, idässä Sonkajärven kuntaan, etelässä Lapinlahden kuntaan ja Kuopion kaupunkiin, idässä Pielaveden kuntaan sekä koillisessa Kiuruveden kaupunkiin.

Iisalmen kaupunki on Ylä-Savon seutukeskus.

Kuva 1 Suunnittelualue.

3.2 Luonto, maisema ja kulttuuriympäristö

Tässä kappaleessa kuvaillaan suunnittelualueen luonto- ja maisematekijöiden sekä rakennetun ympäristön muodostamaa kokonaisuutta.

3.2.1 Menetelmät

Tiedot suunnittelualueen luontoarvoista on koottu Suomen ympäristökeskuksen paikkatietojärjestelmästä ja Iisalmen kaupungin paikkatietojärjestelmästä sekä Iisalmen kaupungin teettämistä selvityksistä. Kaava-alueen luonnonarvoja on kartoitettu useassa yhteydessä:

- Iisalmen ja Vieremän luontoselvitys 1993
- Järvien luontoselvitys 2001, Maa ja Vesi Oy
- Peltomäen ympäristöyrittäjäpuiston luontoselvitys, Jaakko Pöyry Infra, Maa ja Vesi Oy, 2001
- Vesikasvillisuus selvitykset Iisalmen seudun järvillä, 2002
- Soinlahden, Ahmon ja Ohenmäen alueiden luonto- ja maisemaselvitys, 2005
- Liito-oravas selvitykset, Tarmo Saastamoinen viimeisin vuodelta 2020, Kaj Jäderholm viimeisin vuodelta 2022 ja Biologitoimisto Vihervaara 2013
- Iisalmen luonto- ja maisemaselvitys 2008, Ohenmäki, Kirma, Pihlajaharju, Tervakangas, Runni, Kilpijärven länsiranta, Soinlahti-Lapinniemi, Kirkonsalmen länsiranta
- Asemakaavojen luontoselvityksiä, FCG 2020, Latvasilmu osk Ympäristöpalvelut viimeisin vuodelta 2022.

Maiseman ja kulttuuriympäristön kuvaus perustuu olemassa oleviin selvityksiin ja suunnitelmiin, kartta- ja ilmakuvatarkasteluihin sekä maastokäynteihin. Tärkeimpinä tietolähteinä on käytetty seuraavia selvityksiä:

- Ylä-Savon maa-ainesinventointi, Geologian tutkimuskeskus 1995
- Iisalmen keskusta-alueen viheraluejärjestelmä 2004
- Iisalmen kulttuuriympäristö, keskustaseutu, 2014
- Iisalmen maaseutualueen rakennettu kulttuuriympäristö, Jaana Luttinen 2023
- Iisalmen kulttuuriympäristö, maaseutu, listaus inventoiduista kohteista, 2023
- Modernin rakennusperinnön inventoinnit vuonna 2020 ja arvotus vuonna 2021
- Arkeologista inventointia on tehty asemakaavoja ja osayleiskaavoja varten, viimeisin 2018 (pääasiassa Mikroliitti Oy)
- Iisalmen arkeologisen potentiaalin esiselvitys, Museovirasto, 2021.

Vesistöt ja pohjavedet:

- Pohjavesien suojelusuunnitelma Peltosalmi-Ohenmäki, Honkalampi ja Haminämäki-Humppi, Pohjois-Savon ympäristökeskus 2007
- Vesihuollon kehittämissuunnitelma, Insinööritoimisto Kiuru & Rautiainen Oy 2011
- Savonradan tasoristeysjärjestelyt välillä Kuopio-Iisalmi, tarveselvitys, Liikennevirasto 2012
- Iisalmen reitin vesivisio, Savo-Karjalan vesiensuojeluyhdistys Ry
- Iisalmen keskustaajaman hulevesisuunnitelma, Ramboll, 2022
- Pohjavesien suojelusuunnitelmaluonnos 2022.

Suunnittelualueen halki kulkevat valtatie 5 ja Savon rata. Niihin liittyviä meluja on selvitetty sekä liikenneturvallisuuden parantamiseksi laadittu suunnitelmia:

- Meluseelvitys Iisalmen kaupungissa, Insinööritoimisto Paavo Ristola Oy, 2002 ja viimeisin Rambol Oy 2014, 2015
- Keskikaidesuunnitelma Valtatie 5 välillä Taipale-Soinlahti, Tiehallinto 2008
- Savonradan tasoristeysjärjestelyt välillä Kuopio-Iisalmi, tarveselvityksen päivitys 2012 (Siilinjärvi, Lapinlahti ja Iisalmi), Liikennevirasto
- Kolmioraideseelvitys välillä Ylivieskanrata – Kajaaninrata
- Itä-Suomen liikenneturvallisuussuunnitelma, ELY-keskus, 2012
- Esiselvitys Iisalmen rataverkon kehittämisestä, Linea konsultit 2018.
- Iisalmi -Kontiomäki-radon peruskorjaus ja kehittäminen, Väylävirasto 53/2023

Kaupallinen selvitys

- Iisalmen alueen kaupallinen selvitys, WSP Finland, 2022.

Keskusta-alue

- Pysäköintiselvitys, WSP Finland, 2022
- Keskustan kehittämissuunnitelma, Muuan ja Sweco 2022.

Tuulivoimaloiden alue

- Pohjois-Savon tuulivoimapotentialin selvitys, FCG Oy 2021
- Vuorimäen osayleiskaava- ja YVA-prosessi
- Asukaskysely kevätkausi 2023 Vuorimäen alue

3.2.2 Suunnittelualueen maiseman, rakennetun ympäristön ja luonnon yleiskuvaus

Ilmasto

Iisalmen ilmasto on mantereista, alueen lämpötilaeroja tasoittavat laajat vesistöalueet. Vuoden keskilämpötila on noin 2,1–3 °C. Heinäkuun keskilämpötila on noin 16,6 °C ja helmikuun noin -9,7 °C. Termisen kasvukauden pituus on noin 150 päivää. Vuotuinen sademäärä on noin 550 mm.

Kasvillisuus

Suunnittelualueen luontainen kasvillisuus vaihtelee suuresti korkeuserojen ja sijainnin mukaan. Voimakkaan maatalouden ja myös asutuksen vuoksi luontaisesti rehevä kasvillisuus on vähentynyt ajan mittaan.

Eniten alueella on tuoreen (MT-tyyppi) ja lehtomaisen (OMT-tyyppi) kankaan kasvillisuutta. Ohenmäen alueella, joka kuuluu Salpausselän harjujaksoon, on myös kuivaa kangasta.

Kasvillisuus on karuinta selvitysalueen korkeimpien alueiden hiekkaharjuilla (Ohenmäki). Tällöin kuivien ja kuivahkojen kankaiden varpukasvillisuus on yleistä. Kuivimmilla paikoilla esiintyy myös jäkälökköä.

Kuusi on metsien yleisin puu. Lehtipuita on eniten länsiosan rannoilla ja rehevillä mailla sekä paikoin sekapuuna kuusikoissa. Männiköitä tavataan yleisesti mäkien kalliomailla. Lahopuuta selvitysalueella on vähän. Suokasvillisuutta alueen ohutturpeisilla mailla on vähän. Ojitukset ovat vaikuttaneet suokasvillisuuden niukkuuteen. Rantakasvillisuudessa on paikoin luhtakasvillisuutta pajuineen ja saroineen. Eniten luhtaisuutta on Tismiöllä, Pikku-Ahmolla ja Ahmolla.

Eläimistö

Iisalmissa on useita kosteikkolinnuston kannalta merkittäviä kohteita. Nämä ovat joko Natura 2000 -alueita tai maakuntakaavassa osoitettuja Luonnonsuojelun alueita.

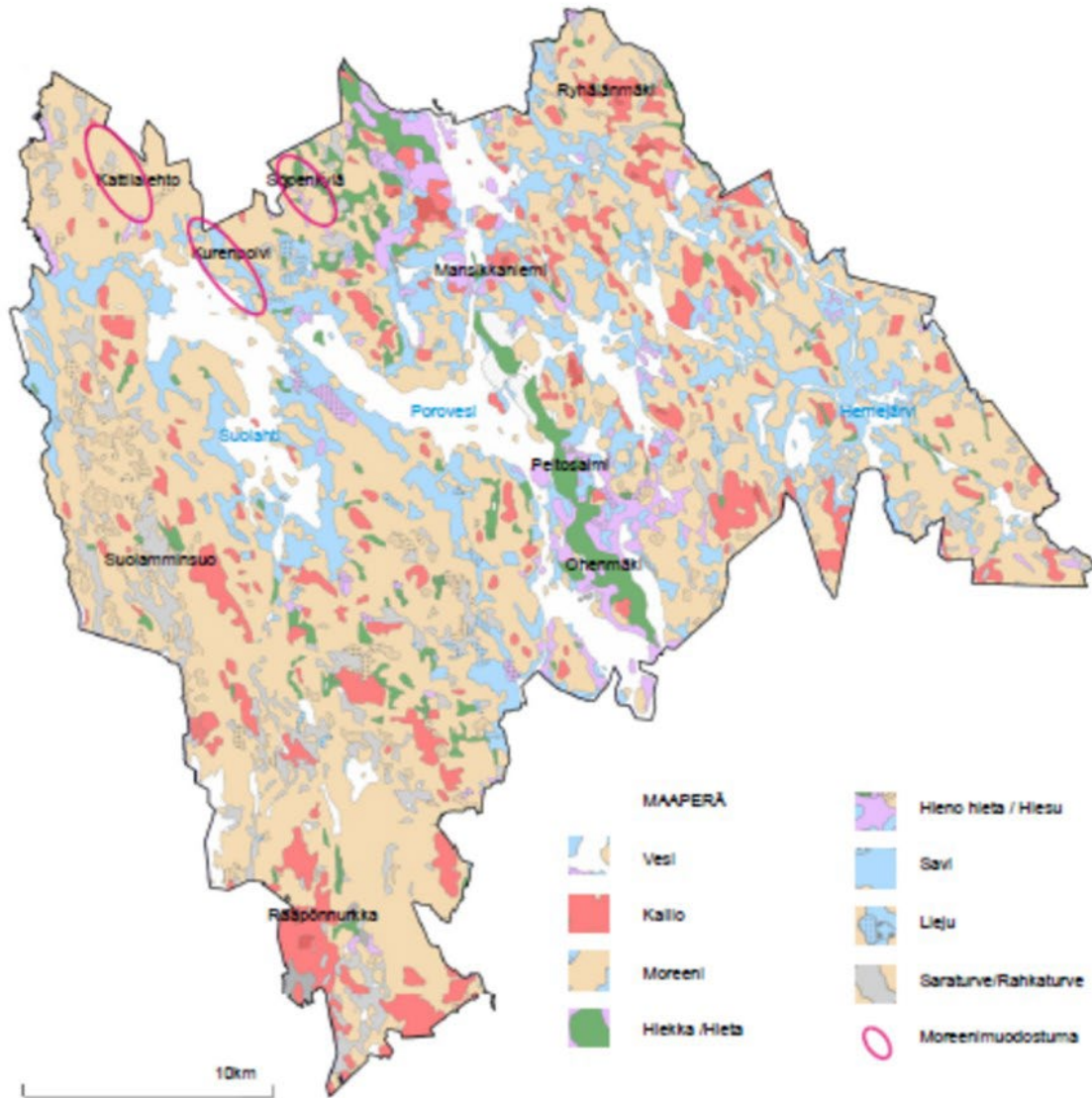
Lepakoille (luontodirektiivin liitteen IV-lajeja) merkittävin alue on Puolustusvoimien entinen varikkoalue Ohenmäessä. Saukoista (luontodirektiivin liitteen IV-laji) on tehty havaintoja Kilpivirrasta sekä Nerohvirrasta.

Luonnonsuojelulain 49.1. §:n mukaisesti uhanalaisista eläimistä esiintyy liito-orava. Liito-oravainventointi on tehty toukokuussa 2013 ja 2014 sekä täydentäen niitä tarpeen mukaan vuoteen 2020 saakka. Iisalmissa on kohtalaisen runsas liito-oravakanta, joka on osittain levittäytynyt asutusympäristöönkin.

Selvitysalueen muu eläimistö on tyypillistä metsä- ja kulttuurialueiden eläimistöä. Alueilla on hyviä elinympäristöjä hirville, jäniksille, pienpedoille, oraville ja metsäkanalinnuille.

Maa- ja kallioperä sekä topografia

Alueen maaperä koostuu pääosin hienojakoisista aineksista. Alavilla mailla on runsaasti savikkoja. Myös hienoainesmoreenia on. Alueen halki kulkee pohjois-eteläsuunnassa hiekkaharju, joka on osa Salpausselän harjumuodostelmaa.

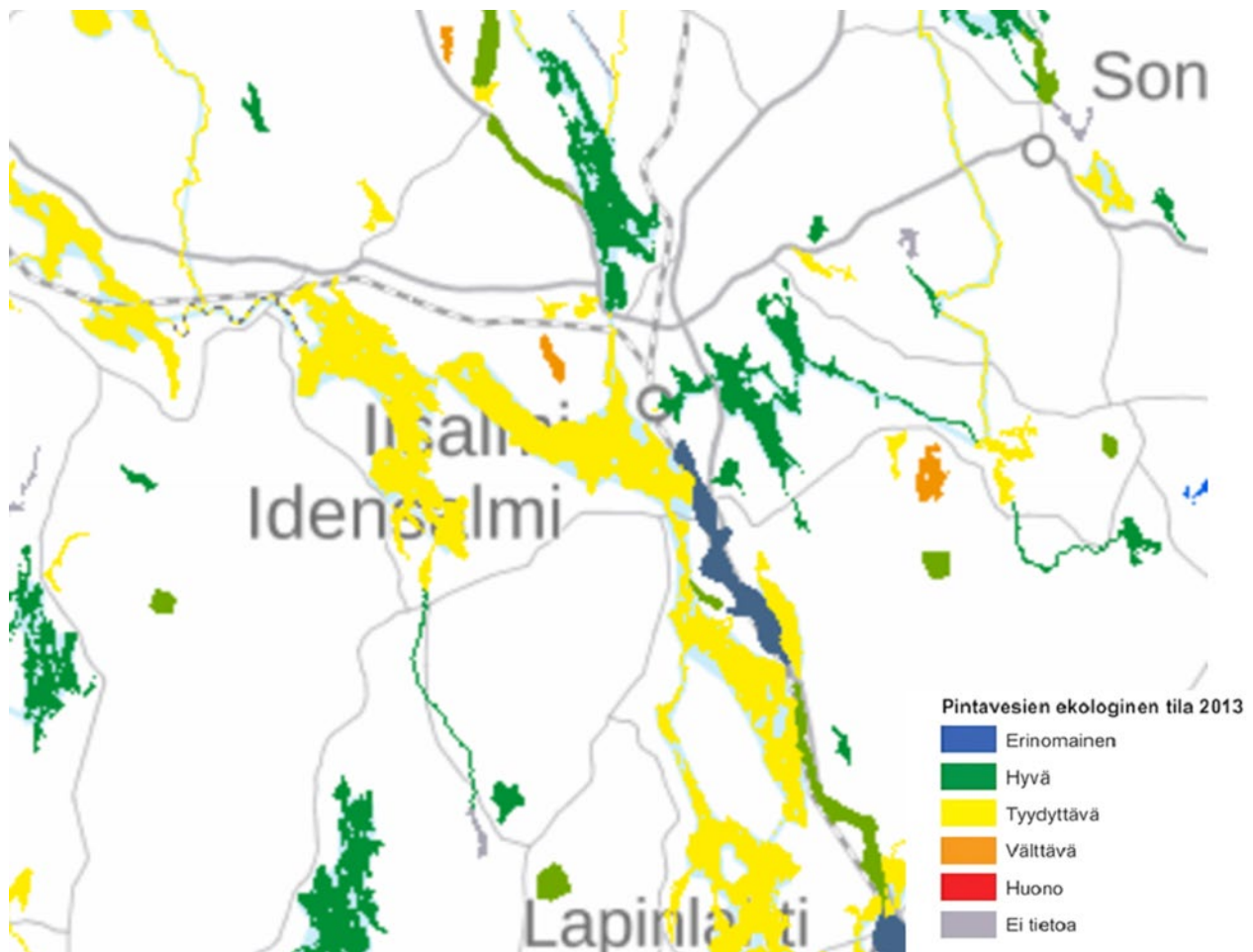

Kuva 2 Maaperä. Lähde Ella Kautto: Iisalmen viheraluejärjestelmä –tutkielma.

Vesistöt ja pohjavedet

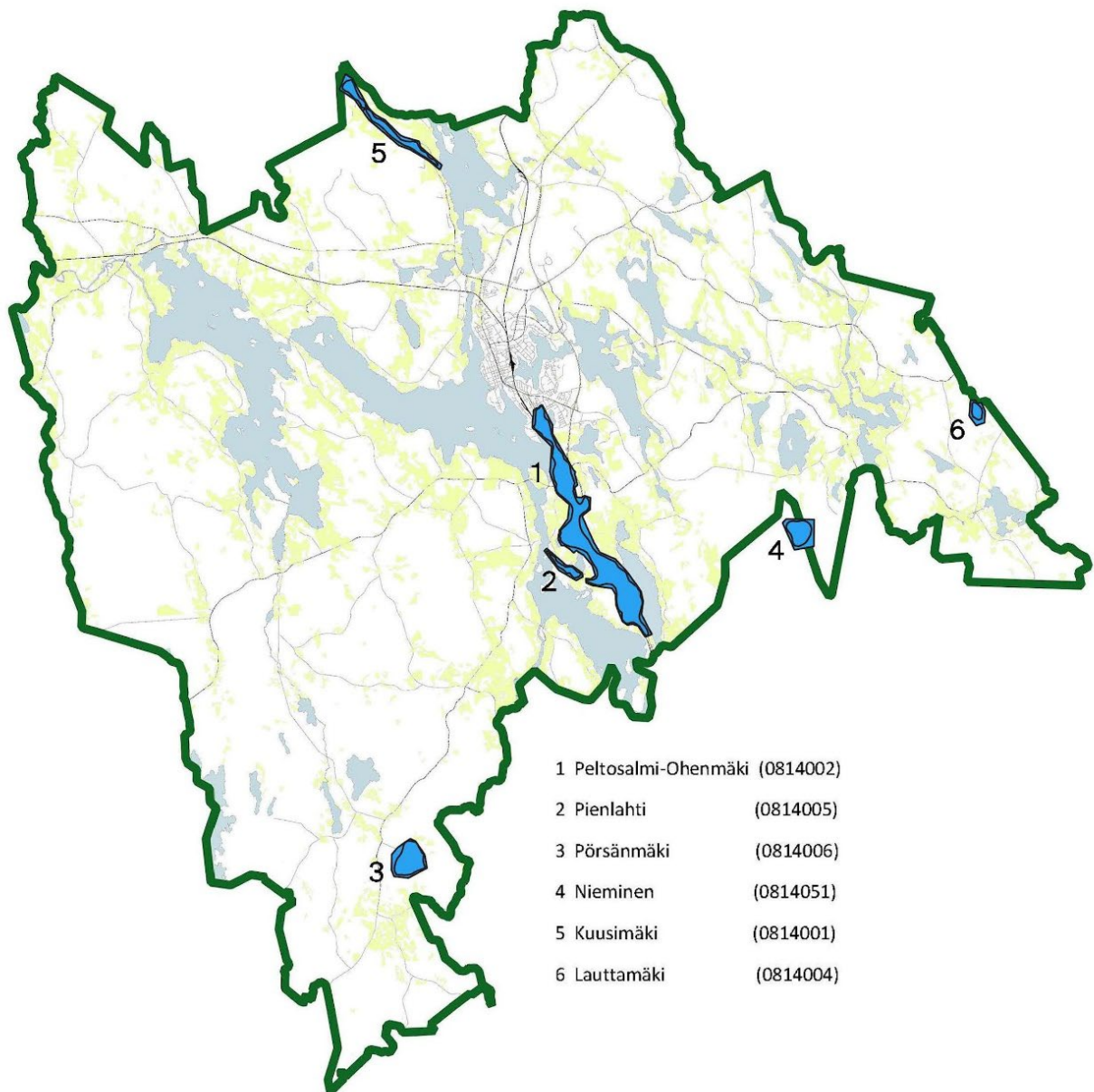
Vesistöjen korkeat ravinnepitoisuudet johtuvat maaperän luontaisesta ravinteisuudesta sekä kuormituksen aiheuttamasta ravinnelisästä. Merkittävimmät kuormittajat ovat maa- ja metsätalous sekä asutus. Vesistöillä on suuri virkistysarvo.

Suunnittelualueella sijaitsevia humuspitoisia järviä ovat mm. Porovesi, Haapajärvi, Paloisjärvi, Kilpijärvi, Ahmonjärvi, Kirmanjärvi, Nerכוןjärvi, Viitaanjärvi, Nieminen ja Valkeinen. Ohenmäessä, Puolustusvoimien entisen varikon alueella, sijaitsevat Harjunlampi ja Pienjärvi ovat kirkasvetisiä. Myös Iso- ja Pikku-Ii-järvet ovat kirkasvetisiä.

Kuva 3 Pintavesien ekologinen tila 2013, VPD vesimuodostumat: Lähde: Elinympäristön tietopalvelu Liiteri (Syke).

Kirmanjärvi toimii tekopohjavesilähteenä. Suunnittelualueella on tärkeitä I-luokan pohjavesialueita. Peltosalmi-Ohenmäen pohjavesien suojelusuunnitelma on laadittu v. 2007. Pohjavesialueiden suojelusuunnitelmia ollaan päivittämässä parhaillaan.

Kuva 4 Pohjavesialueet. Lähde: Elinympäristön tietopalvelu Liiteri (Syke)

Suurmaiseman yleiskuvaus

Suunnittelualue kuuluu ympäristöministeriön maisema-alueityöryhmän laatimassa maisema-aluejaoissa laajaan Itäisen Järvi-Suomen alueeseen ja siinä tarkemmin Pohjois-Savon järvisetuun. Alueen suurmaisemaa luonnehtivat lukuisat matalat, sokkeloiset järvet sekä melko jyrkkäpiirteisinä hahmottuvat kallio- ja moreenialueet. Maa- ja kallioperälle tyypilliset ruhjelaaksot sekä harju- ja reuna muodostumat antavat alueelle sen omaleimaisen ilmeen. Metsiä on runsaasti, ja valtapuulaji on kuusi. Alueelle tyypillisiä ovat myös laajat, viljavat savikot, joilla viljelysmaisema tilakeskuksineen on hallitseva tekijä. Maatalous on alueella yhä elinvoimaista.

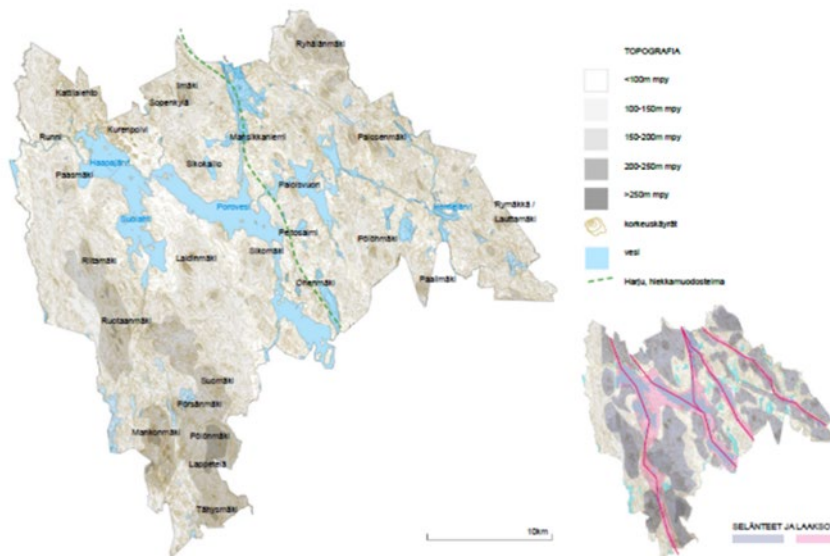
Ihmisen toiminnan sijoittuminen maisemaan

Itäisen Järvi-Suomen ja Pohjois-Savon järvisuudun alueelle on tyypillistä vanha viljelymaisema. Maisemamaakunnan alueella kylät ja tilakeskukset ovat perinteisesti sijoittuneet vesireittien varsille, matalille rantaselänteille tai rantapeltojen ja selänteiden väliselle vyöhykkeelle. Osa asutuksesta on saattanut myös sijaita aivan järvien rantojen tuntumassa. Perinteistä, tyypillistä asutusta edustaa myös paikoin mäki- ja vaara-asutus – tilakeskukset on aikanaan rakennettu pienilmastoltaan suotuisille mäki-alueille alavien savikkojen sijaan. Rakenteeltaan kylät ovat olleet melko hajanaisia ja väljiä, ja yksittäisten maatilojen muodostama haja-asutus on edelleenkin yleistä. Yksittäisiä maatiloja erottavat vaihtelevat pelto- ja metsäalueet, ja maatilojen pihapiirit erottuvat usein maisemassa merkittävän puuston ansiosta.

Vesireitit ovat olleet tärkeitä alueella jo pitkään.

Iisalmen maisemarakenne ja maisemakuva

Maisemarakennetarkastelu on alueen topografiaan perustuva näkökulma. Maiseman toiminnan kannalta sen ylimmät tasot ns. lakialueet ja alimmat tasot ns. laaksojen rantavyöhykkeet soveltuvat heikosti rakentamiseen. Heikko soveltuvuus tarkoittaa maiseman luonnonolojen muuttamista rakentamiseen soveltuvaksi raskailla pengerrys- ja kaivutöillä. Yleensä myös pintavesien imeytymistä muutetaan rakentamisella. Tämä aiheuttaa kasvillisuuden elinolosuhteiden muuttumista.

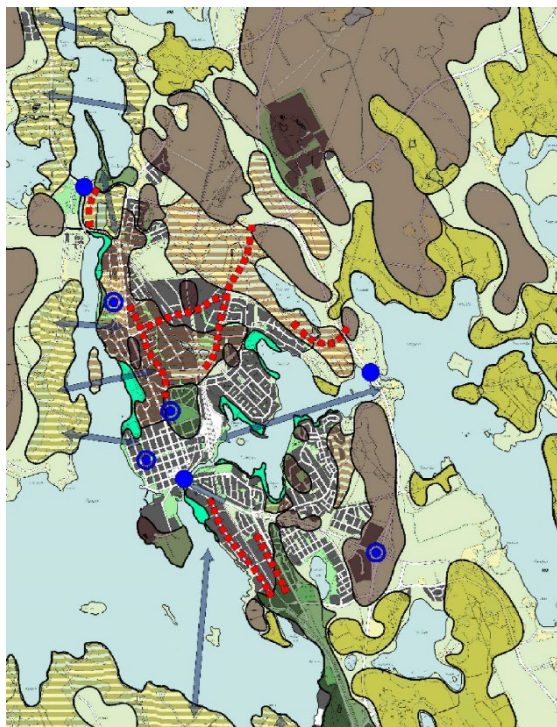

Kuva 5 Topografia eli korkeus meren pinnasta. Lähde Ella Kautto Iisalmen viheraluejärjestelmä –tutkielma.

Maisemarakenteen osatekijöitä, esimerkiksi maa- ja kallioperää, kasvillisuutta, ilmastoa ja vesiolosuhteita on kuvattu edellä luonnonolojen yleiskuvauksen yhteydessä. Seuraavalla kartalla on esitetty keskusta-alueen maisematyyppit, jotka hahmottavat maisemarakennetta.

lisalmen keskustaseudun maisemaa leimaa rantojen ja viheralueiden runsaus. Vesistöjen pinnat muodostavat lisalmen maisemarakenteen perustason. Vesistöt ja niihin tukeutuvat viljelykset muodostavat yhdessä alueen merkittävät, avoimet maisematilakokonaisuudet. Maaston korkeimmat kohdat ovat enimmillään noin 50–60 metriä perustasoa korkeampana. Alaville ranta-alueille on tyypillistä metsien ja avointen viljelymaisemien vuorottelu. Osalla alavista rannoista ovat myös kevättulvat mahdollisia.

Pitkänomaisten järvien väliin jäävien ”kannasten” keskiosissa on pienempikokoisia moreeniselän-teitä tai harjumaastoa.

KESKUSTA-ALUEEN MAISEMARAKENNE

Maisematyypit

- Järvenrantojen savikoille savespitoisille moreeni-maille kehittyneet viljelymaisemat
- Käytöstä poisutunut tai rakentamisen vuoksi muuntuva viljelymaisema (lehtipuusto ja vesakoituvia alueita)
- Rakennettu alue, alkup. maisematyyppi muuntunut
- Rantavyöhykkeiden pehmeiköillä kasvava lehtipuuvaltainen sekametsä
- Mäntyvaltaista puustoa kasvava harjumaaisema
- Moreeniseläneteiden lakialue, mänty/kuusivaltainen metsä
- Moreeniselänteiden vaihettumisvyöhyke, kuusivaltainen sekametsä
- Kaupunkikuvallisesti merkittävä kulttuurimaisemakokonaisuus
- Maamerkki
- Maiseman solmukohta
- Merkittävä näkymäsuunta
- Maisemakuvallisesti jäsentymätön alue

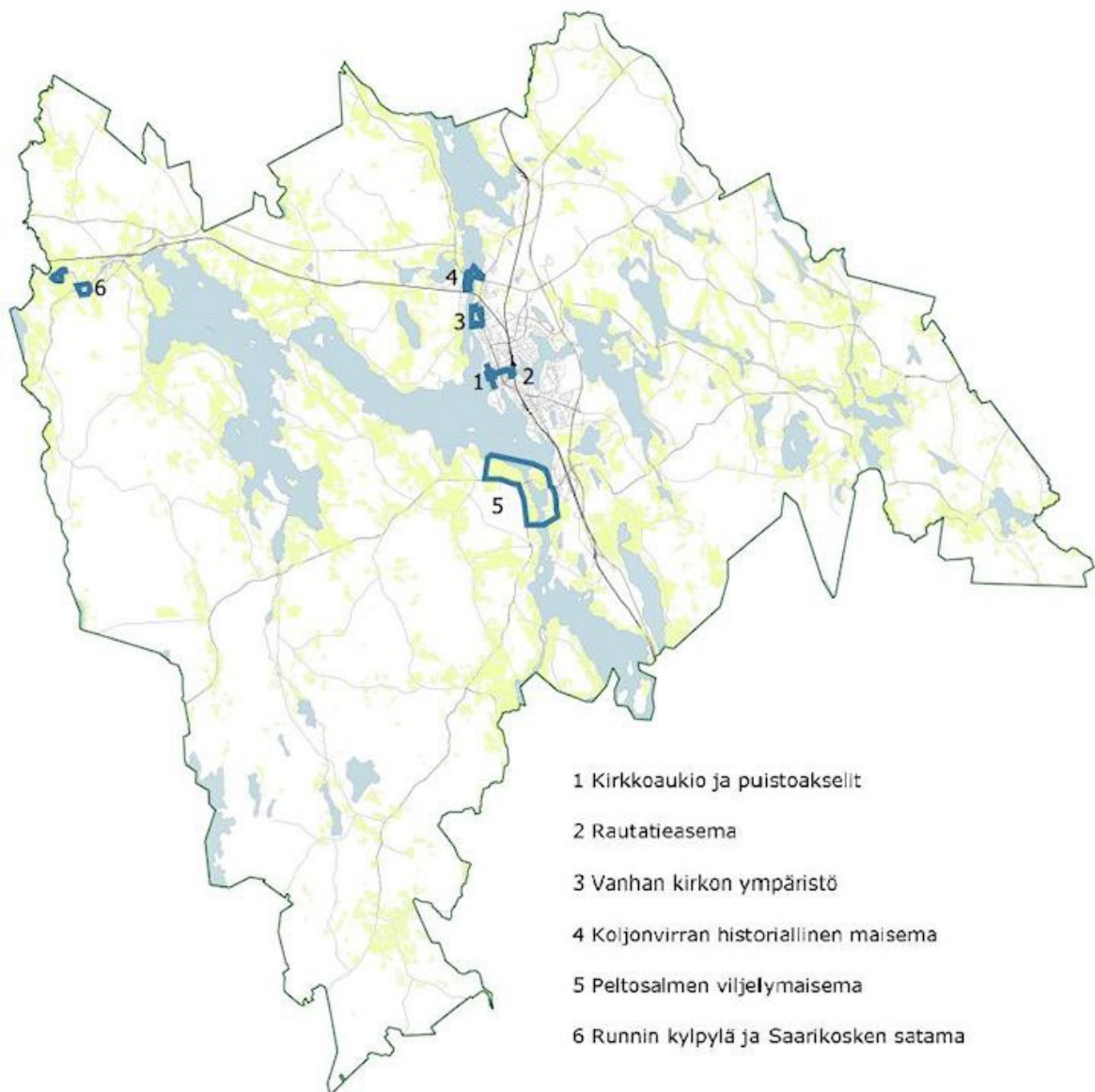
Kuva 6 Iisalmen keskusta-alueen maisemarakenne. Lähde Iisalmen keskusta-alueen viheraluejärjestelmä, Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy.

Iisalmi kuuluu Pohjois-Savon järvisetuun, jolla on järviä yli kolmannes pinta-alasta. Aluetta hallitsevat luode-kaakkosuuntaiset järvet. Ne ovat syntyneet, kun kallioruhjeiden suuntaan liikkunut mannerjäätikkö kulutti pitkiä laaksoja ja altaita. Myös alueen pitkät harjukset suuntautuvat luoteesta kaakkoon. Koko Pohjois-Savon järvisuudun mittavin harjuskos kulkee Tuusniemeltä luoteeseen ja haarautuu Siilinjärvellä luoteeseen sekä pohjoiseen. Myös valtatie 5 tukeutuu alueen maisemarakenteeseen ja noudattelee harjuskosia Iisalmen tienoilla.

3.2.3 Maiseman, kulttuuriympäristön ja luonnon arvokohteet

Valtakunnallisesti arvokkaat maiseman ja rakennetun ympäristön arvokohteet

Yleiskaava-alueella ei ole ympäristöministeriön inventointien mukaisia valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita. Museoviraston ja ympäristöministeriön inventointien mukaisia valtakunnallisesti arvokkaita rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY) on Peltosalmen viljelymaisema, Kirkkoaukio ja puistoakselit, Rautatieasema, Vanhan kirkon ympäristö, Koljonvirran historiallinen maisema sekä Runni ja Saarikosken kanava.

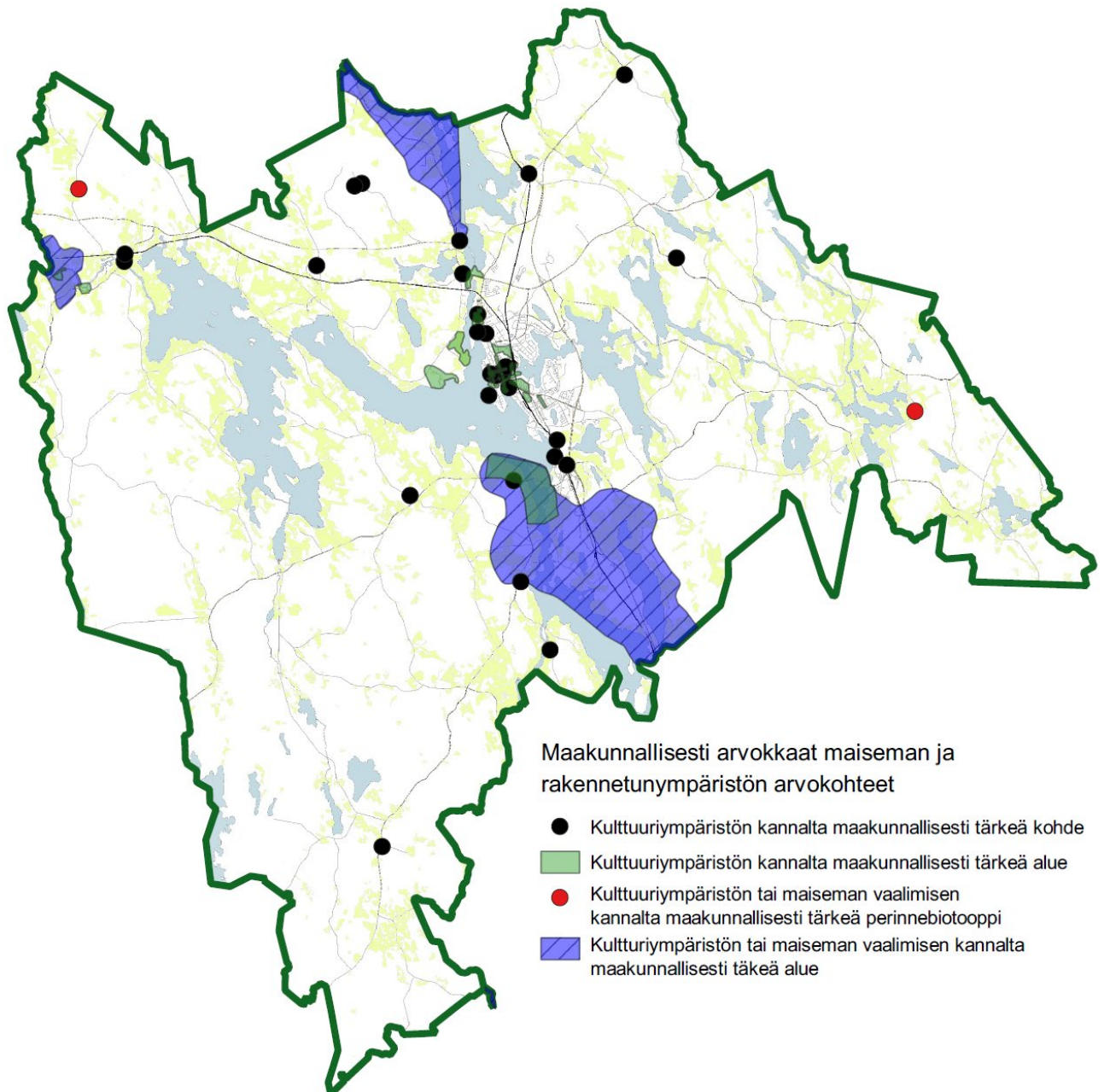

Kuva 7 Valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut ympäristöt RKY. Lähde Museovirasto.

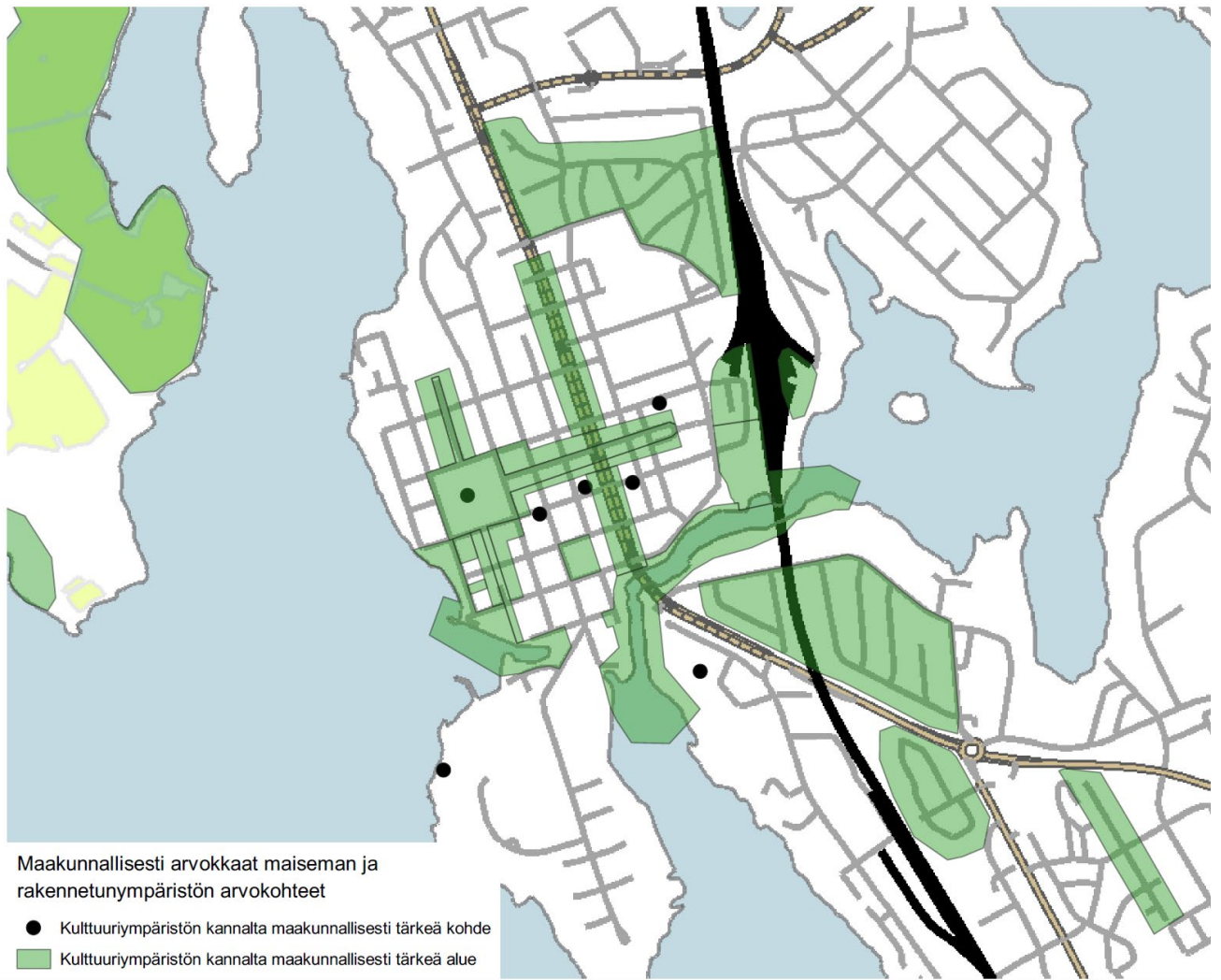
Maakunnallisesti arvokkaat maiseman ja rakennetun ympäristön arvokohteet

Maakuntakaavassa on osoitettu kaavamerkinnöin maakunnallisesti arvokkaita maiseman ja rakennetun ympäristön arvokohteita. Kuvissa on karttatarkasteluna osoitettu maakunnallisesti arvokkaat kohteet koko kunnan osalta ja tarkemmin keskusta-alueen osalta.

Pohjois-Savon maakuntakaavan päivitystyö on käynnissä ja kaavaluonnos oli tältä osin nähtävillä kevätkaudella 2022. Uutena elementtinä kulttuuriympäristön osalta kaavassa oli modernin rakennusperinnön arvotus Pohjois-Savossa. Arvotuksessa esiin nousseet arvokkaat rakennetun ympäristön kohteet huomioitiin yleiskaavaehdotusta laadittaessa.

Kuva 8 Maakunnallisesti arvokkaat maiseman ja rakennetun ympäristön arvokohteet. Lähde: Pohjois-Savon Liitto.

Kuva 9 Maakunnallisesti arvokkaat rakennetun ympäristön arvokohteet keskustassa. Lähde: Pohjois-Savon Liitto.

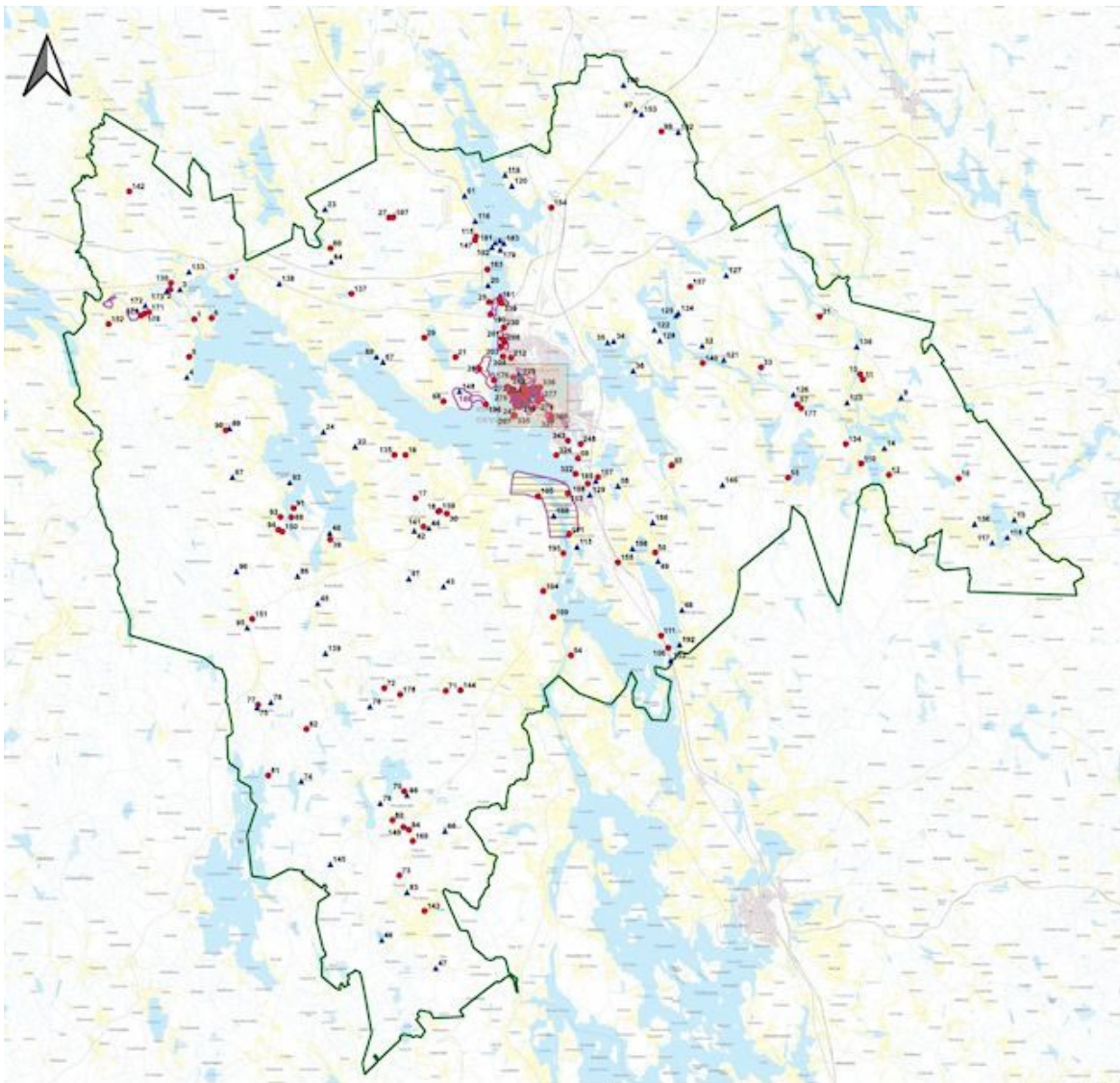
Paikallisesti arvokkaat maiseman ja rakennetun ympäristön arvokohteet

Iisalmissa on tehty rakennetun ympäristön arvottamistyötä vuodesta 2006 lähtien asiantuntijatyöryhmän toimesta. Asiantuntijatyöryhmään on kuuluneet myös luottamushenkilöiden edustajat teknisestä lautakunnasta, ja siinä vaiheessa, kun kulttuurilautakunta oli vielä organisaatiossa, myös kulttuurilautakunnasta. Inventointityössä käytettiin arvotusta kulttuurihistorialliselta arvoltaan suuri, keskisuuri ja pieni. Kriteereinä käytettiin Suomessa käytettyä historiallinen, maisemallinen ja rakennushistoriallinen arvo. Lisäksi arvotettiin rakennukset Pohjoismaisen ministerineuvoston suosituksen mukaisesti käyttäen kriteereitä lähdearvo, käyttöarvo ja elämysarvo.

Kohteista on tehty julkaisuja siten, että 2014 valmistui "Iisalmen kulttuuriympäristö, keskustaseutu" -julkaisu. Päivittyvä julkaisu löytyy oheisen linkin takaa: www.iisalmi.fi/kulttuuriymparisto.

Maaseutualueen kulttuuriympäristöä käsittelevät julkaisut valmistuvat maaliskuussa 2023. "Iisalmen maaseutualueen rakennettu kulttuuriympäristö" on julkaisu, jossa on artikkeleita alueen kulttuurihistoriasta ja esitely tarkemmin niitä edustavia kohteita nykyaikana. Se julkistetaan 14.3.2023. Artikkelit on laatinut historioitsija Jaana Luttinen. Lisäksi Iisalmen kaupungin nettisivuilta on löydettävissä kaikki kohteet kattava listaus: "Iisalmen rakennettu kulttuuriympäristö maaseutu, listaus inventoiduista kulttuuriympäristökohteista". Julkaisut löytyvät edellä mainitun linkin takaa.

Alla olevassa kartassa on esitetty paikallisesti arvokkaat rakennetun ympäristön arvokohteet. Kartalle on esitetty punaisella pisteellä paikalliselta arvoltaan suuret kohteet ja vihreällä kolmiolla paikalliselta arvoltaan keskisuuret kohteet.

Kuva 10 Paikallisesti arvokkaat rakennetun ympäristön arvokohteet.

Luettelossa on esitetty paikalliselta arvoltaan suuret rakennetun ympäristön arvokohteet maaseutualueella. Numero kohteen edessä tarkoittaa inventointikortin numeroa. Tässä kaavaratkaisussa esiintyvät numerot kohteiden edessä ovat järjestelmällisesti inventointikorttien numeroita.

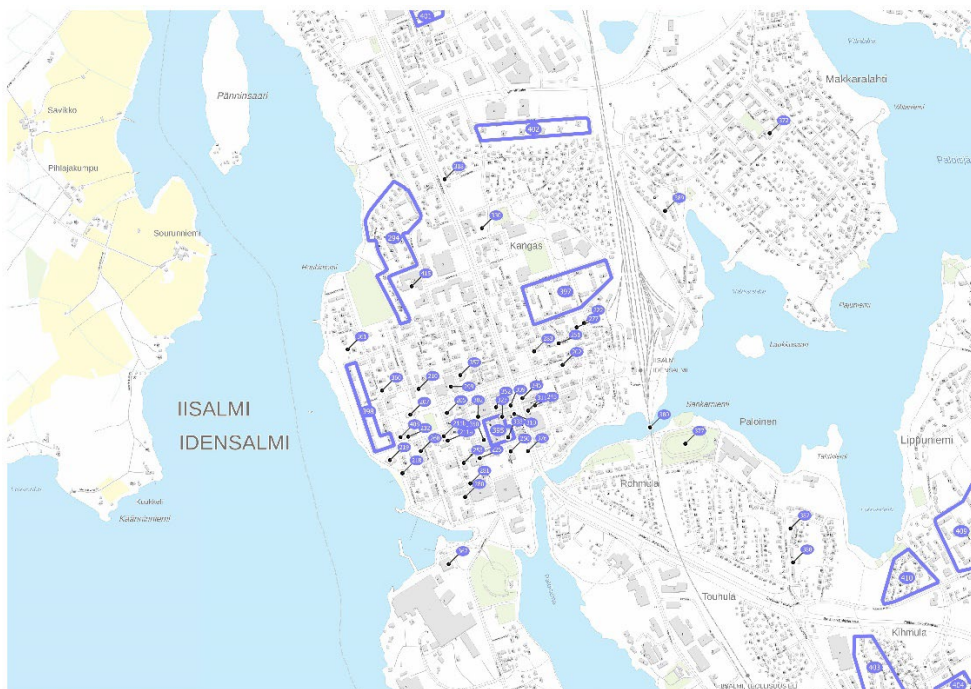
1	Jokela	115	Kattaala
2	Nivankosken siltavahdin asunto (Kiurujoen kanava-alue)	130	Runnin asema
5	Reittula	134	Hernejärven koulu
6	Repola	135	Huotarin koulu (Kouluharju)
7	Roninmäki	140	Koukunjoen koulu (Hakala, ent. Koukunjoen kurssi- ja leirikeskus)
8	Runnin terveyskylpylä	141	Laidinmäen koulu (Kansakoulupalsta)
10	Itälahti	142	Lammasahon koulu (Salola)
11	Joenpolvi	143	Lappetelän koulu (Miina Äkkijyrkän koulu)
12	Leväniemi	144	Levämäen koulu (Alava)
13	Manula	147	Partalan koulu
16	Alapiha	149	Pörsänmäen koulu (Kansakoulu)
17	Metelinmäki (Eskelänmäki)	150	Ruotaanlahden/Siikalahden koulu (Villa-Anna)
18	Hiekkaharju	151	Ruotaanmäen koulu (Kaunisharju)
21	Kanta-Kaupinmäki	152	Runnin koulu
25	Koljonvirta	154	Soininlahden vanha koulu (Mäntykan- gas)
27	Pehkola	155	Ulmalan koulu
28	Savikko	157	Viitaan koulu (Lamminmäki)
29	Sirviö (Yleimmäisen Sirviö)	159	Mäkitupa
30	Sourunsalo	160	Seurala
31	Vanha-Ylätalo	161	Juhani Ahon museo
33	Petrolampi	163	Koljonvirran sairaala
39	Haukiniemi	171	Lähdeaho
50	Kääriälä	174	Kuusela (Runnin talouskauppa)
51	Ruottila (Vanha-Ruottila)	175	Kansantupa (Runnin työväentalo, Run- nin kansantalo)
54	Tikkalanranta (Tikkala)	176	Sourunniemi
55	Niemisenranta (Ristola)	177	Koskenniska
57	Pitkäkoski	178	Levämäki
59	Koivikko	189	Peltosalmen viljasiilot
60	Kolmisoppi (Sopentalo)	190	Komulanmäki
68	Niiralanniemi (Sonnila)	191	Kielorinne (Tuomirinne)
70	Alapiha	193	Koulutila (Peltosalmen maanviljelys- koulu)
71	Hyrkäs	322	Kyllikinniemi
72	Kallioharju		
73	Kapulamäki		
77	Mehtola		
80	Salomaa (Heimola)		
81	Toivaala		
82	Tuhkakangas		
84	Väätäälä (Kievari)		
88	Juurikkaranta (Juurikkaniemi)		
90	Kulvemäki		
91	Paavola (Siikaniemi)		
92	Siikalahti		
94	Harjula (Kuoluharju)		
99	Rajala		
103	Ahmonsaari		
104	Akkolahti		
105	Itikka		
107	Kallio		
108	Kievari		
109	Kyrö		
110	Mäntylä		
111	Postitalo		

Moderni rakennusperintö

Modernin rakennusperinnön listaus tehtiin vuosien 2019–2020 aikana ja kohteet on tämän jälkeen inventoitu. Kohteet arvotettiin vuoden 2021 aikana, jolloin saatiin valikoitua kulttuurihistorialliselta arvoltaan suuret, keskiuuret ja pienet kohteet. Dokumentti arvottamistyöryhmän työstä löytyy myös nettisivuilta osoitteesta: www.iisalmi.fi/kulttuuriymparisto. Iisalmen kaupungissa on rakennettua kulttuuriympäristön arvotustyö saatu tehtyä vuoteen 2020 saakka.

Kuva 11 Pohjolankatua 1970-luvulla. Kuvassa City-käytävän talo, joka on modernin rakennusperinnön edustava esimerkki.

Kuva 12 Ote modernin rakennusperinnön inventointikohteista. Kaavan liitteenä tarkempi aineisto arvoltaan suurista ja keskiuurista kohteista.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Kiinteät muinaisjäännökset ovat maisemassa, maaperässä ja vedessä säilyneitä rakenteita ja kerrostumia, jotka ovat syntyneet paikalla kauan sitten eläneiden ihmisten toiminnasta. Esihistoriallisen ajan muinaisjäännökset ovat ajalta, jolta ei ole kirjallisia lähteitä, ja jonka asutusta ja oloja koskevat käsitykset perustuvat ensi sijassa arkeologian menetelmillä saataviin tutkimustuloksiin. Historiallisen ajan muinaisjäännökset ovat ajalta, jolta on käytettävissä myös kirjallisia lähteitä. Muinaisjäännökset ovat merkittävä osa suomalaista kulttuuriperintöä. Kiinteät muinaisjäännökset on rauhoitettu muinaismuistolailalla (MML 295/1963). (täydennetty 1.7.2016).

Ajantasainen rekisteri lisälmen alueen muinaisjäännöksistä tai muista kulttuuriperintökohteista on löydettävissä muinaisjäännösrekisteristä.

Inventoinneissa todetut muinaismuistolain (294/63) suojaamat kiinteät muinaisjäännökset ovat lähinnä kivikautisia asuinpaikka-alueita.

Maaleikkaus, jossa löytöjä (ympyröity)

ja

Kuva 13 Kuvassa Ohenmäen muinaisjäännös. Maaleikkaus, jossa löytöjä, kvartsi-iskos in-situ ja palaneen luun palanen in-situ.. Lähde 2004 Mikroliitti Oy.

lisalmen arkeologinen esiselvitys

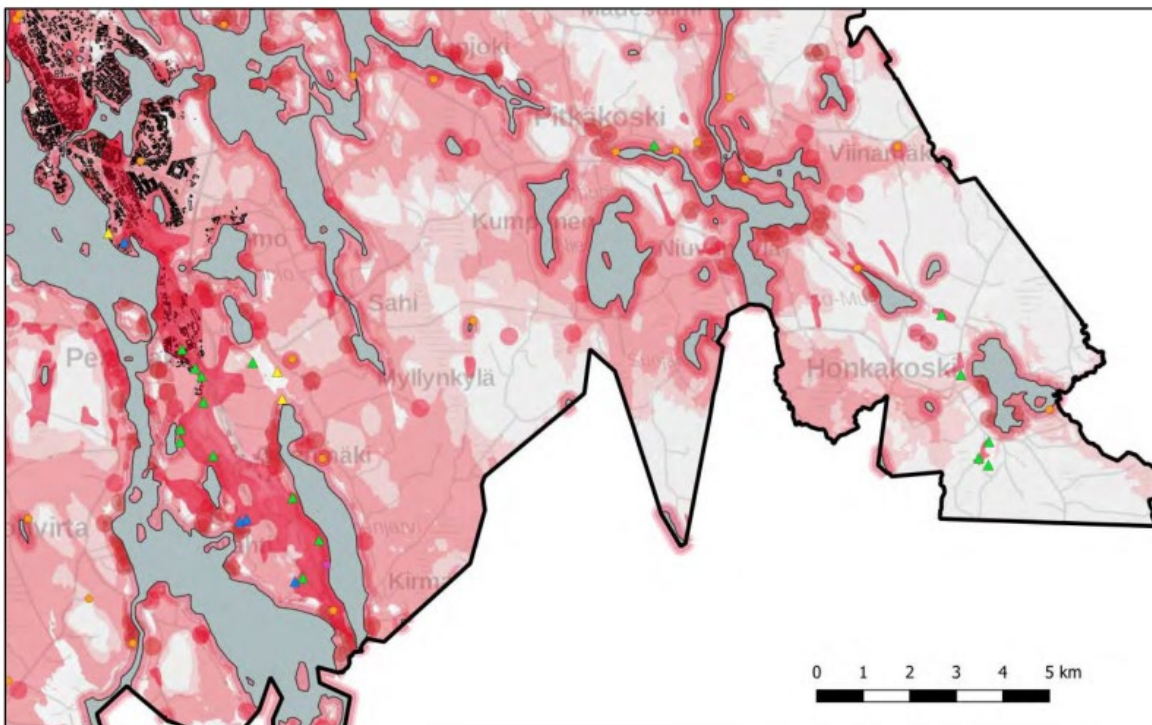
lisalmen kaupunki tilasi Museovirastolta arkeologisen esiselvityksen.

Tehtävänä oli laatia arkeologinen esiselvitys koko lisalmen alueesta strategiseen ja yleispiirteiseen yleiskaavaan sopivalla tarkkuudella. Työssä määriteltiin alueet, joilla todennäköisesti sijaitsee arkeologisia kohteita ja joille tarkemmassa suunnittelussa on suositeltavaa laatia arkeologinen perusinventointi. Tehtävä ei sisältänyt maastokäyntejä, mutta muutamia maisemakuvia otettiin muiden työmatkojen yhteydessä raportin kuvitukseen. Työn tulokset tulevat toimimaan lähtötietona ja työkaluna yleiskaavoituksen lisäksi myös tarkemmalle kaupunkisuunnittelulle. Sen avulla voidaan edesauttaa, että keskeisillä alueilla arkeologiset inventoinnit tehdään riittävän aikaisessa vaiheessa ja riittävän laajoilta alueilta.

Työ jakautui kolmeen osakokonaisuuteen:

- 1) Muinaisjäännösrekisterin kohteiden selvitys
- 2) Historiallisen ajan kohteiden arkistonselvitys
- 3) Kartta-analyysit ja mallit mm. muinaisista rantavaiheista, historiallisesta asutuksesta ja alueiden muinaisjäännöspotentiaalista.

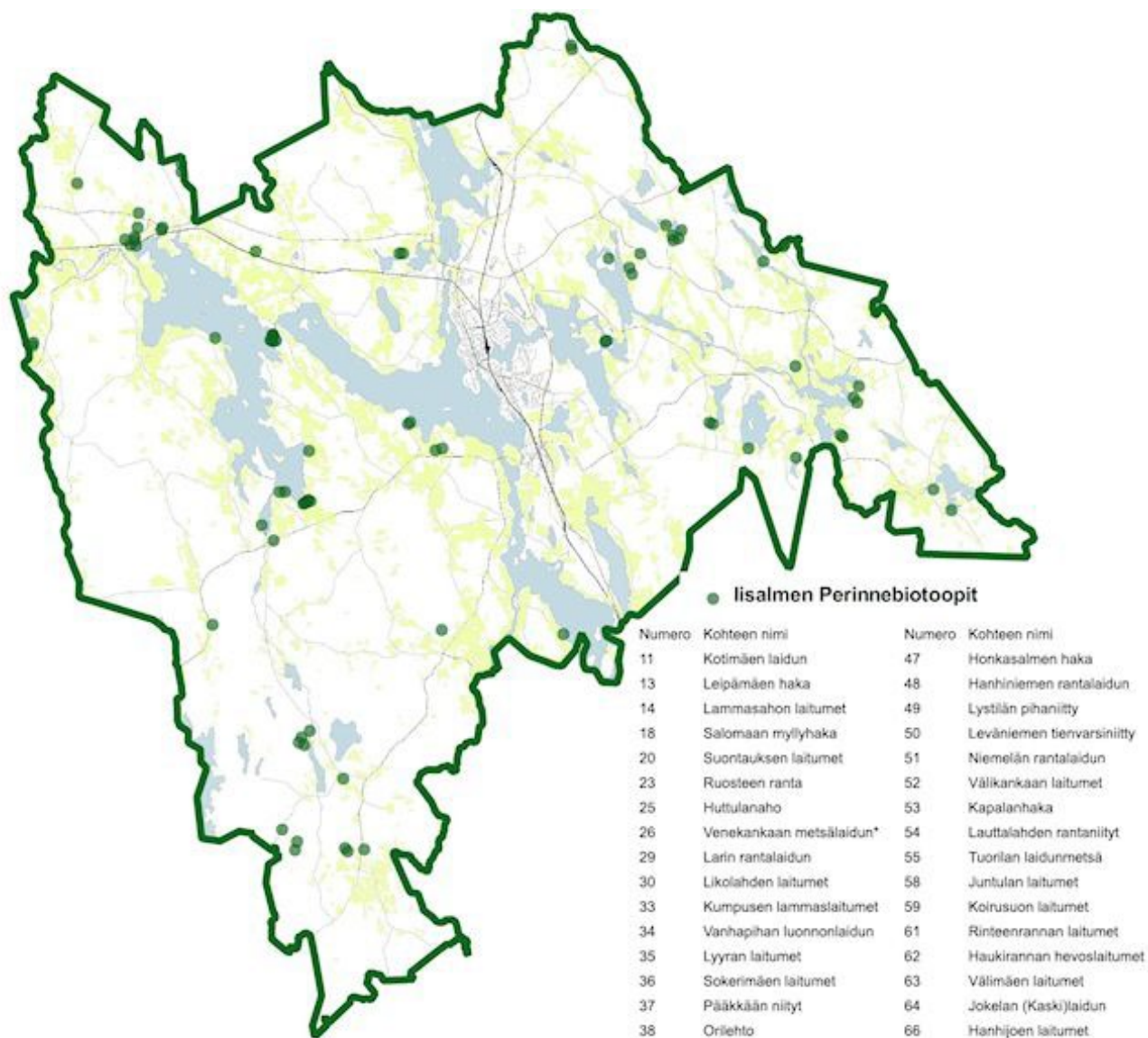
Muinaisjäännösrekisterin aineisto muodostaa selvityksen rungon. Kohteiden tiedot käytiin läpi ja niistä saatiin perustietoja siitä, minkälaisia kohteita ja miltä aikakausilta alueelta ennestään tunnetaan ja minkälaisessa ympäristössä ne esiintyvät. Lisäksi kohteista on tehty karttakoosteita ja taukukoita muinaisjäännöslajeittain.

Kuva 14 Ote lisalmen itäosan koko arkeologista potentiaalia esittävästä kartasta. Mitä syvempi punainen, sitä potentiaalisempi alue.

Perinnebiotoopit

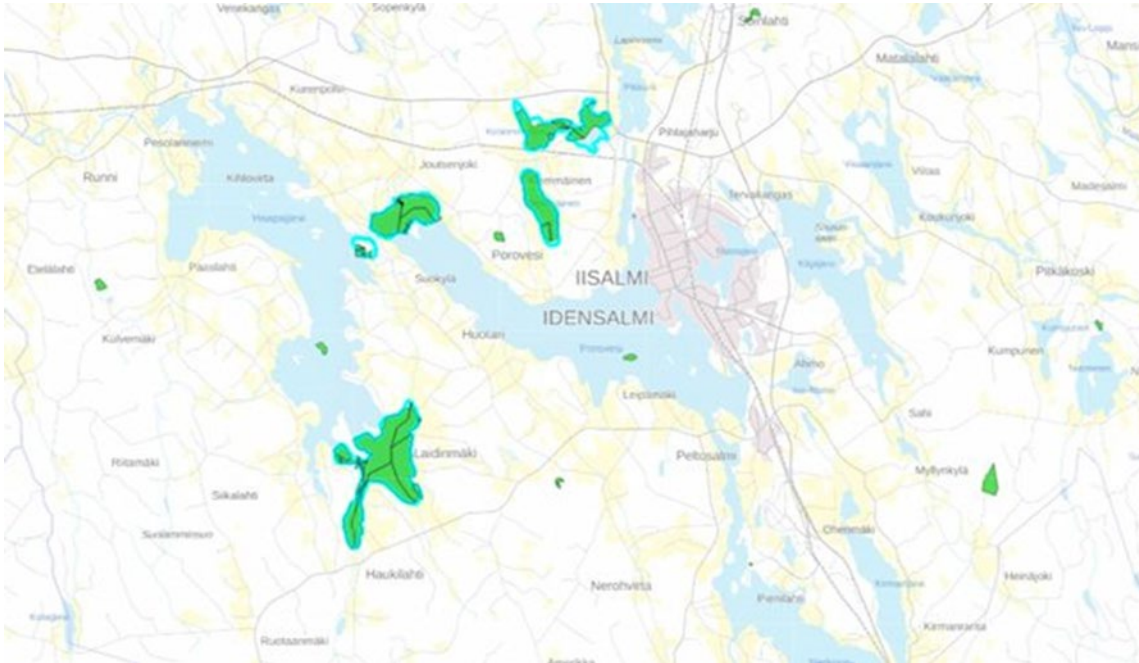
Pohjois-Savon ELY-keskuksen toimesta on lisälnessä selvitetty perinnebiotooppitilannetta. Selvitys valmistui vuonna 2021. Ohessa maaliskuun 2021 tieto.

Kuva 15 Perinnebiotoopit. Lähde: Pohjois-Savon ELY keskus.

Luonnon arvokohteet

Natura-alueet ja yksityiset luonnonsuojelualueet on esitetty oheisessa kartassa. Kartalla ei näy koko Iisalmen alue, mutta luettelossa löytyvät myös yksityisten luonnonsuojelualueiden nimet.

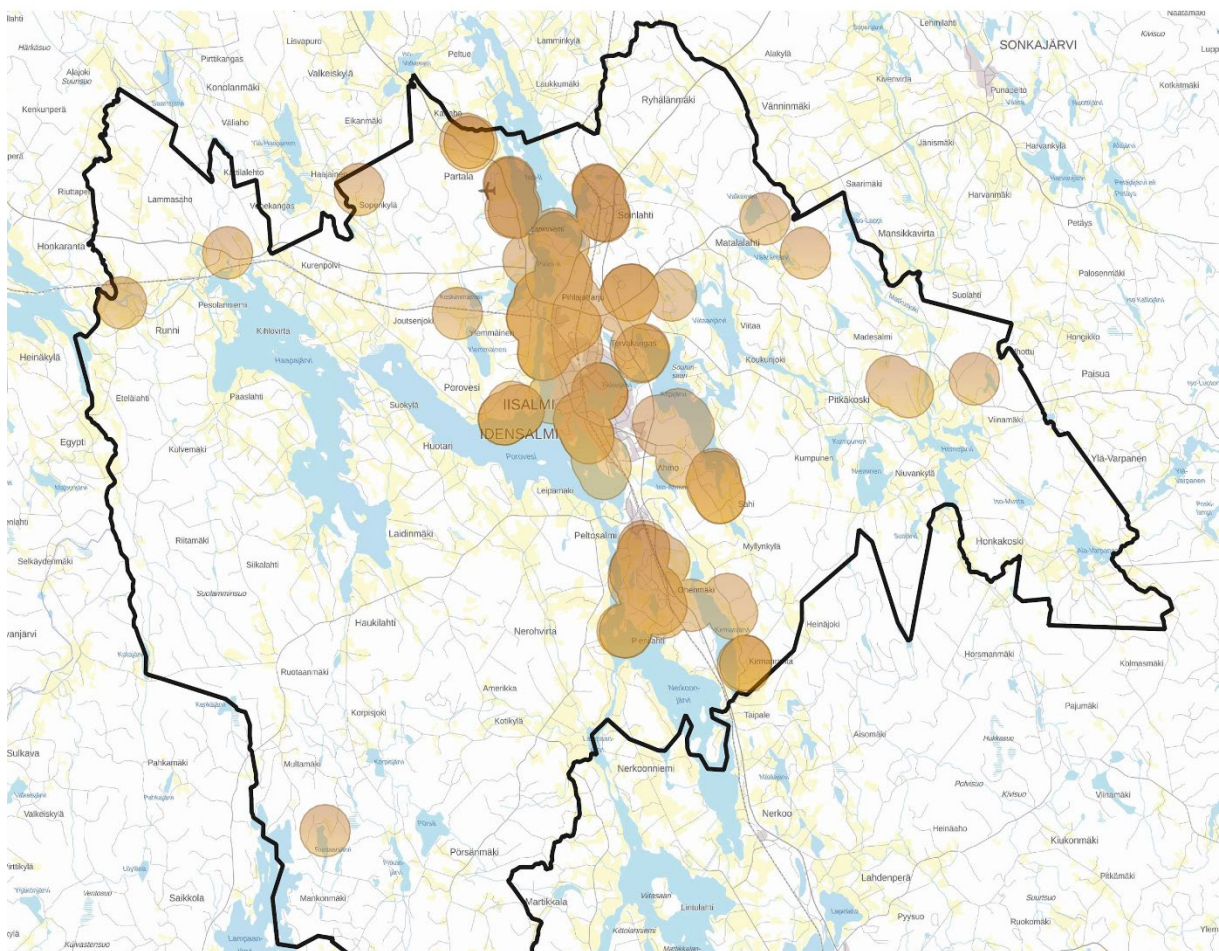
Kuva 16 Luonnon arvokohteet. Lähde: Elinympäristön tietopalvelu Liiteri (Syke)

1. Keskimäinen-Ylemmäinen-Tismiö
2. Liljankulma
3. Säyneenluhta-Vedenpäänlahti
4. Leppirannan
5. Savonselkä (useita alueita)
6. Saikkosenmäki (ei näy kartalla)
7. Ollinsuo
8. Niemisenpuronmetsä
9. Pörsänmäki (ei näy kartalla)
10. Koivukummunmetsä
11. Sourunkorpi
12. Supukka (ei näy kartalla)
13. Rasinkallio
14. Iisalmen luontosaaret 100
15. Sikokallio
16. Sulkava (ei näy kartalla)
17. Paskopuron metsä

Liito-oravan elinpiirit

Oheisessa kartassa on esillä vuodesta 2000 lähtien inventoidut liito-oravan elinpiirit sekä kaupungeille ilmoitetut Iisalmen luontomuseon, ELY-keskuksen ja yksityisten tekemät liito-oravahavainnot. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa tehdään liito-oraselvitykset ja useista kartalla esiintyvistä kohteista on uusien selvitysten perusteella voitu havaita liito-oravan muuttaneen pois.

Kartasta voidaan havaita, että liito-oravan elinpiirejä on havaittu laajasti koko Iisalmen alueella. Jatkosuunnittelua tehtäessä esim. alueita kaavoitettaessa, infrahankkeita suunniteltaessa tai lupaprosesseissa on kiinnitettävä huomiota riittävän ajantasaisiin selvityksiin liito-oravan elinpiirien osalta. Liito-orava on muuttolaji ja siten sen elinpiirit vaihtelevat.

Kuva 17 Liito-oravan elinpiirejä.

3.3 Alue- ja yhdyskuntarakenne

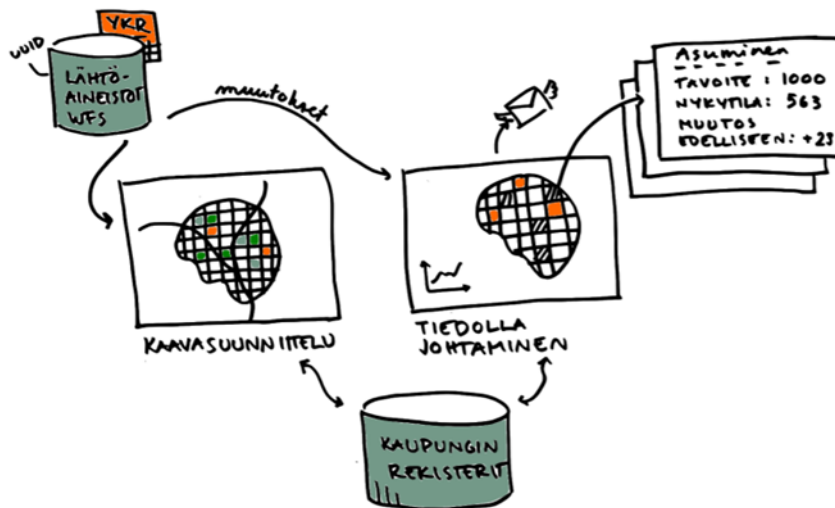
Menetelmät

Iisalmen kaupungissa on siirrytty tietokantapohjaiseen järjestelmään Trimble Locus. Tietokannassa oleva tieto on reaaliaikaista voimassa olevien kaavojen, kiinteistöjen, kartastojen, kunnallistekniikan suunnitelmien sekä lupakäsittelyjen osalta. Kiinteistörekisteriä ja rakennusrekisteriä ylläpidetään tässä kannassa. Myös kaikki kaavoja varten selvitetty paikkatieto ylläpidetään tässä kannassa esim. ympäristön häiriötekijöiden ja luontoarvojen osalta.

Järjestelmästä on myös rajapintayhteys valtionhallinnon paikkatietojärjestelmiin. Hankkeessa ”Iisalmen elävä digitaalinen yleiskaava” vuonna 2018 Iisalmen kaupunki selvitti KIRA-digi –hankkeena tätä problematiikkaa yhdessä Gispo Oy:n kanssa. Hankkeessa selvitettiin miten rajapinnat Suomen ympäristökeskuksen YKR-ruutuaineistoon ja LIITERI-palveluun saataisiin toimimaan niin, että Iisalmen kaupungin tietokannassa olisi käytävissä kaikki myös yhdyskuntarakenteeseen liittyvä tieto. Selvityksen tulos oli, että rajapintateknikka ei vielä ole niin kehittynyttä, että tämä olisi tällä hetkellä mahdollista ainakaan Iisalmen valitseman tietokannan osalta.

Iisalmen yleiskaavaa on tehty niin, että YKR-ruutuaineisto on erittäin tärkeä aineisto osana kaavan laadintaa ja sen kautta saadut selvitykset sekä analyysit ovat tukeneet kaavaratkaisua.

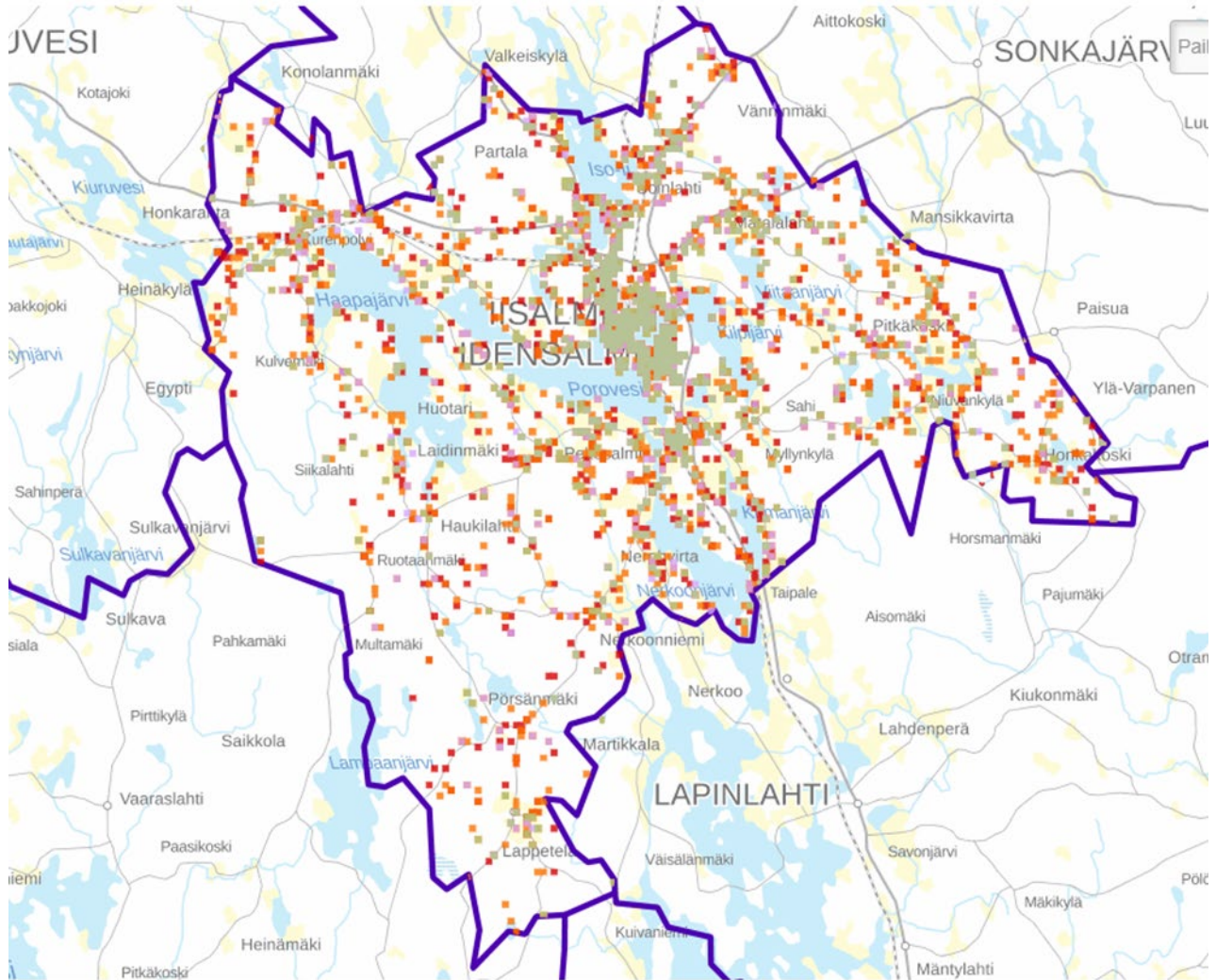
Ohessa Sanna Jokelan (Gispo Oy) piirros tietokannan toiminnasta ja Iisalmen kaupungin tavoitteesta tulevaisuuden tietomallipohjaiselle suunnittelulle.

Kuva 18 Kuva tiedolla johtamisesta. Sanna Jokela, Gispo.

Asuminen

Iisalmen väkiluku oli 20 798 asukasta vuoden 2022 lopussa. Asemakaava-alueella asuu 17 538 asukasta eli noin 82 % koko väestöstä. Koko kaupungin pinta-ala on yhteensä 872,18 km² ja asemakaava-alueen pinta-ala on tästä 20 km².

Kuva 19 Iisalmen väestö kartalla. Lähde: Elinympäristön tietopalvelu Liiteri (Syke)

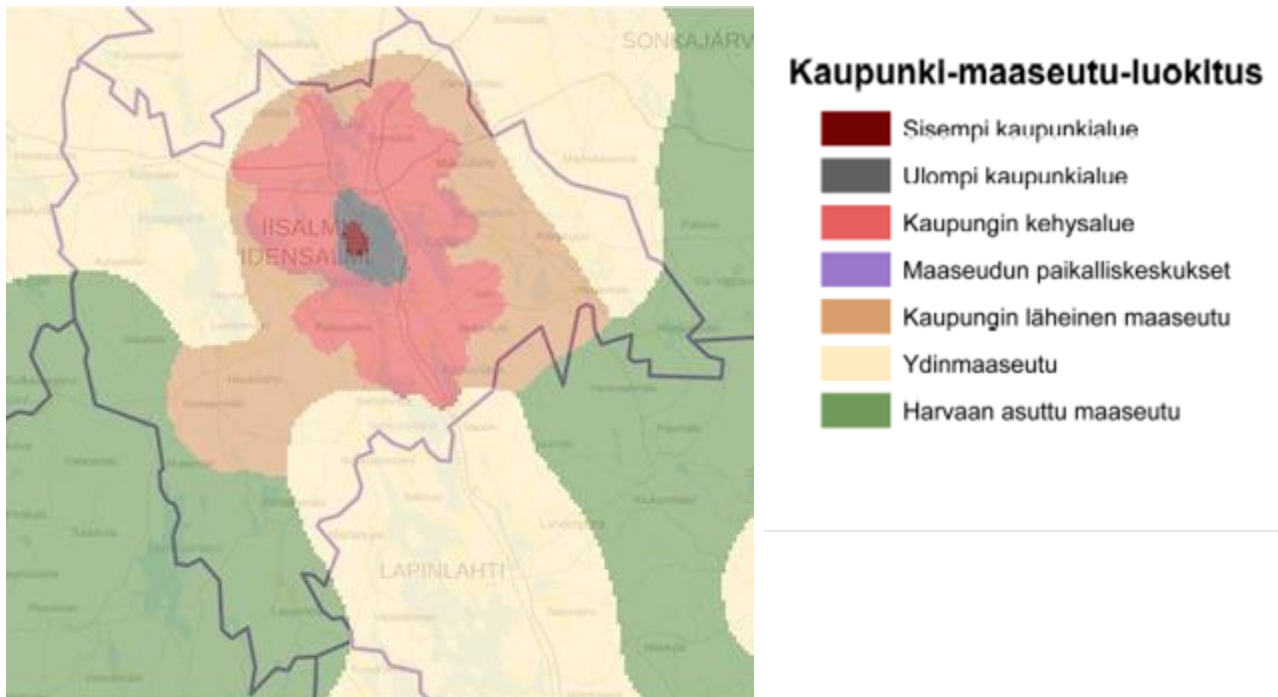
Iisalmen väestöstä asuu asemakaava-alueella noin 82 % koko väestöstä.

Alueluokitus

Kaupunki-Maaseutu-luokitus

Luokitus on toteutettu paikkatietomenetelmin käyttäen lähtötietona tarkkoihin sijaintitietoihin perustuvia koko maan kattavia aineistoja. Laskenta on tehty pääosin 250 x 250 metrin ruudukossa, joka on myös luokituksen resoluutio kartalla. Lähtöaineistona on käytetty väestö-, työvoima-, työmatka- ja rakennustietoja sekä DIGIROAD-tieverkkoaineistoa ja CORINE-maanpeiteaineistoa. Näiden perusteella on laskettu määrää, tiheyttä, tehokkuutta, saavutettavuutta, intensiteettiä, monipuolisuutta ja suuntautuneisuutta kuvaavia muuttujia, joiden avulla alueet on luokiteltu seitsemään luokkaan.

Luokituksen seitsemän luokkaa ovat sisempi kaupunkialue, ulompi kaupunki, kaupungin kehysalue, maaseudun paikalliskeskukset, kaupungin läheinen maaseutu, ydinmaaseutu ja harvaan asuttu maaseutu. Näistä maaseutualuetta ovat kaupungin läheinen maaseutu, ydinmaaseutu ja harvaan asuttu maaseutu.

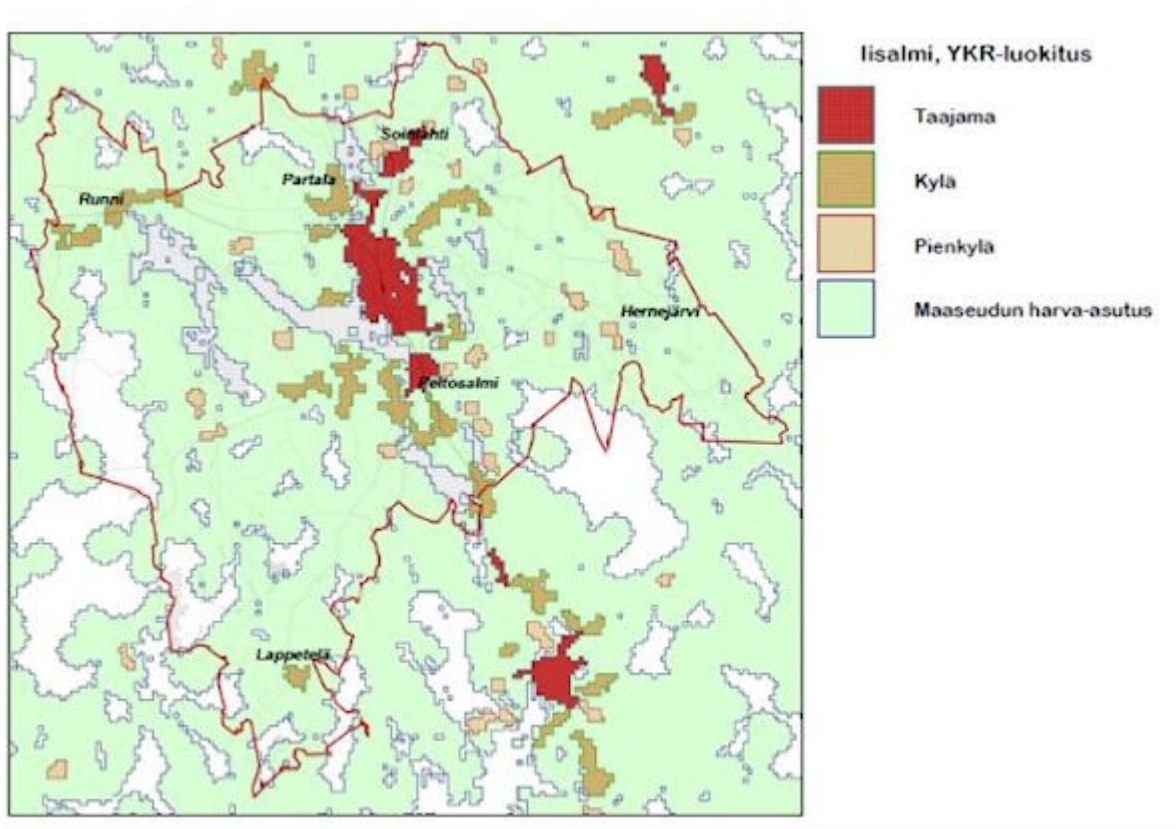
Kuva 20 Kaupunki-maaseutu-luokitus. Lähde: Elinympäristön tietopalvelu Liiteri (Syke)

YKR-aluejaot

Yhdyskuntarakenteen kuvaamista ja muutoksen seuranta varten on kehitetty yhdyskuntarakenteen elementtejä kuvaavia aluejakoja. YKR-aluejaot on toteutettu yhdistelemällä 250 x 250 metrin ruutuja paikkatietomenetelmillä. Yhdistelyperusteina ovat mm. rakennustehokkuus, rakennusten käyttötarkoitus ja väestömäärä. YKR-aluejakoja ovat taajamat, kylät, pienkylät ja maaseudun harva asutus. YKR-taajamalla tarkoitetaan vähintään 200 asukkaan taajaan rakennettua aluetta. Rajaus perustuu 250 m x 250 m ruudukkoon, jossa huomioidaan asukasluvun lisäksi rakennusten lukumäärä, kerrosala ja keskittyneisyys. Rajaus on sekä ajallisesti että alueellisesti vertailukelpoinen.

Rajaus on hieman tiukempi kuin yleinen pohjoismainen taajamarajaus (vähintään 200 asukasta ja rakennusten välinen etäisyys alle 200 m).

Kylämäistä yhdyskuntarakennetta kuvaavan aluejaon tavoitteena on esittää taajamien ulkopuolisen haja-asutusalueen rakennus- ja asutustihentymät, jotka perustuvat vakituisen asutukseen. Kylät on jaettu kahteen luokkaan, 20–39 asukkaan pienkylät sekä yli 39 asukkaan kylät. Harvaan maaseutu-asutukseen kuuluvat ne alueet, jotka eivät kuulu taajamiin, kyliin eivätkä pienkyliin, mutta joissa on vähintään yksi asuttu rakennus (=väestöä) kilometrin säteellä. 100 % vettä sisältävät ruudut eivät kuulu aluejakoihin.

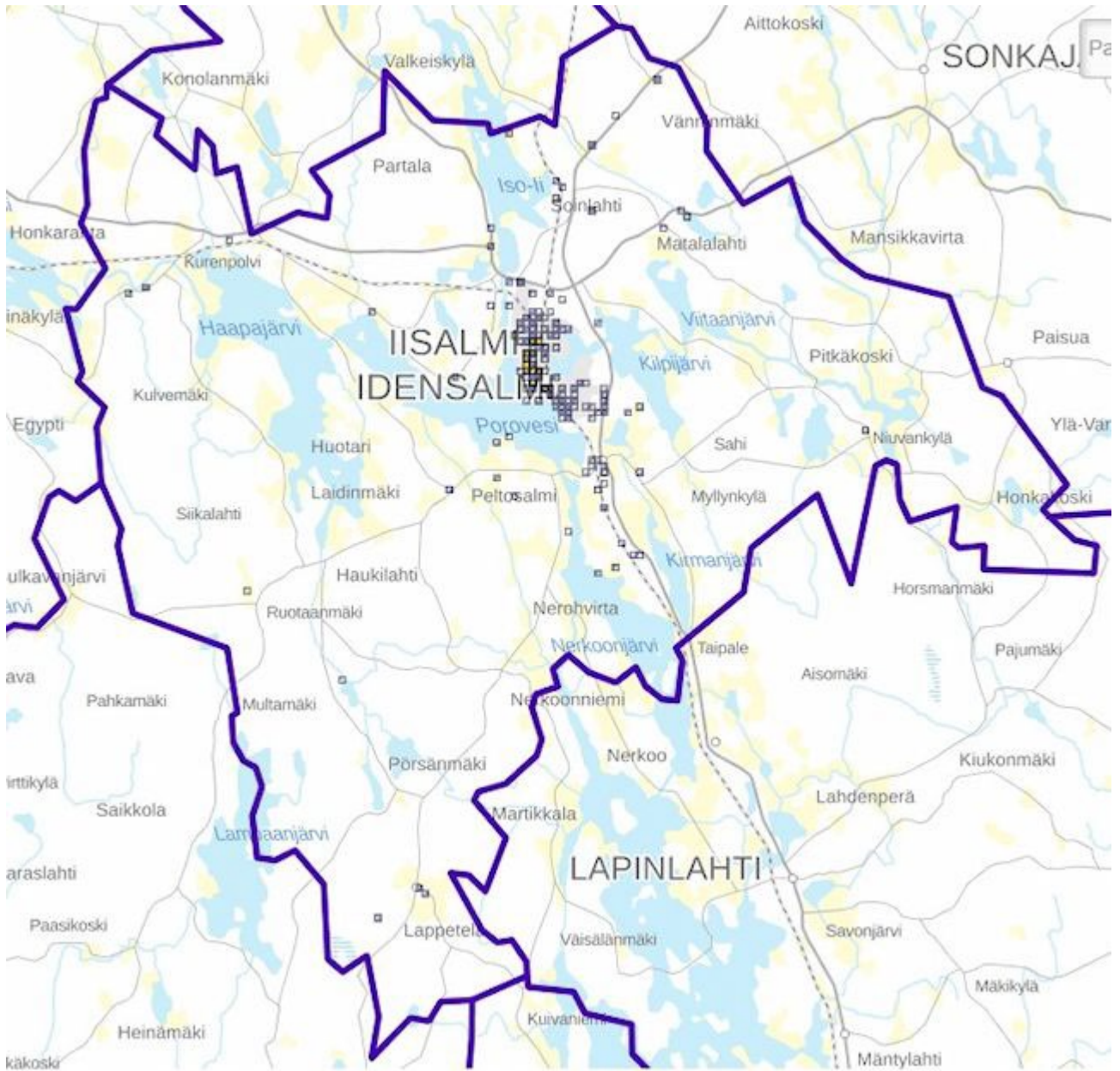
Kuva 21 YKR-luokitus. Lähde: Elinympäristön tietopalvelu Liiteri (Syke)

Työpaikka-alueet

Iisalmessa työpaikka-alueet keskittyvät asemakaava-alueille. Keskeisiä teollisia työpaikkoja erityisesti metalliteollisuudessa löytyy Peltosalmelta ja Yrittäjätien ympäristöstä. Saha- ja puun jatkojalostuksen työpaikkoja on Soinalhdessa ja myös Peltosalmella. Peltomäen ympäristöyrityspiiston alueella sijaitsevat kiertotalouteen ja jätteen käsittelyyn keskittyneet työpaikat.

Keskusta-alueella sijaitsee palvelualojen ja myös teollisia työpaikkoja, sillä Olvin panimoyritys sekä Genelec sijaitsevat Luuniemellä aivan keskustan tuntumassa. Myös tärkeimmät terveydenhuollon palvelut ja siten myös työpaikat sijaitsevat keskusta-alueella.

Alkutuotannon työpaikkoja Iisalmessa on erityisesti Kurenpolvella, Hernejärvellä, Viitaalla, Runnilla, ja Pörsänmäellä.

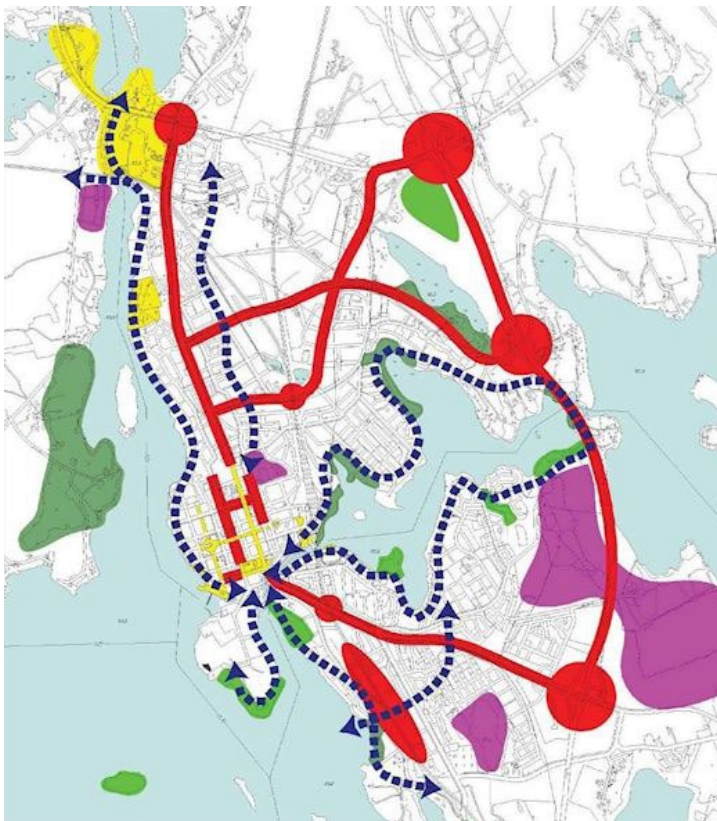
Kuva 22 Työpaikat Iisalmessa. Lähde: Elinympäristön tietopalvelu Liiteri (Syke)

Virkistys

Kaupunkilaisia palvelevat julkiset virkistysalueet sijoittuvat pääosin taajaman läheisyyteen. Kaupunki on pyrkinyt määrätietoisesti hankkimaan keskeisiä virkistysalueita omistukseensa ja kehittämään niitä kaupunkilaisten käyttöön.

Virkistysalueita on kehitetty kaupunginvaltuuston vuonna 2005 hyväksymän Iisalmen kaupungin viheraluejärjestelmän pohjalta määrätietoisesti ja linjakkaasti.

Viheraluejärjestelmä pitää sisällään viheraluestrategian, viheraluejärjestelmäsuunnitelman ja siihen liittyvän toimenpideohjelman.

VIHERALUESTRATEGIA

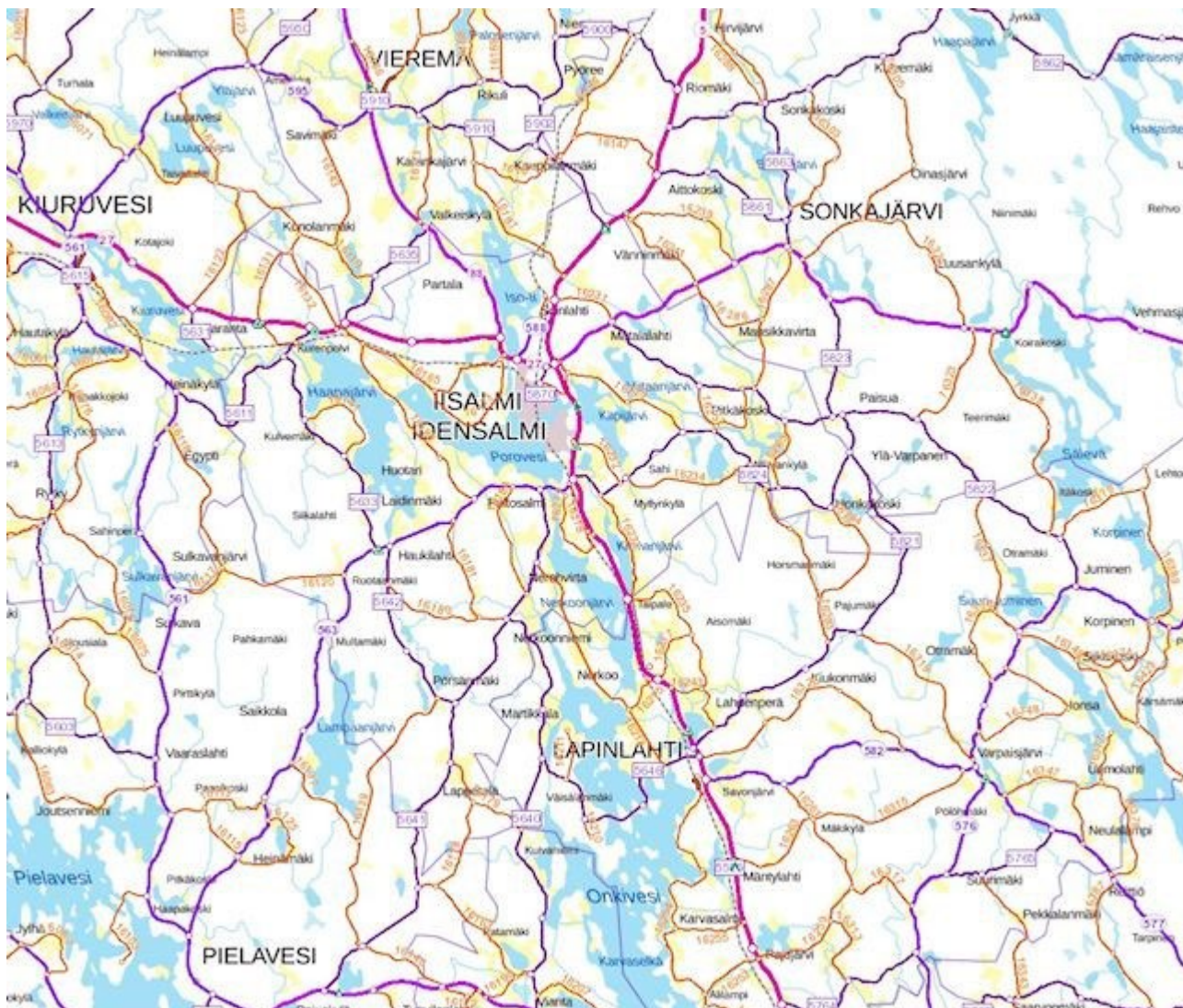
- **IISALMEN IDENTITEETIN PARANTAMISEEN TÄHTÄÄVÄT TOIMENPITEET**
 - Sisäntuloväylien ja pääliittymien ympäristön parantaminen ja maiseman solmukohtien kehittäminen maamerkeiksi
 - Keskeisillä paikoilla sijaitsevien teollisuusalueiden ympäristön parantaminen
 - Keskusta-alueen pääkatujen miljöö kehittäminen
- **KULTTUURIHISTORIALLISESTI TAI HISTORIALLISESTI MERKITTÄVIEN VIHERALUEIDEN KUNNOSTAMINEN, HOITO JA SUOJELU**
 - Keskustan historialliset puistoakselit, Asemapuisto, satama, vanha hautausmaa ja Sankariniemi
- **VIHERYHTEYKSIEN KEHITTÄMINEN**
 - Yhtenäisten rantareittien perustaminen
 - Sujuvat, viihtyisät ja turvalliset kv-yhteydet asuinalueilta keskustaan
- **KIINTEÄSTI IISALMEN KAUPUNKIKUVAAN LIITTYVIEN VIILJELY- JA JÄRVIMAISEMIEHIN HOITO JA KUNNOSTAMINEN**
 - Koljonvirran ympäristö ja Kirkonsalmen länsipuolen viljelysmaisemat
 - Ahmonsaari
 - Pääväylillä avautuvat järvinäkymät
- **MONIMUOTOISUUDEN LISÄÄMINEN**
 - Alueiden hoitotavoitteet ensisijassa ekologisia, tarvittaessa kulku- ja käyttörajoitukset
 - Operuskäytön kehittäminen, opastetut luontopolut
- **LIIKUNTA-ALUEIDEN KEHITTÄMINEN OSANA VIHERYMPÄRISTÖÄ**

Kuva 23 Viheraluestrategia keskustaseutu. Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä 2005.

Liikenne

Tieverkko

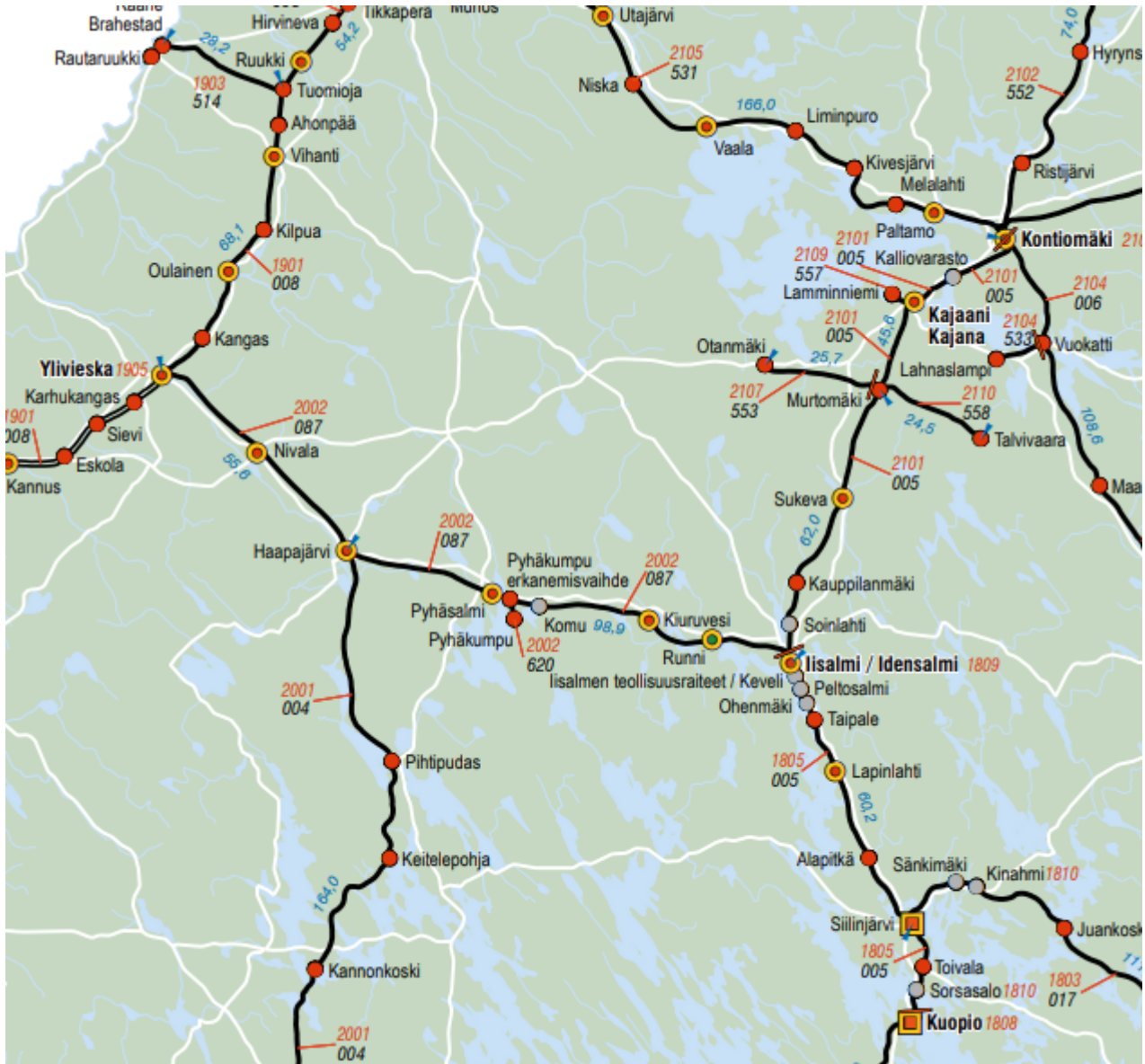
Iisalmen kautta kulkevat tärkeät valtaväylät kuten valtatie 5 etelästä pohjoiseen Kajaanin suuntaan. Valtatie 27 kulkee Iisalimesta Kiuruveden suuntaan. Kantatie 87 kulkee Sonkajärven kuntakeskukseen ja Iisalmen välillä sekä kantatie 88 kulkee Vieremän kuntakeskuksen suuntaan. Seututietä 563 taas pääsee Pielaveden suuntaan. Lisäksi on useita muita tärkeitä seutu- ja yhdysteitä.

Kuva 24 Tienumerokartta, Liikennevirasto.

Rataverkko

lisalmen kautta kulkee tärkeä rautatieyhteys Kuopion suunnasta lisalmeen ja edelleen Kajaaniin. Lisäksi Ylivieska-lisalmi-radon painoarvo on kasvanut. Rataosuudella on käynnissä sähköistämishanke ja myös kolmioraide on rakenteilla. Nämä toimenpiteet tulevat mahdollistamaan sujuvan yhteyden Kajaanin suunnalta Ylivieskan suuntaan siten, ettei Kajaanin suunnasta saapuvan junaliikenteen ole tarpeen kulkea lisalmen ratapihan kautta. Tämä palvelee etenkin idän kaivoksista aiheutuvaa liikennettä.

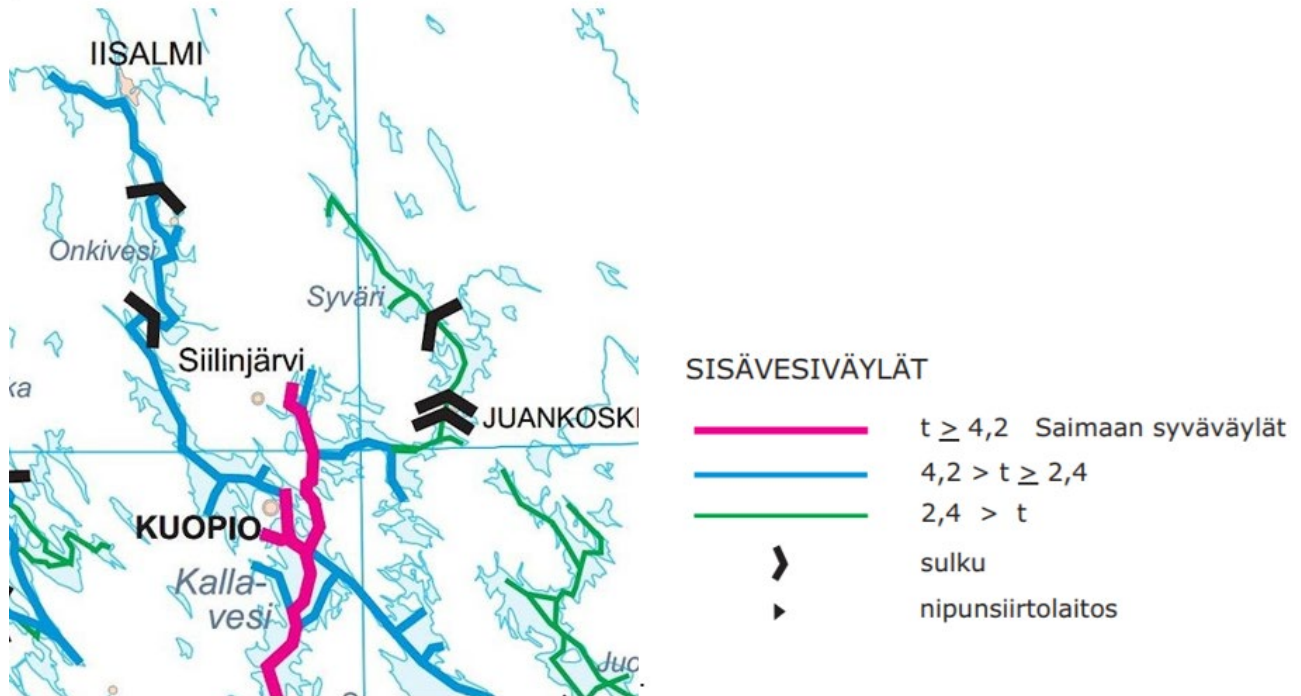
Kuva 25 Rataverkko. Liikennevirasto.

Oheisessa kuvassa on näkyvissä tasoristeys, joka sijaitsee Valtatie 5:ltä Heiskalansaareen johtavan tien varressa. Heiskalansaarella on voimassa Nerkoönjärven rantaosayleiskaava ja asutusta on kohtuullisen paljon sekä vakituksena että vapaa-ajan käyttöön.

Vesiväylät

Iisalmessa kulkevat vesiväylät Runnilta Kuopion suuntaan.

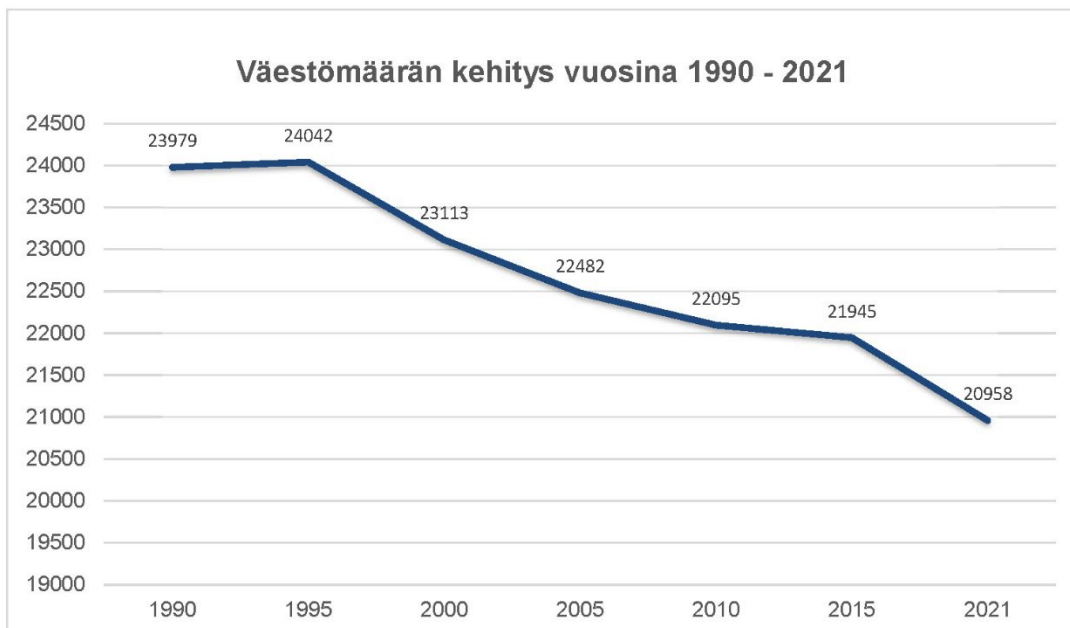

Kuva 26 Vesiväylät. Liikennevirasto.

3.4 Toimintaympäristö

Väestö

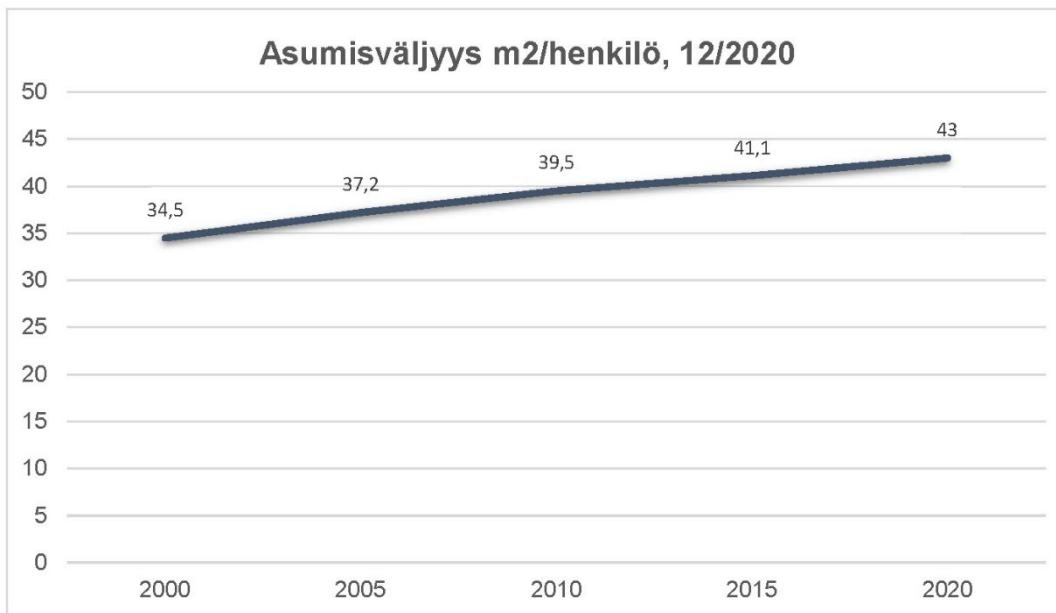
Iisalmen väkiluku on ollut laskussa 1990-luvun puolivälistä alkaen. Vuoden 2020 lopussa asukasluku oli 20 798 asukasta.

Kuva 27 Väkiluvun kehitys. Lähde: Tilastokeskus 2023

Asumisväljyys

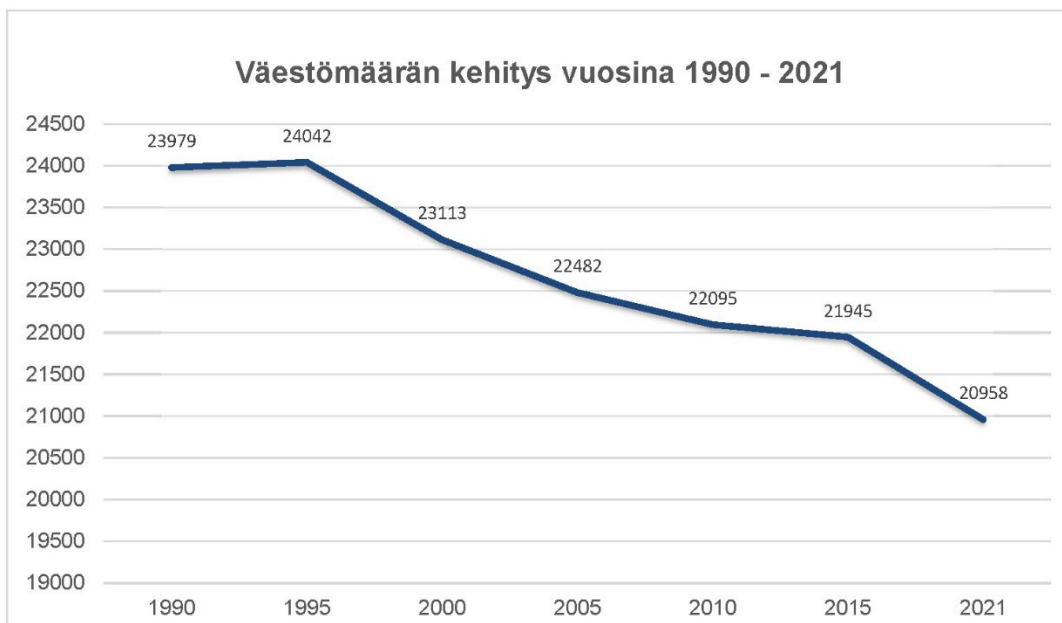
Asumisväljyys on kasvanut Iisalmissa vuodesta 1980 selvästi. Vuoden 2020 lopun tilastossa luku oli 43 m²/henkilö. Asumisväljyys on lisääntynyt viime vuosikymmeninä lähinnä siksi, että asuntokuntien koko on pienentynyt.

Kuva 28 Asumisväljyyden kehitys. Lähde: Tilastokeskus 2023

Työmarkkinat ja elinkeinorakenne

Työpaikkojen määrä on kasvanut 1990-luvun puolivälistä. Kasvu pysähtyi 2000-luvun taitteessa ja on yli 8 500 työpaikassa vuodesta 2002.

Kuva 29 Työpaikkamäärien kehitys. Lähde: Tilastokeskus 2023

3.5 Imago ja identiteetti

Iisalmella on vahva imago Ylä-Savon alueen seutukeskuksena. Kaupungista haetaan erityisesti kaupallisia palveluita ja kulttuuripalveluita. Iisalmen vientiteollisuus on vahvaa ja alueella on useita keskeisiä yrityksiä, joiden toiminta on globaalia. Työpaikkaomavaraisuus on hyvä, mutta työvoiman saanti erityisesti metallialan yrityksiin on ollut välillä vaikeaa. Iisalmessa on koulutusta erityisesti kaupalliselle alalle ja sosiaalialalle sekä maaseutualueille. Näiden alojen osaajista tarjonta on hyvällä tasolla.

Iisalmen identiteetti on vahva, sillä se on Suomen mittapuussa vanha kaupunki, jonne ensimmäiset asemakaava-alueuonnokset on tehty jo 1700-luvulla. Sitten ensimmäiset asemakaavat laadittiin 1800-luvulla. Kaupungin asemakaavoissa luotiin pohja tiiville ydinkeskustalle, jossa valtakunnallisesti arvokkaat Kirkkoaukio sekä Otavan- ja Kirkkopuisto ristinmuotoisena sommitelmana luovat kaupungille vahvaa identiteettiä. Myös Pohjolankadun puistobulevardi on peräisin 1900-luvun alkupuolelta. Vanhan kirkon alue puolestaan kertoo historiaa Iisalmen merkityksestä Ylä-Savon hallinnollisena ja uskonnollisena keskuksena.

Maa- ja metsätalouselinkeinot ovat maaseutualueiden elinvoimaisuuden perusta. Niihin liittyvät vahvasti myös vahva metsästys- ja kalastuskulttuuri. Edelleenkin on nähtävillä vanhoja sotilasvirakataloja ja maatilojen pääkeskuksia, jotka antavat vahvaa kulttuurimaiseman leimaa maaseutualueille.

Kuva 30 Uusi Kirkko dominoi näkymiä kaupunkiin etelästä saapuessa. Siitä on muodostunut Iisalmen symboli. Kirkkopuiston miljöö on merkittävä osa Iisalmen identiteettiä säilyneine puutaloineen.

Kuva 31 Vanhan Kirkon ympäristö on tärkeä maisemallinen kokonaisuus edelleen. Kuva Iisalmen kameraseuran arkisto.

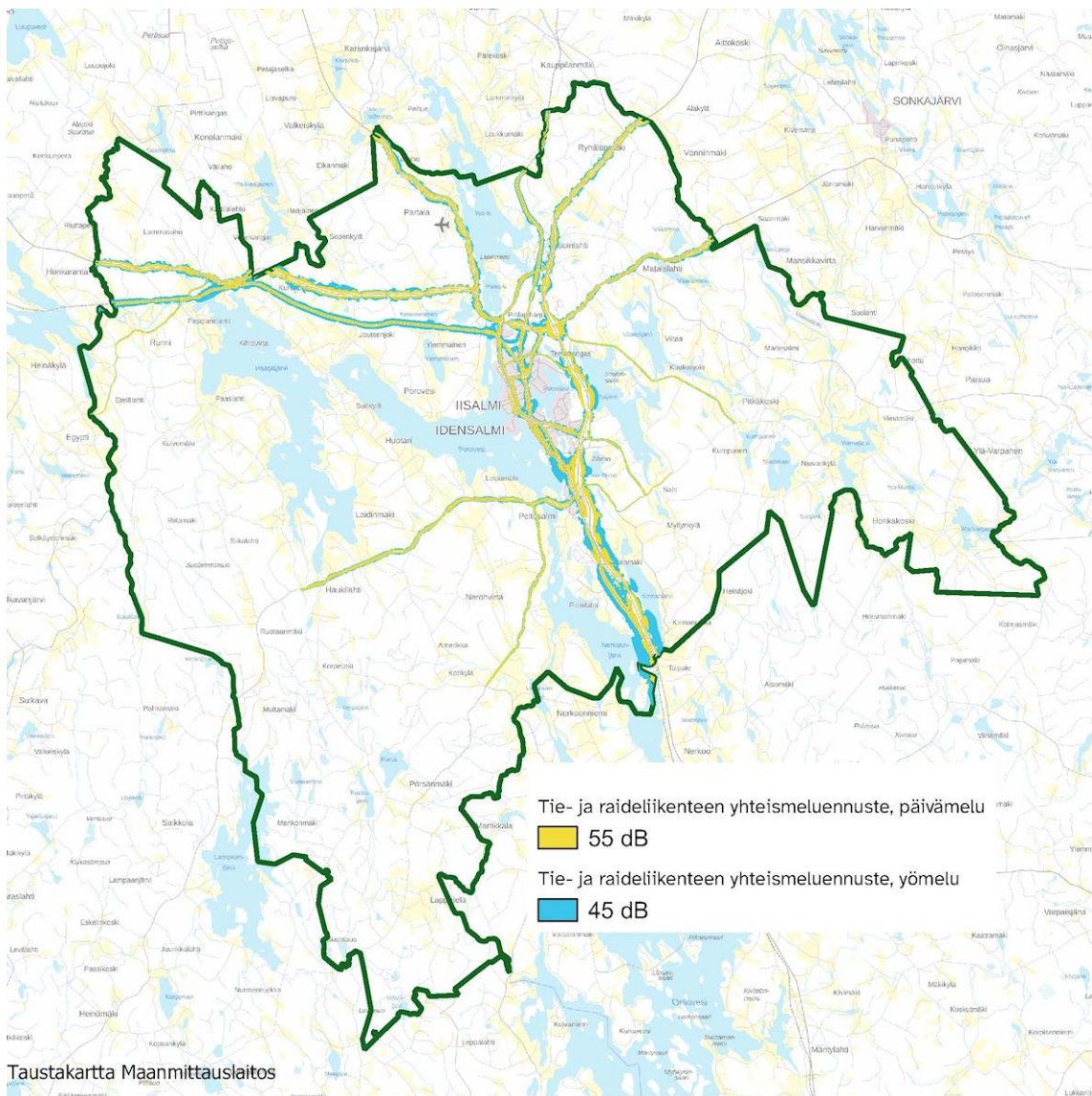
Kuva 32 Iisalmen satama on ollut tärkeä kaupan keskus 1800-luvulla ja on nyt kaupunkilaisten virkistysympäristö. Musta-vaikoinen kuva Iisalmen kameraseuran arkisto.

3.6 Ympäristön häiriötekijät

Suunnittelualueen merkittävimpiä ympäristön häiriötekijöitä ovat liikenne- ja teollisuusmelu ja pilaantuneet maa-alueet.

Melutaso

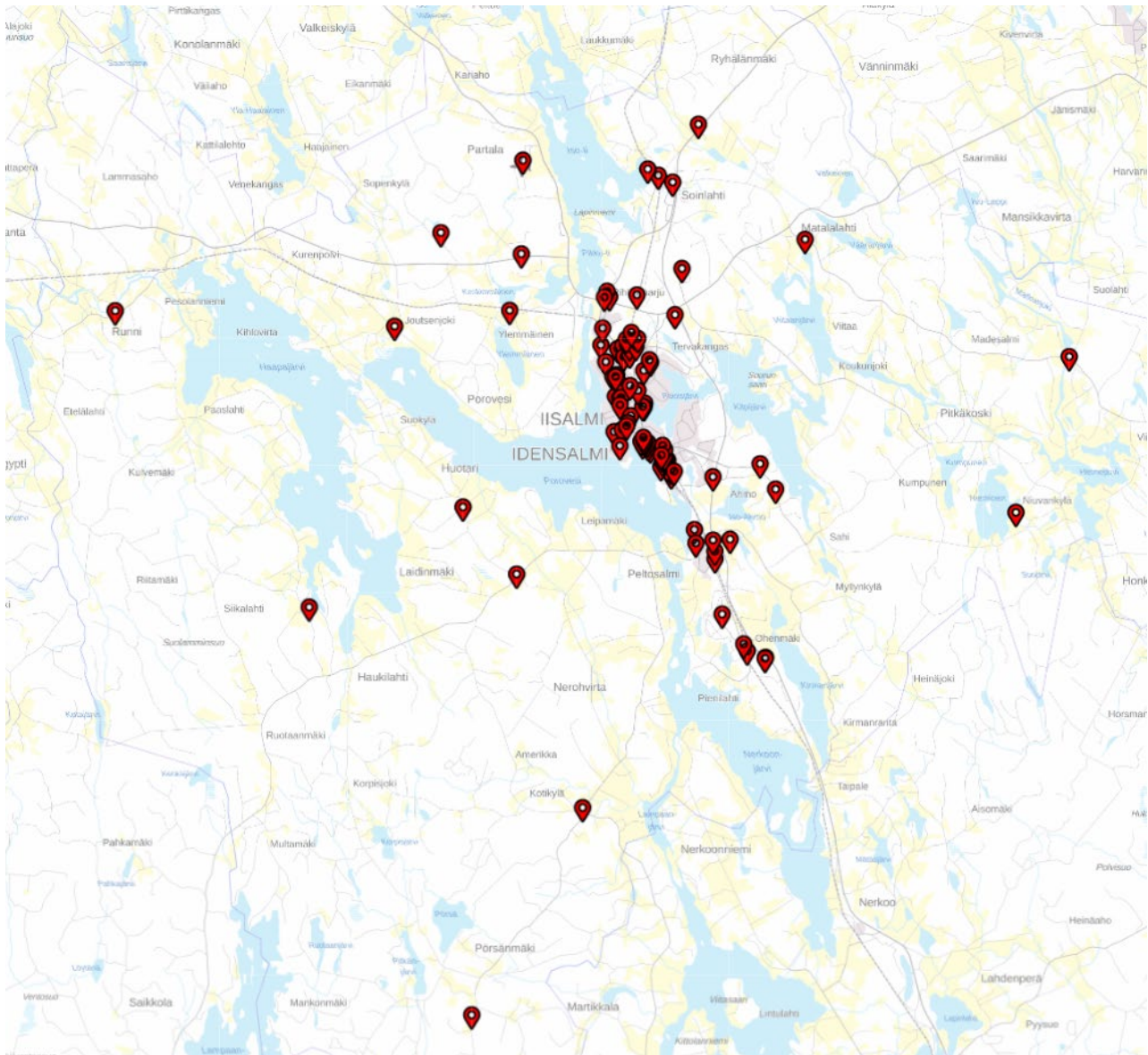
Meluselvitysten aineisto löytyy kattavasti Iisalmen kaupungin paikkatietojärjestelmästä.

Kuva 33 Melualueet.

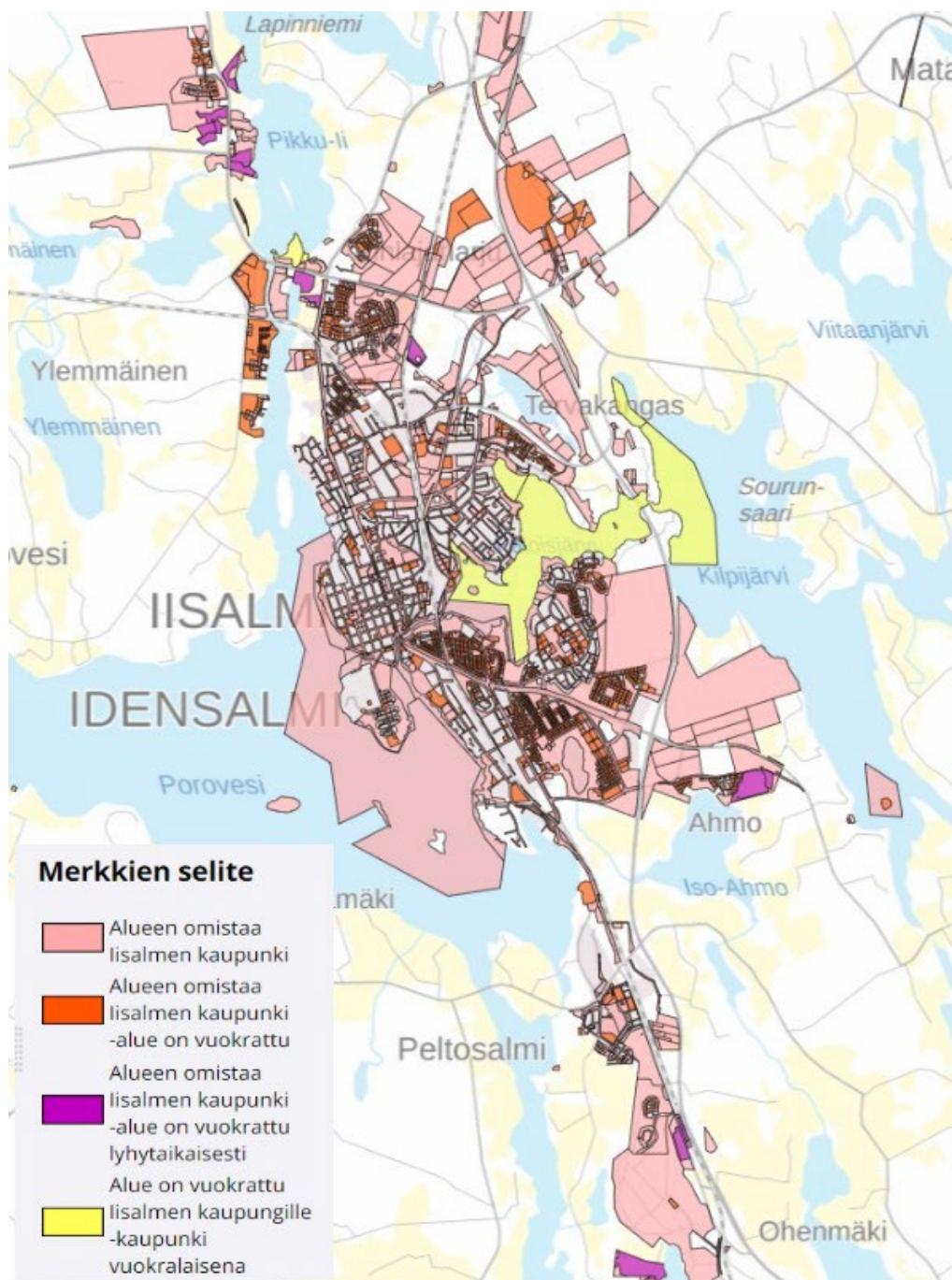
Pilaantuneet maa-alueet

Pilaantuneet maa-alueet löytyvät Iisalmen kaupungin paikkatietojärjestelmästä. Aineistoa ylläpitää Suomen ympäristökeskus.

Kuva 34 Pilaantuneet maa-alueet rekisteri. Lähde: ELY-keskus.

3.7 Maanomistus

Kuva 35 Maanomistus.

3.8 Suunnittelualueetta koskevat suunnitelmat, päätökset ja selvitykset

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtioneuvon päätös uudistetuista valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista on tullut voimaan 1.8.2017 ja ne löytyvät ympäristöministeriön kotisivuilta [https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Uudistetut_valtakunnalliset_alueidenkayt\(45415\)](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Uudistetut_valtakunnalliset_alueidenkayt(45415))

Uudistetut tavoitteet jakautuvat viiteen kokonaisuuteen:

1. Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen,

Tavoite on yleiskaavasuunnittelun perustana. Yleiskaavatyössä painottuva yhdyskuntarakenteen tarkoituksenmukaisuus ja palvelujen sijoittuminen mahdollisimman kattavasti taajama-alueelle. Tästä esimerkkinä kaupalliset palvelut, jotka ovat hyvin saavutettavissa lisämen taajamassa. Tarkoituksenmukainen yhdyskuntarakenne ohjaa myös liikkumista kestävään suuntaan.

2. Tehokas liikennejärjestelmä,

Liikennejärjestelmien osalta kaava ottaa kantaa Savonradan kehittämiseen, Valtatien kehittämiseen ja turvaa vesireittien kehittämismahdollisuuden. Lisäksi kaavassa on osoitettu kevyenliikenteen yhteystarvemerkinnot sekä tärkeät viheryhteydet, jotka tukevat kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita.

3. Terveellinen ja turvallinen elinympäristö,

Kaavassa on turvattu terveellinen ja turvallinen elinympäristö huomioimalla keskeiset pohjavesialueet siten, että niille ei ole osoitettu uusia pohjavesiä kuormittavia toimintoja. Asuinympäristöjen jatkosuunnittelussa on otettava huomioon ympäristön häiriötekijät, jotka käyvät ilmi kaavaa varten tehdyistä selvityksistä.

4. Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat,

Kaavalla turvataan luonto- ja kulttuuriympäristöarvot kaavamerkinnoin ja määräyksin. Se myös edistää kulttuuriympäristön tuntemusta kattavine selvityksineen jatkosuunnittelun ja lupaprosessien taustaksi.

5. Uusiutumiskykyinen energihuoltokokonaisuus,

Energihuollon alueet on turvattu taajaman sisällä ja lisäksi kaavassa on huomioitu tuulivoimapotentiaaliset alueet.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kaikki kokonaisuudet koskettavat koko kunnan yleiskaavaa.

Maakuntakaava

Pohjois-Savon maakuntakaavaa on tehty useassa eri vaiheessa erilaisina vaihekaavoina. Ohessa ote Pohjois-Savon Maakuntakaavan kaavayhdistelmästä. Keskeisenä strategisena tavoitteena on nähtävissä punaisella kartalle osoitettu viitostien kehittämisvyöhyke. Lisäksi kartalle on esitetty Koljonvirralta Runnin suuntaan maaseudun kehittämisen kohdealuemerkintä.

Pohjois-Savon maakuntakaava 2040 laaditaan kahdessa vaiheessa. Ensimmäinen vaihe valmistui helmikuussa 2019. Maakuntakaavan 2. vaiheen kaavaluonnosvaihtoehdot olivat nähtävillä 11.1.-14.3.2022. Kaavaehdotus valmistuu vuonna 2023. Sen viranomaiskuuleminen on kevään 2023 aikana ja julkinen nähtävilläpito syksyllä. Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 1. ja 2. vaiheiden muodostama kaavallinen kokonaisuus tulee aikanaan kumoamaan ennen vuotta 2018 laaditut maakuntakaavat.

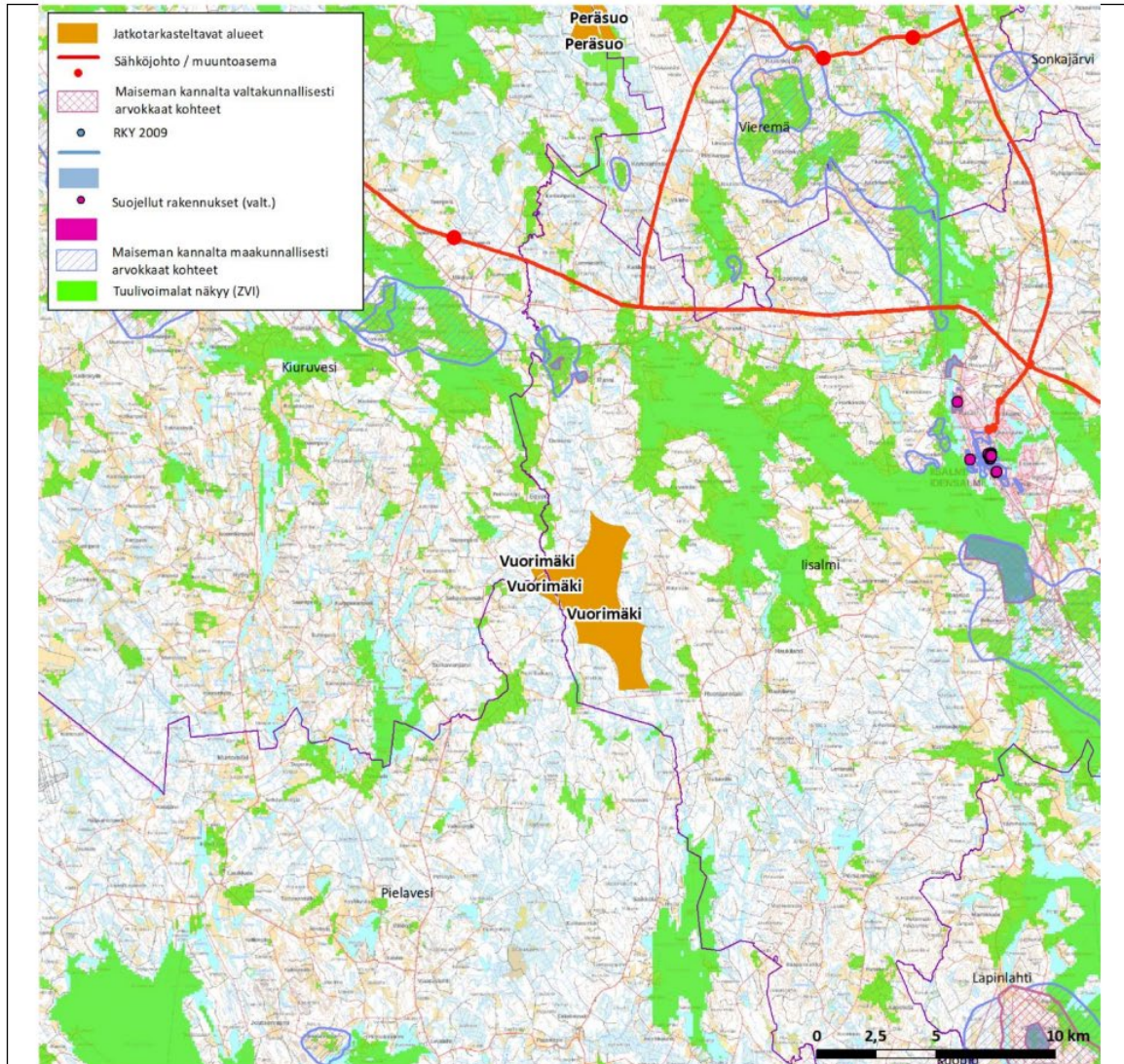
Lisätietoja www.pohjois-savo.fi/maakuntakaavat-ja-liikenne

Kuva 36 Pohjois-Savon maakuntakaavayhdistelmä. Pohjois-Savon Liitto.

Pohjois-Savon Maakuntakaavaa 2040 varten on laadittu maakunnan alueelle Pohjois-Savon tuuli-voimapotentiaalin selvitys vuonna 2021. Iisalmen alueelle on osoitettu tuulivoimapotentiaalinen alue Vuorimäki. Vuorimäen alue on valittu jatkotarkasteluun sopivuutensa vuoksi tuulisuuden, sähköverkon ja sähköaseman saatavuuden, tieverkon tiheyden ja maaperän vuoksi.

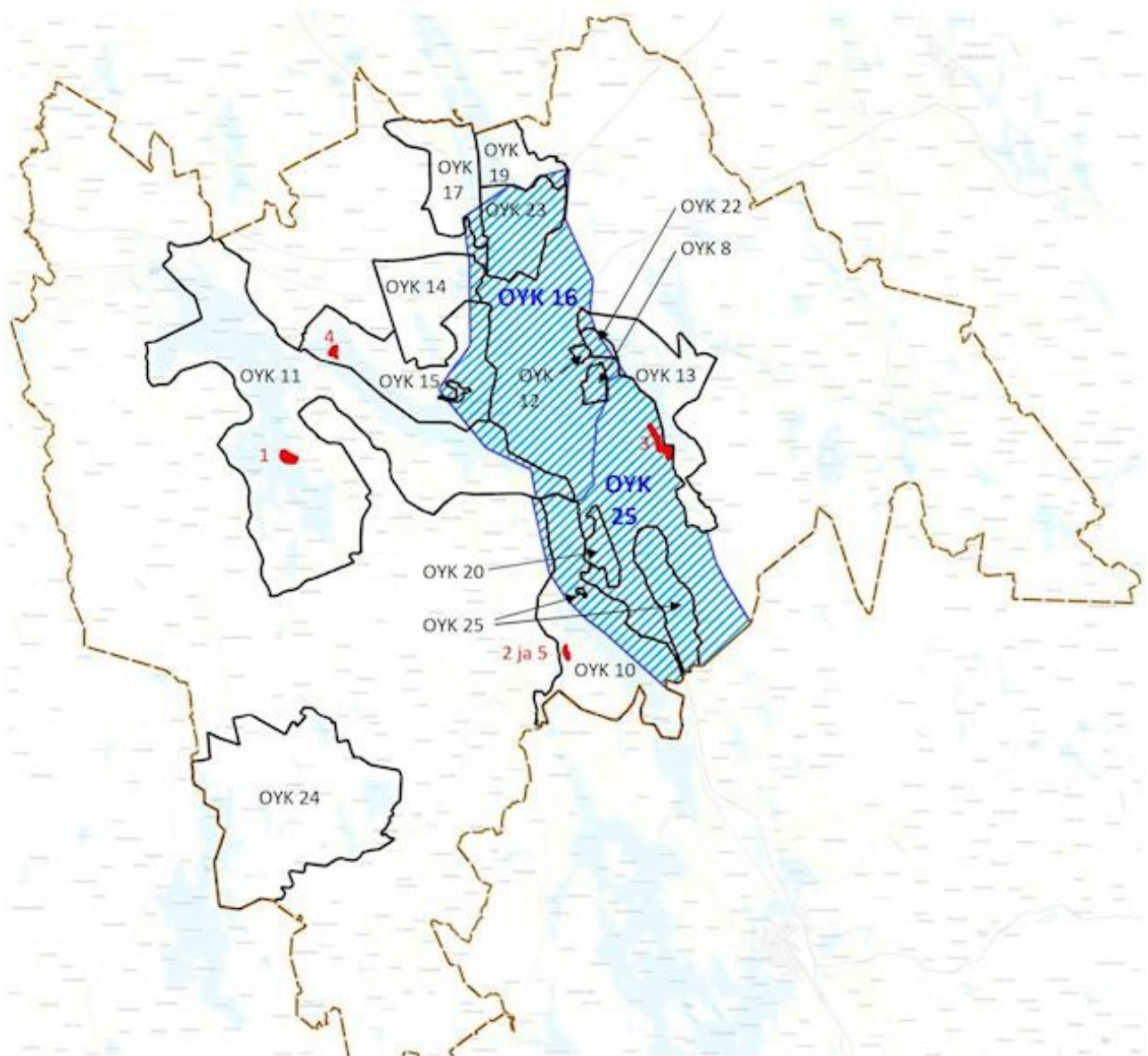
Kohdekortti 10. Vuorimäki

Kohteen sijainti	Kiuruvesi, Pielavesi ja Iisalmi, Pohjois-Savon maakunnan pohjoisosassa Noin 15 km Iisalmen keskustasta länteen
Pinta-ala	1555 ha
Arvio tuulivoimaloiden määrästä	Laskennallinen maksimimäärä (800 x 800 m GRID) 25 kpl, toteutettavissa noin 17 kpl
Teknistoloudellinen luokitus	Pistemäärä: 5/9, 4/9 ja 2/9 Tuulisuus 300 m (vuosikeskiarvo): 9 m/s Lähin sähköjohto noin 8,7 km, lähin muuntaja noin 12,8 km

Yleis- ja asemakaavat alueella

Suunnittelualueella ovat voimassa seuraavat yleiskaavat ja ranta-asemakaavat:

Kuva 37 Voimassa olevat yleiskaavat.

Osayleiskaavat

OYK 8 Ahmon, Marjahaan ja Paloisvuoren osayleiskaava

OYK 10 Nerכוןjärven rantaosayleiskaava

OYK 11 Porovesi-Haapajärvi rantaosayleiskaava

OYK 12 Koivuniemen osayleiskaava

OYK 13 Kilpijärven rantaosayleiskaava

OYK 14 Tismiö-Keskimmäinen-Ylemmäinen osayleiskaava

OYK 15 Poroveden pohjoisosan rantaosayleiskaava

OYK 17 Iirannan osayleiskaava

OYK 18 Laasonlahden osayleiskaava

OYK 19 Iijärven itärannan osayleiskaava

OYK 20 Ohenmäen alueen osayleiskaava

OYK 22 Tervakankaan osayleiskaava

OYK 23 Soinlahti-Lapinniemi osayleiskaava

OYK 24 Lampaanjärvi-Pörsänjärvi osayleiskaava

OYK 25 Kirmanseudun osayleiskaava

Ranta-asemakaavat

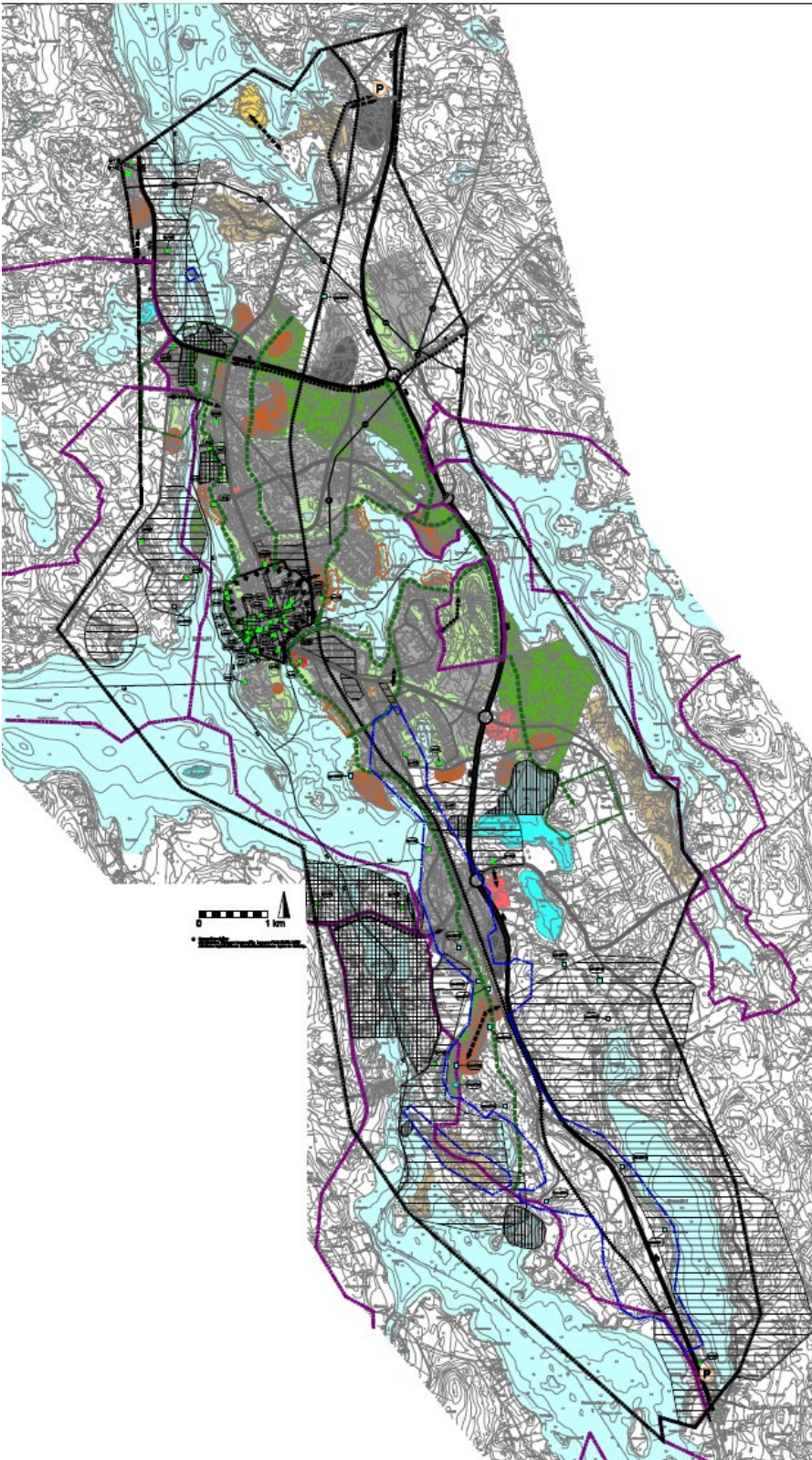
1. Syväniemen rantakaava
2. Myllysaaren rantakaava
3. Kilpijärven rantakaava
4. Kuosmonsaaren rantakaava
5. Myllysaaren ranta-asemakaavan muutos

Strategiset osayleiskaavat

OYK 16 Iisalmen keskustaseudun strateginen osayleiskaava

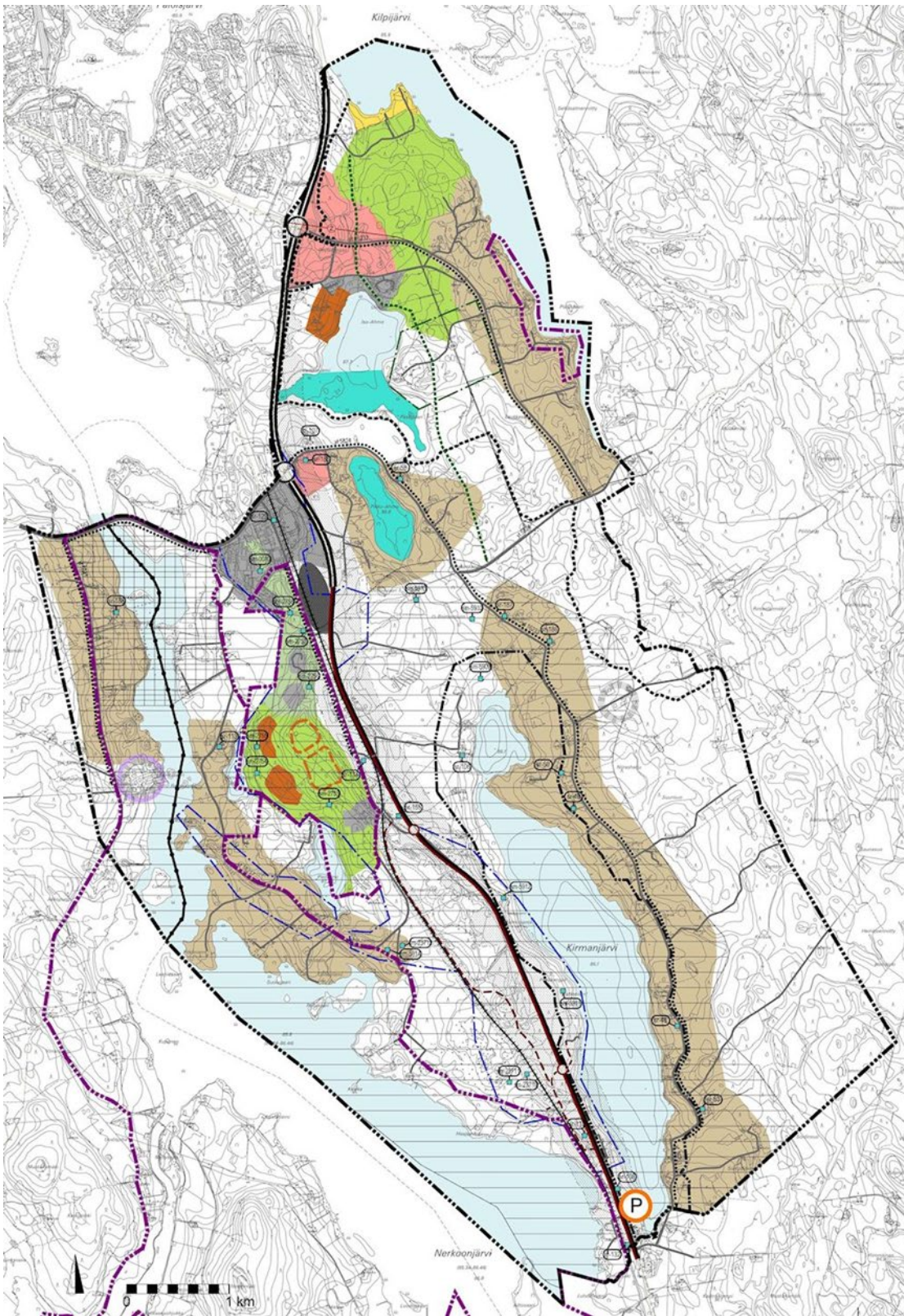
OYK 25 Kirmanseudun strateginen osayleiskaava

Suunnittelualueella on voimassa kaupunginvaltuuston vuonna 2007 hyväksymä **lisalmen keskustaseudun strateginen osayleiskaava**.

Kuva 38 lisalmen keskustaseudun osayleiskaava.

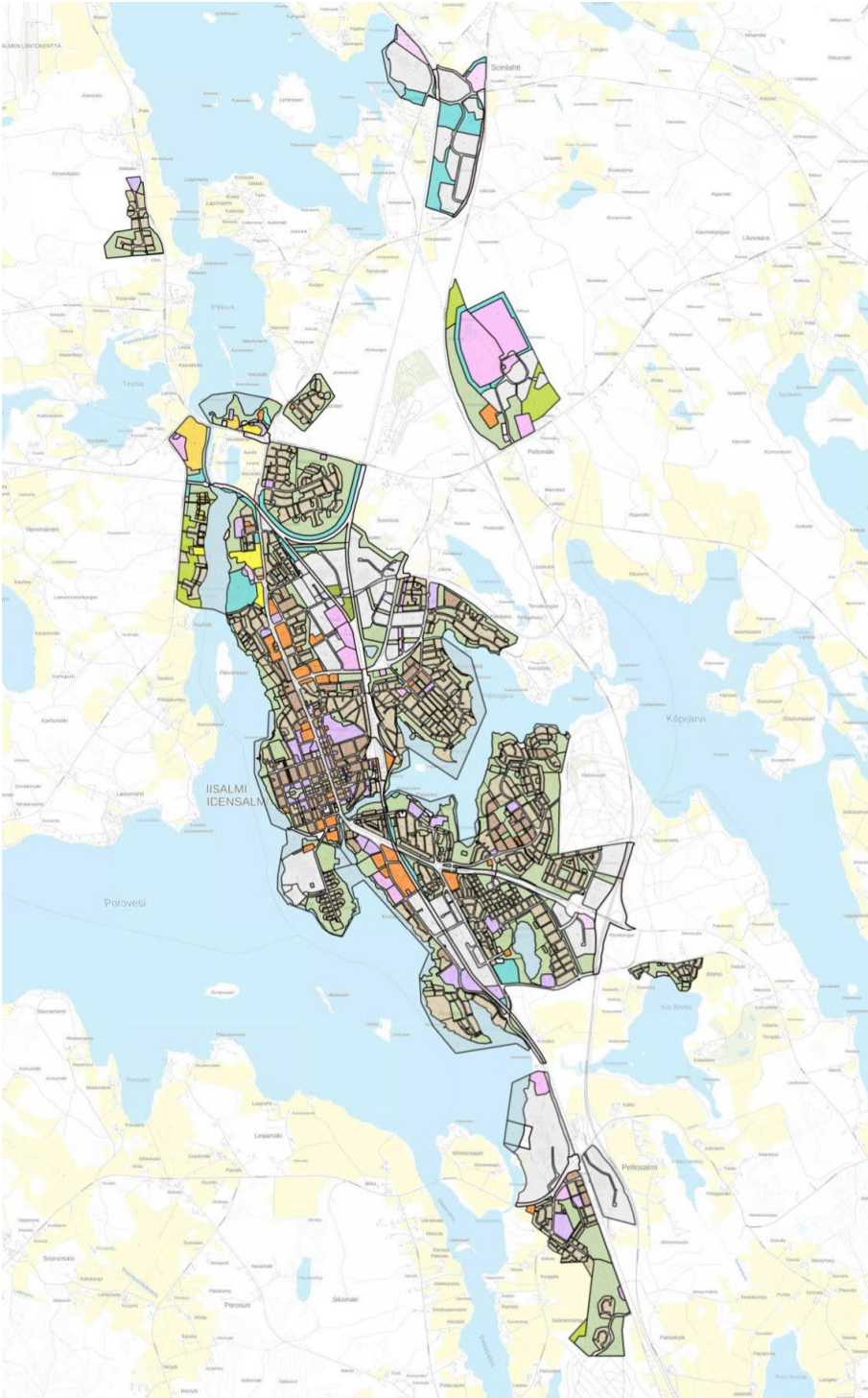
Kirmanseudun osayleiskaava

Kuva 39 Kirmanseudun osayleiskaava.

Asemakaavat

Asemakaava-alueen pinta-ala on 2058 ha.

Kuva 40 Ajantasa-asekaava.

Rakennusjärjestys

Iisalmen kaupunginvaltuusto hyväksyi 23.9.2019 rakennusjärjestyksen, joka on neljän kunnan yhteinen. Kaava-alueilla rakennusjärjestys on voimassa, mutta suoraan rakentamista ohjaavissa kaavoissa kaavamääräykset menevät ohi rakennusjärjestyksen. Rakennusjärjestyksessä on määräyksiä myös sellaisista asioista, joita kaavassa ei ole ohjeistettu. Näissä asioissa noudatetaan rakennusjärjestystä.

Iisalmen kaupungin strategia vuoteen 2030

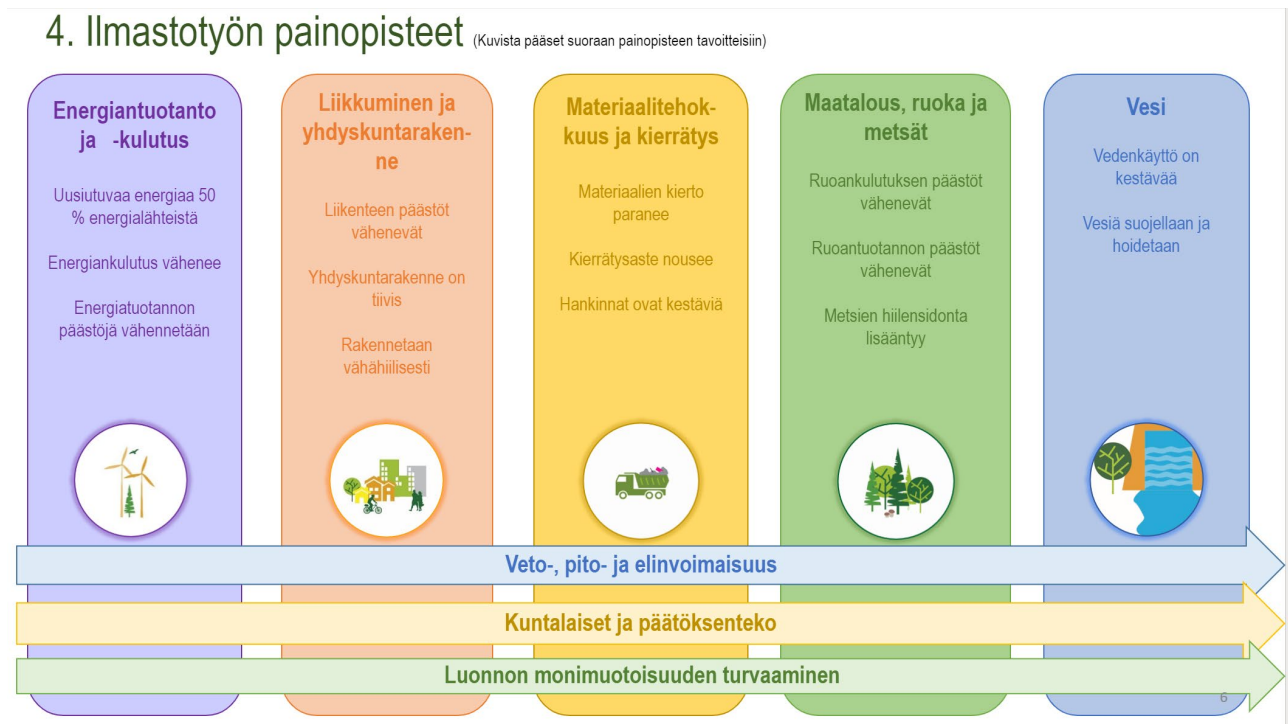
Iisalmen kaupunginvaltuusto on 2021 hyväksynyt Iisalmen kaupunkistrategian vuoteen 2030. Strategian pääsisältö on esitetty seuraavassa kuvassa:

Kuva 41 Iisalmen kaupunkistrategia vuoteen 2030.

Iisalmen ilmastosuunnitelma ja Ylä-Savon ilmasto-ohjelma

Iisalmen ilmastosuunnitelma, ja erityisesti painopiste ”Liikkuminen ja yhdyskuntarakenne”, ovat merkittävä osa yleiskaavan tavoitteita. Ilmastosuunnitelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 3.5.2021.

Kuva 42a Iisalmen ilmastosuunnitelman painopisteitä ovat Energiantuotanto ja -kulutus, Liikkuminen ja yhdyskuntarakenne, Materiaalitehokkuus ja kierrätys, Maatalous, ruoka ja metsät sekä Vesi.

Ilmastonmuutoksen sopeutumisen kuntakohtainen riskikortti

Ilmastonmuutoksen sopeutumisen riskianalyysityö Pohjois-Savon kunnille on valmistunut ja sitä myötä myös kuntakohtainen riskikortti.

Iisalmen erityisiä kehityskohteita ovat:

- elinkeinoelämän prosessien ja energiahuollon sopeutuminen ilmastonmuutokseen ja sään ääri-ilmiöihin.
- Iisalmen ilmastosuunnitelman täydentäminen sopeutumisen näkökulmasta.
- Iisalmen keskustaajaman viheraluejärjestelmän päivittäminen ilmastonmuutokseen sopeutumisen näkökulmasta.

- Maa- ja metsätalouden sopeutuminen työmenetelmien ja lajistojen osalta ilmastonmuutokseen.
- Rakennetun kulttuuriympäristön korjaamisessa huomioidaan sään ääri-ilmiöiden ja sadannan lisääntyminen sekä resurssiviisauden näkökulma.

Perustiedot

- Asukasluku 20 958 (2021)
- Pinta-ala 872 km², vesistön osuus pinta-alasta 12,5 %
- Taajama-aste 75,2 % (2020)
- Kunta tunnetaan seuraavista: Metalliteollisuus (Ponsse), saha- ja puunjalostusteollisuus, teknologiateollisuus, elintarviketeollisuus (Olvi), betoniteollisuus (Parma), maa- ja metsätalous, matkailu ja tapahtumat

Kunnan ilmastotyötä ohjaavat asiakirjat ja ohjelmat

- Iisalmen ilmastosuunnitelma vuoteen 2035
- Ylä-Savon seudullinen ilmasto-ohjelma vuoteen 2035
- Iisalmen resurssiviisauden toimintasuunnitelma 2018-2050
- Iisalmen kaupunkistrategia 2030: Ympäristövastuullisuus yksi arvoista

Tunnistetut riskit

- Rankkasateiden aiheuttamat haasteet hulevesien hallinnalle sekä hulevesien ravinteiden ja haitta-ainesten vaikutukset purkuvesien ja pohjavesien laatuun.
- Puhtaan veden vähenemisen vaikutukset elintarviketeollisuuteen ja maatalouteen.
- Maa- ja metsätalouden sopeutuminen ilmastonmuutokseen kun työmenetelmät ja kasvilajit eivät enää sovellu ja tuholaiset lisääntyvät.
- Sään ääri-ilmiöiden vaikutukset rakennettuun ympäristöön, liikenteeseen ja tietoliikenteeseen sekä vesihuoltoon, energian tuotantoon ja niiden toimintavarmuuteen.
- Teollisuuden alojen riittävä sopeutuminen ja varautuminen ilmastonmuutokseen.
- Vesistöjen ääreen sijoittuva rakentamisen haavoittuvuus ääri-ilmiöiden ja erityisesti sadannan lisääntyessä.
- Rakennettujen kulttuuriympäristöjen tuhoutuminen tai häviäminen ilmastonmuutoksen seurauksena.
- Sään ääri-ilmiöiden aiheuttama riski ihmisten terveydelle ja turvallisuudelle.
- Kesäsaateisuuden lisääntymisen vaikutus tapahtumien kävijämäärin.
- Kaupunkivihreä ei tue luonnon monimuotoisuutta riittävästi.

Keskeiset toimenpiteet

- Pohjavesien ja vesistöjen suojele maankäytön suunnittelussa ja hulevesien hallinnassa sekä pohjavesien suojele puhtaan vedensaannin turvaamiseksi.
- Hulevesien käsittely siellä missä ne syntyvät ja niille riittävien aluevarauksien varaaminen kaavoituksessa.
- Energiantuotannossa sään ääri-ilmiöihin varautuminen (esim. riittävät varavoimälähteet) ja uusiutuvaan energiaan siirtyminen.
- Ilmastonmuutoksen ja sään ääri-ilmiöiden huomiointi infrarakentamisen, infran ja rakennusten ylläpidon menetelmissä ja materiaaleissa sekä rakennusten suunnittelussa ja kunnostuksessa (mm. rakennusten riittävästä jäähdytyksestä huolehtiminen lämpötilojen nousuun varautumiseksi).
- Rakennetun kulttuuriympäristön peruskorjaus huomioiden sään ääri-ilmiöiden lisääntyminen ja resurssiviisuus. Rakennetun kulttuuriympäristön korjausohjelmien ja hoitosuunnitelmien tulisi huomioida ilmastonmuutoksen vaikutukset.
- Teollisuuden prosessien kehittäminen energiatehokkaammiksi ja energiaomavaraisuuden ja huoltovarmuuden lisääminen (mm. uusiutuvan energian lisääminen).
- Ilmastonmuutoksen kestävien lajien ja työmenetelmien kehittäminen maa- ja metsätaloudessa sekä uusien lajikkeiden hyödyntäminen niiden viljelyn mahdollisuudessa Suomessa.

Kehityskohteet

- Elinkeinoelämän prosessien ja energiahuollon sopeutuminen ilmastonmuutokseen ja sään ääri-ilmiöihin.
- Iisalmen ilmastosuunnitelman täydentäminen sopeutumisen näkökulmasta.
- Iisalmen keskustaajaman viheraluejärjestelmän päivittäminen ilmastonmuutoksen sopeutumisen näkökulmasta.
- Maa- ja metsätalouden sopeutuminen työmenetelmien ja lajistojen osalta ilmastonmuutokseen.
- Rakennetun kulttuuriympäristön korjaamisessa huomioidaan sään ääri-ilmiöiden ja sadannan lisääntyminen sekä resurssiviisauden näkökulma.

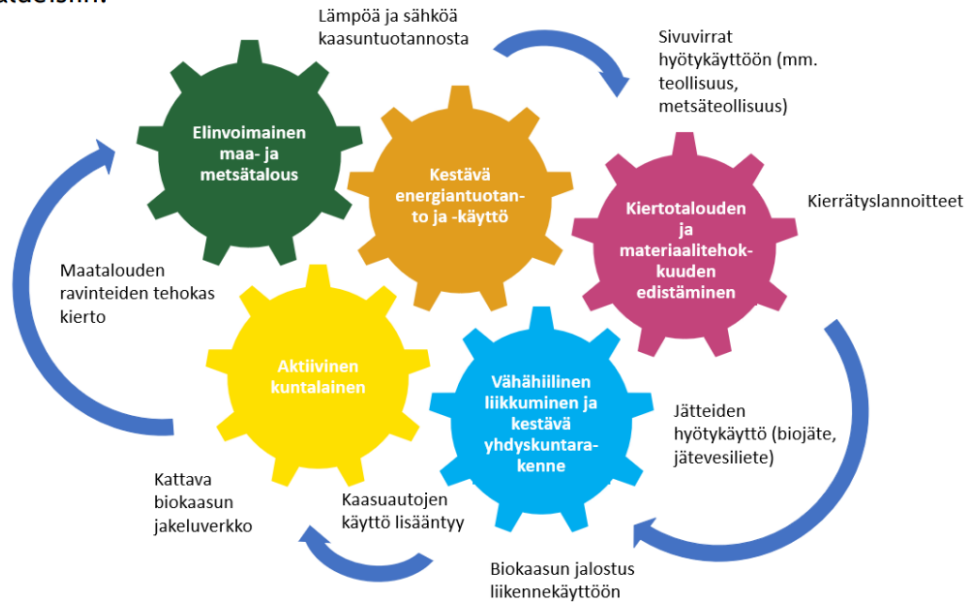
Iisalmi

42b Ilmastonmuutokseen sopeutumisen kuntakohtainen riskikortti.

Ylä-Savon ilmasto-ohjelma

Ylä-Savon ilmastotyön painopistealueet ja tavoitteet

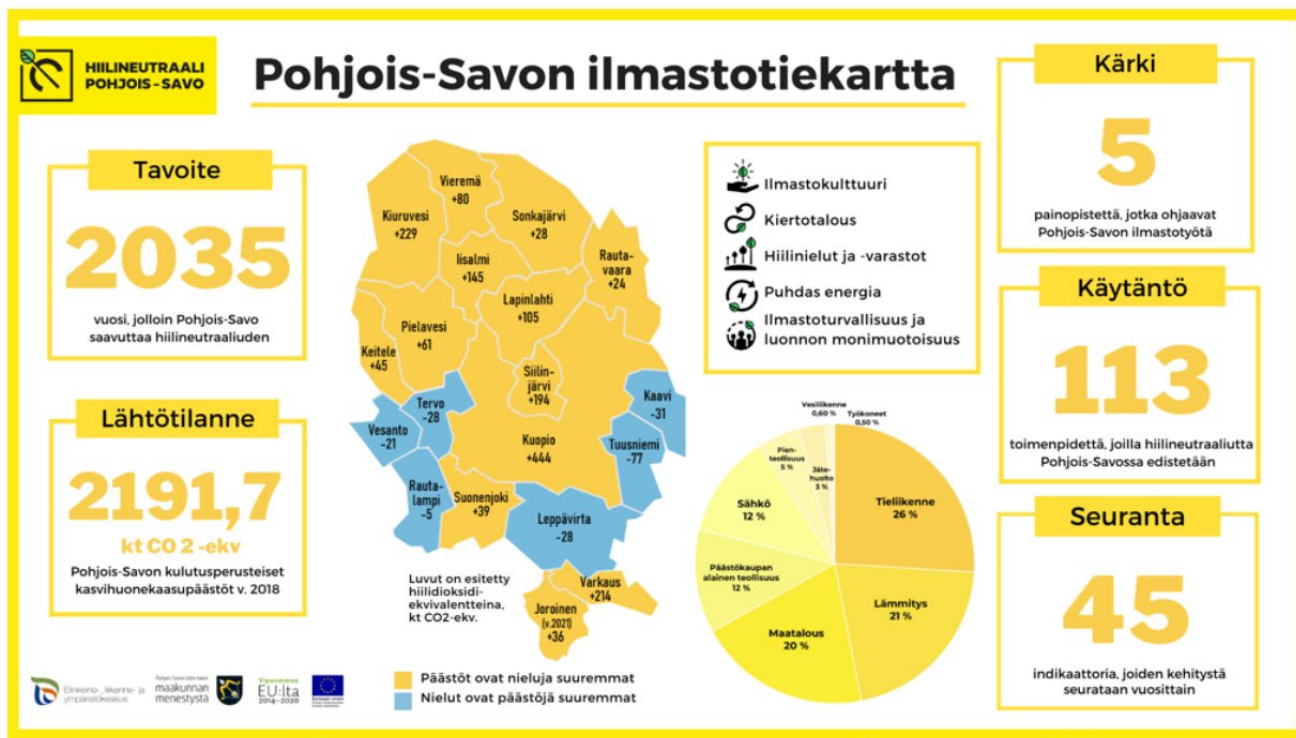
Ylä-Savon yhteiseen tavoitetiltaan päästään keskittymällä viiteen painopistealueeseen, jotka kaikki kytkeytyvät toisiinsa. Esimerkkinä kuviossa biokaasun tuotannon ja käytön vaikutus kaikkiin Ylä-Savon painopistealueisiin.

Kuva 43a Ylä-Savon ilmasto-ohjelma. Ilmastotyössä kaikki osa-alueet ovat kytköksissä toisiinsa.

Pohjois-Savon ilmastotiekartta

Iisalmen yleiskaavan tavoitteet tukevat Pohjois-Savon ilmastotiekartan tavoitteita Tieliikenteen päästöjen vähentämistavoitteiden, sähköntuotannon vihreän siirtymän sekä kiertotalouden kehittämisen osalta.

Kuva 43b Pohjois-Savon ilmastotiekartan pääasiallinen sisältö, seuranta ja kasvihuonekaasupäästöjen lähtötilanne.

Muita aluetta koskevia suunnitelmia, selvityksiä ja sopimuksia

Osalle yleiskaava-aluetta on laadittu Iisalmen kaupungin viheraluejärjestelmä (Maisema-arkkitehti-toimisto Näkymä Oy, 2004) sekä vesihuollon kehittämissuunnitelma (Insinööritoimisto Kiuru & Rautiainen Oy, 2011). Viheraluejärjestelmällä on luotu pohja kaupunkipuistoverkostolle ja kevyen liikenteen yhteyksien kehittämistarpeille. Vesihuollon kehittämissuunnitelma luo strategisen pohjan kaupunkiin järjestettävälle vesihuollolle ja siten on suoraan yhteydessä alueiden käytön suunnitteluun. Iisalmen kaupungin alueella on tehty Vesihuoltolain mukaisten vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden päivitys, joka valmistui syyskuussa 2022.

4. SUUNNITTELUN VAIHEET

4.1 Maankäytön suunnittelun tarve, käynnistäminen ja sitä koskevat päätökset

Kaavatyön käynnistämisestä on ilmoitettu lisälmen kaavoituskatsauksessa ensimmäisen kerran vuonna 2017.

4.2 Osallistuminen ja yhteistyö

4.2.1 Osalliset

Osallisia ovat alueen maanomistajat ja ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa. Osallisia ovat myös viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa kaava koskee.

Osalliset määriteltiin työn alussa:

Alueen ja ympäristön asukkaat, yhdistykset ja järjestöt

lisälmen kaupunki

Vieremän, Sonkajärven, Lapinlahden, Pielaveden kunnat

Kiuruveden ja Kuopion kaupungit

Maanomistajat

Alueella ja sen läheisyydessä toimivat yritykset

Yrittäjä- ja neuvontajärjestöt

Liikelaitokset, joilla on alueella johtoja

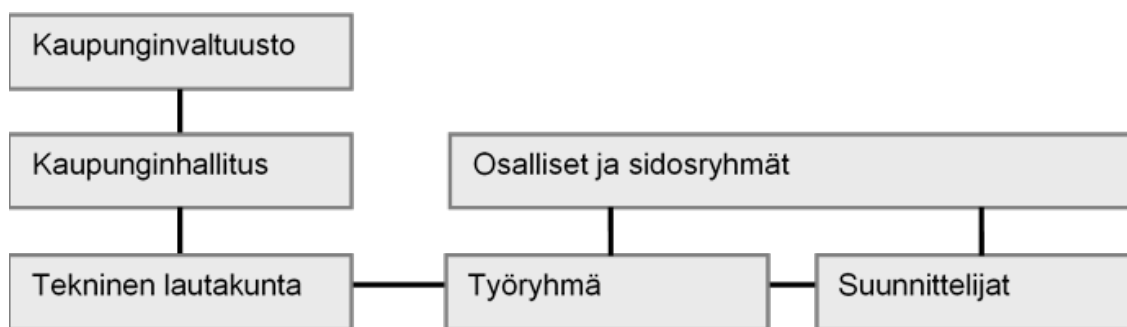
Luottamuselimet ja hallintokunnat: Tekninen ja Ympäristötoimiala, Sivistys- ja hyvinvointitoimiala sekä Elinvoima- ja konsernipalvelut toimiala

Viranomaiset: Pohjois-Savon liitto, Pohjois-Savon ELY-keskus, Pohjois-Savon metsäkeskus ja Väylävirasto.

4.2.2 Työvaiheet ja vuorovaikutusmenettelyt

Työtä on valmistellut ryhmä, johon kuuluvat viranhaltijoina kaavoituspäällikkö, asemakaava-arkkitehti, erikoissuunnittelija, toimialajohtaja tekninen toimiala, kaupungininsinööri, paikkatietosuunnittelija ja kaavavalmistelijat.

Tekninen lautakunta ja kaupunginhallitus ovat osallistuneet hankkeen valmisteluun työpajoissa.

Kuva 44 Organisaatiokaavio.

Suunnittelun eri vaiheissa on järjestetty kaikille avoimia yleisiä tiedotustilaisuuksia. Tavoitteena on ollut, että osalliset ja muut asiasta kiinnostuneet saavat riittävästi tietoa kaavoituksen etenemisestä ja tulevista vaiheista. Osallisilla on ollut mahdollisuus antaa palautetta suunnitelmista joko suullisesti tai kirjallisesti. Suunnittelun eri vaiheista on tiedotettu lisälmen Sanomissa ja kaupungin kotisivuilla. Yleiskaava-aineisto on asetettu nähtäville työn eri vaiheissa kaupungintalon asiakaspalvelupisteeseen, (Pohjolankatu 14, 1. krs) sekä internetissä www.iisalmi.fi/yleiskaava.

Ohjelmointivaihe (2017–2018)

Ohjelmointivaiheeseen kuului kolmen eri vaihtoehdoisen rakennemallin luominen ja niiden pohjalta yleisötilaisuudet ja vuorovaikutus asukkaiden, yrittäjien ja erilaisten sidosryhmien kanssa.

Kaavan rakennemalliksi vaihtoehtoina olivat ”Nauhataajama”, ”Vahva keskusta” ja ”Kehittyvät kylät”. Näiden pohjalta järjestettiin kaksi työpajaa tekniselle lautakunnalle maalisi- ja joulukuussa 2017. Vuodenvaihteessa 2017–2018 rakennemallien pohjalta pidettiin viisi erillistä yleisötilaisuutta Mansikkaniemellä, Kauppi-Heikillä, Hernejärvellä, Runnilla ja keskustassa. Sidosryhmätilaisuuksia järjestettiin myös viisi kappaletta – lisälmen omakotiyhdistyksen, lisälmen vammaisneuvoston, lisälmen ikäihmisten neuvoston, kyläneuvoston ja liike-elämän toimijoiden kanssa. Kaikissa lisälmen naapurikunnissa pidettiin myös vuorovaikutustilaisuuksia; Vieremällä, Sonkajärvellä, Rautavaaralla, Lapinlahdella, Kiuruvedellä ja Pielavedellä.

Käydyn vuorovaikutuksen jälkeen päädyttiin ”Nauhataajama” -rakennemalliin, jonka pohjalta aloitettiin yleiskaavaluonnoksen valmistelu.

Valmisteluvaihe (2018–2020)

”Nauhataajama” -rakennemallin pohjalta laadittiin alustava kaavaluonnos koko kunnan yleiskaavaksi ja tarkempi alustava kaavaluonnos ydinkeskustan kehittämiseksi.

Vuosien 2019–2020 aikana järjestettiin neljä työpajaa Kaupunginhallituksen ja teknisen lautakunnan kesken, joista ensimmäisessä kesäkuussa 2019 pidetyssä työpajassa tarkasteltiin koko kaupungin suunnitelmaa, toisessa työpajassa lokakuussa 2019 käsiteltiin keskustan suunnitelmaa ja kolmannessa työpajassa huhtikuussa 2020 käsiteltiin yleiskaavaluonnoksia ja maapoliittista ohjelmaluonnosta. Erityisiä piirteitä vuorovaikuttamiselle toi koronapandemian aiheuttamat kokoontumisrajoitukset ja varotoimet. Ota kantaa -sivuston palautekanavassa kerättiin mielipiteitä vuoden 2020 syys-marraskuussa kahdesti. Alustava kaavaluonnos esiteltiin yleisötilaisuudessa syksyllä 2020.

Keväällä 2020 osalle Iisalmen yläkoulun 9-luokkalaisia annettiin tehtäväksi tehdä power point siitä minkälainen Iisalmen tulisi olla vuonna 2040. Erilaisia töitä syntyi ja niissä useissa oli havaittavissa toive toimivista viher- ja liikuntaympäristöistä, luonnonläheisestä asumisesta ja erilaisten harrastusmahdollisuuksien kehittämisestä. Muutamia urbaaneja tulevaisuudennäkymiä löytyi ja niissäkin korostuivat asuinnoista näkyvät harmoniset näkymät asuinympäristöön.

Luonnosvaihe (2021–2023)

Yleiskaavan aloitusvaiheen jälkeen kaavaluonnokset keskustan ja koko kunnan osalta olivat nähtävillä 12.4.2021 – 11.6.2021. Yleiskaavaluonnosten esittely pidettiin 18.5.2021 Iisalmen Kulttuurikeskuksen Eino Säisä -salissa. Palautetta sai antaa kaavaluonnoksista myös kaupungin karttapalvelun kautta. Tämä palautteenanto vaati vahvan tunnistautumisen ja tämän vuoksi yhtään palautetta ei tullut.

Tämän lisäksi luonnosvaiheen myöhäisemmässä vaiheessa tehtiin uusi vuorovaikuttamiskierros. Sen pohjalta avattiin 3.3.2022-31.5.2022 ajalle karttapalautekanava, jossa oli mahdollisuus kommentoida sekä keskusta-alueen ja koko kunnan kaavaluonnosta. Palautekanavan kautta tuli 40 palautetta, joista suurin osa keskittyi keskusta-alueelle. Palautekanavan avaamisen jälkeen tuli monia yhteydenottoja puhelimitse, sähköpostilla ja kasvotusten kaavaan liittyvistä ratkaisuksista. Kokonaisuutena palautekanava oli onnistunut ja se aktivoi kaupunkilaisia tutustumaan strategiseen yleiskaavaaluonnokseen.

Tämän jälkeen toteutettiin myös neljä sidosryhmätyöpajaa toukokuussa 2022. Teemoina työpajoissa olivat asuminen, maaseutu, liikenne sekä elinkeinot / yritykset. Näihin osallistui yhteensä 25 henkilöä eri sidosryhmistä. Työpajoissa merkattiin kaavakartoille ideoita ja ratkaisuehdotuksia kaavaehdotuksen työstämistä varten. Tästä saimme tärkeää taustoitusta myös kaavamerkintöjen kehittämiseen.

Otimme yhteyttä myös Iisalmen oppilaitoksiin huhtikuussa 2022. Yksi oppilaitos osallistui strategisen yleiskaavan vuorovaikuttamiseen. He järjestivät oppitunnin kaavoituksesta, johon annoimme luentomateriaalit. Tämän jälkeen he vastasivat kootusti karttapalautekanavaan. Palautekanavaan tulleiden vastausten perusteella aihe oli ollut mielenkiintoinen.

Yleiskaavaa koskeva kysely avattiin ajalle 20.9.2022-4.10.2022. Tällä kyselyllä pyrimme saamaan mielipiteitä niihin kaavan kohtiin, jotka olivat aiheuttaneet eniten keskustelua vuoden aikana. Tällaisia olivat esimerkiksi sisäänajovyölien varsien kehittäminen, ranta-asuminen ja kevyenliikenteen väylien kehittämisen painopisteet. Tähän vastauksia saatiin kiitettävät 117 kpl ja vastaukset olivat hyvin perusteltuja. Kaikkien eri vuorovaikutusmenetelmien tuloksia esiteltiin tekniselle lautakunnalle ennen heidän kokoustaan 2.11.2022. Lisäksi esiteltiin modernin rakennusperinnön inventointi ja konsulttityönä toteutettu Iisalmen kaupallinen selvitys. Esittelijöinä toimivat kaavoituspäällikkö Sari Niemi ja erikoisuunnittelija Niklas Pappinen.

Luonnosvaiheen nähtävillä pidon jälkeen tehtiin vielä selvityksinä Iisalmen keskustaajaman hulevesiselvitys, Iisalmen kaupallinen selvitys, Modernin rakennusperinnön arvotus ja viimeisenä on valmistumassa vuoden 2023 alkupuolella, pysäköintiselvitys.

Luonnosvaiheesta annetun palautteen ja vuorovaikutuksen tulokset huomioitiin kaavaehdotusta työstettäessä.

Ehdotusvaihe 2023

Yleiskaava oli ehdotusvaiheessa nähtävillä huhti-toukokuussa 2023. Tässä vaiheessa pidettiin myös yleisötilaisuus, joka streamattiin nettiin. Kaavaan jouduttiin lisäämään sähkönsiirtolinjojen yhteystarvemerkitöjä annettujen lausuntojen pohjalta. Vuorimäen osayleiskaava ja Ympäristövaikutusten arviointi ovat vireillä tuulivoimaloiden suunnittelemiseksi Iisalmeen. Hankkeessa toteutettiin asukaskysely, jonka yhteenveto saatiin heinäkuussa 2023. Asukaskyselyn pohjalta ja myös Iisalmen kaupunginhallituksen tekemien päätösten nojalla kaavaan lisättiin vaatimus asutuksen vähimmäisetasuudesta tuulivoimaloihin, joka on kaksi kilometriä. Lisäksi Koljonvirta-Mansikkaniemellä on meneillään hanke alueen kehittämiseksi. Hankkeessa syntyi tarve osoittaa kehittyvä viheryhteystarve Mansikkaniemen ja Koljonvirran välille. Tehdyt muutokset johtivat kaavan uudelleen nähtävillä asettamiseen. Kaupunginhallitus asetti kaavan uudelleen nähtävillä 18.9.2023 pitämässään kokouksessa.

Hyväksymisvaihe

4.2.3 Viranomaisyhteistyö

Aloitussvaiheen viranomaisyhteistyö pidettiin 15.3.2017 ja työneuvottelu erityisesti kaavan kulttuuriympäristön osalta syksyllä 2020. Lisäksi työneuvottelu viranomaisten kanssa pidettiin 23.11.2021. Pohjois-Savon ELY-keskus ei edellyttänyt viranomaisyhteistyön pitämistä kaavan ehdotusvaiheen nähtävillä pitämisen jälkeen.

4.3 Suunnittelun tavoitteet

Iisalmen strategisen yleiskaavan tavoitteena on hyvällä yhdyskuntasuunnittelulla toteuttaa kaupungin strategiaa. Kaava laaditaan oikeusvaikutteiseksi. Kaavan tavoitevuosi on 2040. Yleiskaava laaditaan siten että se ohjaa Iisalmen yhdyskuntarakennetta elävästi riippuen väestökehityksestä ja kaupungin elinvoiman kehittymisestä. Kaavassa keskeisiä suunniteltavia teemoja ovat työpaikka-alueet, palvelujen alueet, asuminen, liikenneverkko, erilaiset reitistöt ja virkistysalueet sekä infrarakentaminen.

Kaupunkistrategian päivitys on ollut käynnissä yhtä aikaa yleiskaavan laadinnan aikaan. Strategian keskeiset tavoitteet huomioidaan yleiskaavatyössä. Strategiassa määriteltiin ensin Iisalmen osalta väestönkasvutavoitteeksi 25 000 asukasta, mutta tavoitteesta luovuttiin, kun strategiaa tarkistettiin vuonna 2020. Tämä tapahtui osin yleiskaavatyön aiheuttaman keskustelun myötä. Maankäytön suunnittelu konkretisoi kasvutavoitteen ja asetti sen kyseenalaiseksi kaupungin toimintaympäristön realistisuuden näkökulmasta. Kasvutavoite lisää investointeja infrarakentamiseen ja nämä investoinnit eivät ole järkeviä, jos kasvu ei toteudu.

Yleiskaavan tavoitteena on myös tehdä mahdolliseksi Iisalmen ilmastosuunnitelman tavoitteiden toteutuminen maankäytön suunnittelun keinoin. Ilmastonmuutokseen sopeutumisen tavoitteet ovat sisällä suunnitteluideologiassa.

Yleiskaava ohjaa asemakaavoitusta ja muuta tarkempaa suunnittelua. Alueiden ollessa jo asemakaavoitettuja, tullaan niitä muuttamaan yleiskaavan perusteella. Iisalmissa on edellisen kerran laadittu oikeusvaikutteinen keskustaseudun osayleiskaava vuonna 2007. Koko kunnan oikeusvaikutteista yleiskaavaa ei kaupunkiin ole koskaan laadittu.

Kaava noudattaa hyvän suunnittelun periaatteita myös kulttuuriympäristön ja luonnonympäristön tärkeiden arvojen turvaamiseksi yleiskaavatasolla.

Yleiskaavatyö koostuu:

1. Paikkatietoanalyysistä, jotka ovat jatkuvasti päivittyviä ja ovat kaupungin omassa tietokannassa
2. Yleiskaavakartasta merkintöineen tietomallissa
3. Kaavaselostuksesta, jossa on esillä kaavamerkintöjen tulkinnat muuttuvien paikkatietoanalyysien pohjalta.

Yleiskaavassa tulee olemaan kaksi kaavakarttaa ja ne ovat kaupungin tietokannassa tietomallina:

1. koko kaupunkia koskeva kaavakartta 1:50 000 tietomallina

2. keskustatoimintojen alue tarkoituksenmukaisesti rajattuna 1:4000 tietomallina.

Suunnittelun tavoitteena on luoda edellytykset yhdyskuntarakenteen kehittämiseksi Ohenmäkeen-Peltosalmelle, Marjahaan itäpuolelle ja Mansikkaniemen alueesta pohjoiseen. Keskeisenä tavoitteena on myös yhdyskuntarakenteen tiivistäminen ja keskusta-alueen vahvistaminen.

Kaavalla halutaan luoda mahdollisuuksia Kirmanseudun, Pikku-Ahmon, Kilpijärven länsirannan, Salmenrannantien, Kotikyläntien varren sekä Soinlahti-Lapinniemen kyläalueiden kehittämiseksi hallitusti ja kyläkeskusmaisesti rakentaen.

Kaavan tarkoituksena on myös vahvistaa Iisalmen kaupungin omaleimaisuutta tuomalla voimakkaasti esiin ympäristön laatutekijöitä ja vahvuuksia, esimerkiksi sijaintia vesistömaisemassa.

Kaavan keskeisinä teemoina ovat teollisuus, asuminen, biotalous (mukaan lukien maa- ja metsätalous), ulkoilu- ja virkistystoiminta sekä viherympäristöt ja –reitistöt.

Kaavalla turvataan tärkeä infrarakentaminen, energianhuollon tarpeet ja yhdyskuntatekninen huolto.

Vesiensuojelun tavoitteet ovat myös mukana kaavaratkaisussa. Kaavatyön aikana tehtiin Iisalmen keskustaaajaman hulevesisuunnitelma, jonka tulokset olivat pohjalla kaavatyötä tehtäessä. Iisalmen reitin vesivisio on osaltaan ohjannut kaavaratkaisuja sekä suunnittelua. Lisäksi on turvattu pohjavesien suojeleminen osana kaavasuunnittelua pohjavesien suojelemissuunnitelman mukaisesti.

Asuminen

- Asumisvaihtoehdot on toteutettava paikallisen identiteetin mukaisesti
- Asuminen palveluiden ääreen ja kaupunkikeskustassa turvataan
- Asuminen viherympäristössä vesistö- ja kulttuurimaisemassa
- Asuminen maisemateiden varteen kulttuuriympäristöä kunnioittaen
- Asuminen sijoittuu vesihuollon toiminta-alueen sisälle.

Palveluverkko

- Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluverkon kehittämismahdollisuudet
- Terveystieteiden palvelujen turvaaminen
- Kaupan palveluverkon turvaaminen.

Elinkeinot ja uudet työpaikka-alueet

- Teollisuusalueiden ja uusien työpaikka-alueiden kehittäminen

- Biotalouden (mukaan lukien maa- ja metsätalous) toimintamahdollisuuksien turvaaminen
- Maaseutuelinkeinojen huomioiminen
- Pienyritystoiminnan tukeminen.

Liikenneverkko

- Rautatien kehittämismahdollisuuksien turvaaminen
- Toimivien liikenneyhteyksien luominen
- Valtatie 5:den kehittämismahdollisuuksien turvaaminen
- Turvallinen kevyen liikenteen ympäristö.

Energiahuollon tarpeet ja yhdyskuntatekninen huolto

- Kaavalla turvataan energiahuollon tarpeet
- Kaavalla turvataan myös yhdyskuntateknisen huollon tarpeet.

Reitistöt ja virkistysalueet

- Viher- ja puutarhakaupunki-imagon kehittäminen ja pehmeät arvot vahvuutena virkistysalueiden suunnittelussa
- Toimivat liikunta- ja ulkoilualueet sekä virkistys- ja ulkoilureitistöt koulujen ympäristössä
- Riittävien julkisten rantojen säilyttäminen
- Asuminen viherympäristössä ja myös omarantaiset rakennuspaikat
- Kulttuuriympäristöjen ja paikallishistorian sekä ekologisten alueiden hyödyntäminen ja kehittäminen. Reitit ohjataan maisema-alueiden kautta.

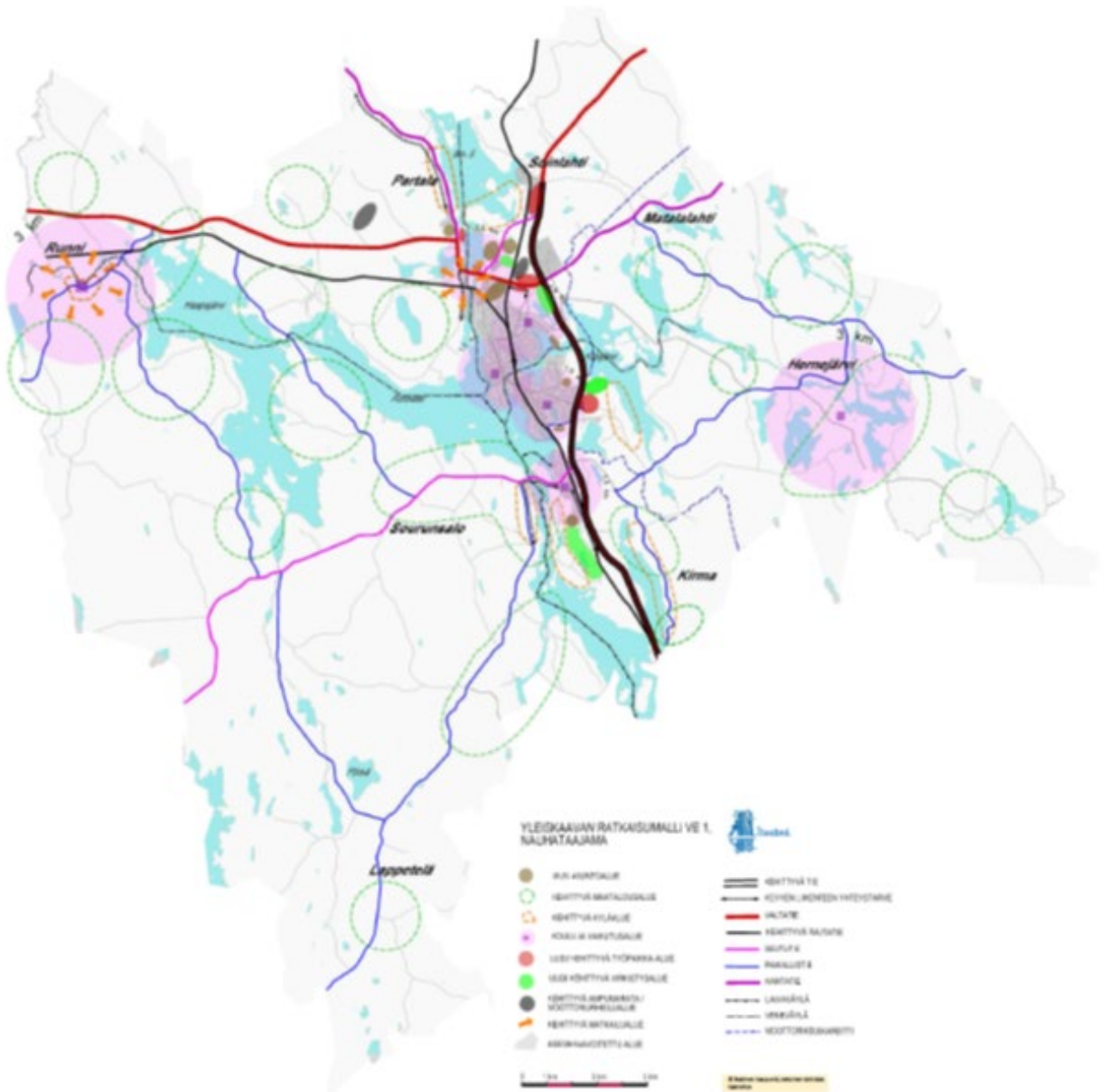
4.4 Kolme erilaista rakennemallia yleiskaavan pohjaksi

Tässä vaiheessa oli kaupunkistrategiassa tavoite kasvusta. Väestökasvun tavoitteeksi oli otettu 25 000 asukasta kaupungissamme vuoteen 2025 mennessä. Tämä olisi vuonna 2017 tarkoittanut reilun 3000 asukkaan kasvutavoitetta. Myöhemmin kaupunkistrategiaa tarkistettiin väestönkasvutavoitteen osalta ja siitä luovuttiin.

Nauhataajama

3000 uudelle asukkaalle on vahvistuneissa asemakaavoissa ja yleiskaavoissa riittävä aluevaraus rakennettuun kunnallistekniikan verkkoon tukeutuen. Kaupungin keskusta pysyy pääosin 4 kerroksisena. Palveluverkko toimii nykyisellään. Digitaaliset palvelut täydentävät sitä taaten palvelujen saavutettavuuden nauhataajaman reunoilla.

Työpaikka-alueet sijoittuvat rakenteen lomiin. Uusia työpaikka/teollisuusalueita Soinlahti ja Marjahaka-Ahmo. Maaseutuelinkeinot ovat vahvoja lisälmen itä- ja länsiosissa taajamarakenteen ulkopuolella.

Kuva 45 Nauhataajama.

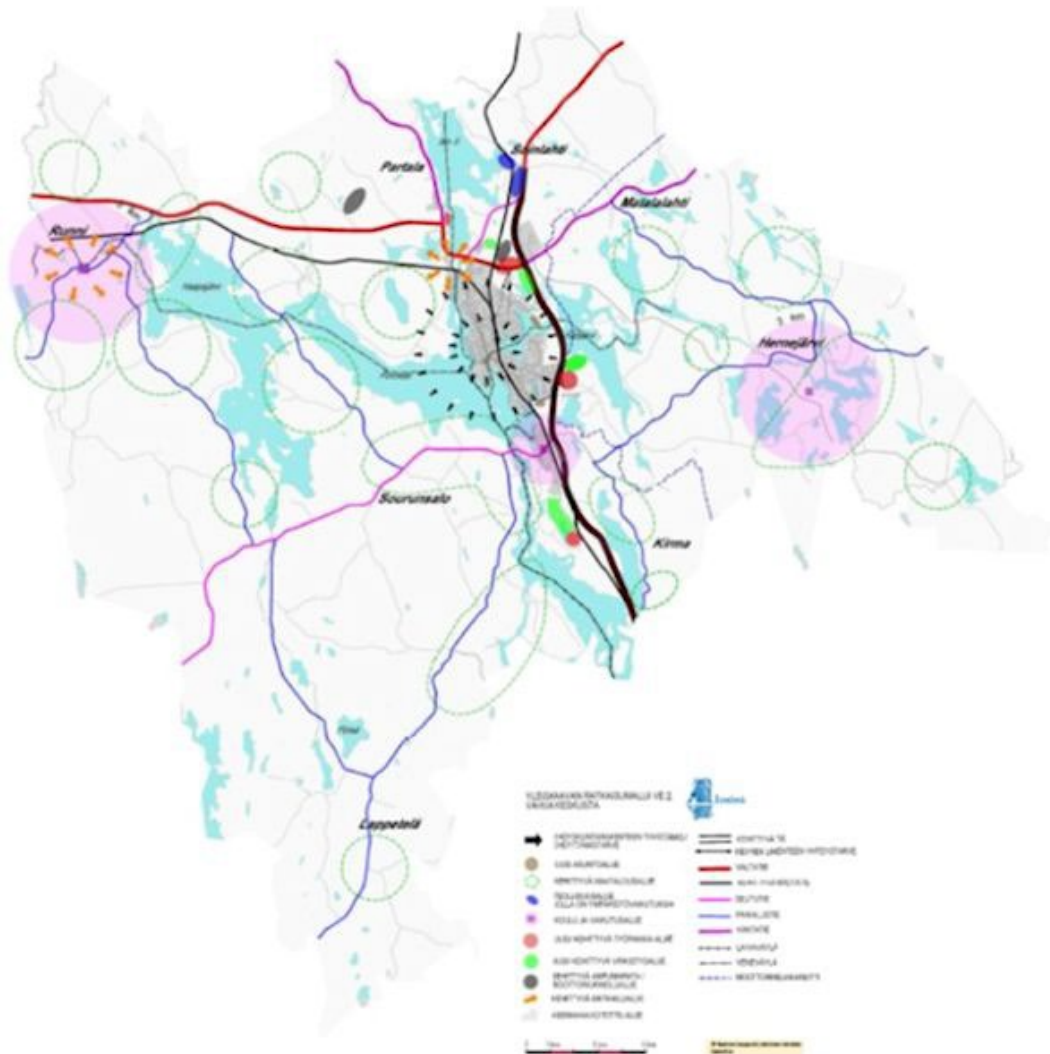
Vahva keskusta

3000 uutta asukasta sijoittuu 3 km:n säteelle ydinkeskustasta. Lisäkerrosten rakentaminen sallitaan laajasti olemassa olevilla alueilla. Lisälmen uusi suositeltava kerrosluku on 5. Uusia tiiviitä kerrostaloalueita suunnitellaan Haukiniemelle, Simonniemeen ja Luuniemen kärkeen.

Palveluverkko keskittyy kaupungin keskustaan. Digitaaliset palvelut täydentävät sitä tarjoten säävutettavuuden keskustan ulkopuolelle asuville asukkaille.

Soinlahtea kehitetään vahvana teollisuusalueena, jolla on ympäristöhäiriöitä. Uusi työpaikka-alue Marjahaka-Ahmo sijoittuu ohiajotien länsipuolelle.

Maaseutuelinkeinot ovat vahvoja keskustan ulkopuolella hyvin laajasti, koska ei synny ristiriitaa taajama-asutuksen ja maaseutuelinkeinojen välillä.

Kuva 46 Vahva keskusta.

4.4.1 Vaikutusten arviointi kolmesta vaihtoehdosta

Arvioitava tekijä	Sisältö
Ihmisten elinolot ja ympäristö	
Nauhataajama	Hyvät monipuoliset olosuhteet asumiselle ovat jo olemassa ja tämä vaihtoehto hyödyntää niitä. Mahdollistaa kylien kehittämisen nykysuuntauksen mukaisesti nauhan molemmissa päissä verkostojen piirissä.
Vahva keskusta	Vahvistaa keskusta-asumista ja luo mahdollisuuksia keskustan elinvoiman ja palveluiden kehittämiseen mm. tori. Mahdollisuudet esteettömään ympäristöön. Vähentää virkistysalueita keskustassa. Vähentää valintamahdollisuuksia asumisvaihtoehtojen suhteen.
Kehittyvät kylät	Mahdollistaa monenlaiset asumisen muodot maaseutualueilla. Koska resursseja suunnataan sekä maaseutualueille että keskustaan, lisää asumista keskustassa ja vähentää siellä virkistysalueita.
Maa- ja kallioperä, vesi, ilma ja ilmasto	
Nauhataajama	Mahdollisuus hyödyntää nauhalla parhaat mahdolliset paikat asumiseen parhaita maaperäolosuhteita hyödyntäen ja pohjavesialueita suojellen. Lisää tarvetta liikkua nauhalla ja kuluttaa luonnonvaroja sekä lisää hiilidioksidipäästöjä CO2 eniten nykytilanteeseen nähden.
Vahva keskusta	Säästää luonnonvaroja keskittämällä asumisen ja palvelut keskustaan. Vähentää liikkumisen tarvetta ja lisää CO2 päästöjä nykytilanteeseen nähden vähiten. Asumisen käyttöön otetaan myös maaperältään heikompia alueita.

Kehittyvät kylät	<p>Mahdollistaa rakentamisen parhaille paikoille maisemarakenteessa maaperän ja mikroilmaston suhteen.</p> <p>Lisää tarvetta liikkua asumisen ja palveluiden välillä yksityisautoilla ja siten lisää hiilidioksidipäästöjä CO2 keskinertaisesti nykytilanteeseen nähden.</p>
Luonnonolot	
Nauhataajama	<p>Antaa mahdollisuuden erilaisten luontoarvojen vaalimiseen, koska yhdyskuntarakenne on väljä.</p> <p>Asutuksen ja palveluiden aluevaraukset tulevat myös merkittävien luontoarvojen ääreen altistaen ne kulutukselle.</p>
Vahva keskusta	<p>Asumisen ja palveluiden keskittyessä keskustaan, säästää luontoarvoja sen ulkopuolella.</p> <p>Luo painetta keskusta-asumisen tiivistyessä käsitellä rantapuustoa, joka on tärkeä ekologinen käytävä.</p>
Kehittyvät kylät	<p>Antaa mahdollisuuden erilaisten luontoarvojen vaalimiseen, koska yhdyskuntarakenne on väljä.</p> <p>Asutuksen ja palveluiden aluevaraukset tulevat myös merkittävien luontoarvojen ääreen altistaen ne kulutukselle.</p>
Alue- ja yhdyskuntarakenne, yhdyskunta- ja energiatalous sekä liikenne	
Nauhataajama	<p>Yhdyskuntarakenne nauhataajaman muotoinen tällä hetkellä ja siten hyödyntää tehtyjä maankäytön ratkaisuja tukeutuen olemassa olevaan kunnallistekniikan verkkoon ja palveluihin.</p> <p>Nauhalla liikennöintitarve osittain joukkoliikenteen ja osittain yksityisautoilun varassa. Tarvetta täydentää kevyen liikenteen verkostoja.</p> <p>Tehdyt maapolitiikan ratkaisut tukevat nauhataajama-ajatusta aieman yleiskaavan pohjalta.</p> <p>Pääasiallinen palveluverkko esimerkiksi perusopetuksen ja suurten kaupan yksiköiden osalta keskittyy nykyisin nauhataajaman alueelle.</p>

Vahva keskusta	<p>Muuttaa olemassa olevan yhdyskuntarakenteen siten, että pysäyttää investoinnit nauhalla ja keskittää ne keskusta-alueelle.</p> <p>Nauhalle on jo syntynyt asuinalueita ja palveluita, joiden osalta kehittäminen vähenee. Toteutuneita investointeja jää vajaakäytölle.</p> <p>Vähentää liikennöintitarvetta esimerkiksi yksityisautoilun osalta ja kulluttaa vähemmän rakennettua infraa.</p> <p>Keskusta-alueelle tulisi tehdä tätä tukevia maapoliittisia ratkaisuja.</p> <p>Nykyinen palveluverkko esim. pienen erikoiskaupan, ravintoloiden, kulttuuripalveluiden ja terveydenhoidon osalta sijoittuu keskusta-alueelle.</p>
Kehittyvät kylät	<p>Kehittää maaseudun kylärakennetta tukeutuen rakennettuun infraan ja olemassa olevan infran ylläpito korostuu.</p> <p>Lisää palveluiden kehittämisen tarvetta kylillä esimerkiksi liikkumisen osalta sekä tarvetta kevyen liikenteen investointeihin.</p> <p>Lisää yksityisautoilua ja liikennöintitarvetta kotiin tuotavien palveluiden osalta.</p> <p>Tehdyt maapoliittiset ratkaisut osittain ristiriidassa tämän vaihtoehdon kanssa.</p> <p>Palveluverkko pääosin keskusta-alueella.</p> <p>Kylillä rajallinen palveluverkko kaipaa vahvistamista.</p>
Kaupunkikuva, maisema, kulttuuriperintö ja rakennettu ympäristö	
Nauhataajama	<p>Tukee tällä hetkellä rakentunutta kaupunkikuvaa ja siten myös vaalii kulttuuriympäristöä antaen mahdollisuuden kehittää sitä.</p> <p>Esimerkiksi Peltosalmen alueen kehittäminen ja jo toteutunut Kauppi-Heikin koulu.</p>
Vahva keskusta	<p>Hyvin toteutettaessa kehittää kaupunkikuvaa. Esimerkiksi keskustan täydennysrakentaminen sen erityispiirteitä vaalien.</p> <p>Jättää kulttuuriympäristökohteet kaupungin reuna-alueilla vähälle käytölle. Esimerkiksi Kangaslammin ja Mansikkaniemen ympäristöt.</p>

Kehittyvät kylät	<p>Kehittää maaseutuasumista ja siten tuo resursseja maaseudun kulttuuriympäristön kehittämiseen.</p> <p>Esimerkiksi vanhat kiinteistöt säilyisivät asuttuina ja kyliä täydennysrakennetaan hallitusti</p>
Sosiaaliset vaikutukset	
Nauhataajama	Takaa tasapuoliset palvelut ja sitä myötä vahvistaa alueen yhteisöllisyyttä koko taajaman alueella. Mahdollistaa pohjoisen ja eteläisen alueen kasvun seurauksena palvelujen keskittämisen isompiin yksikköihin.
Vahva keskusta	Keskusta-alueen tiivistyessä kaupunkikeskustan elävyys vahvistuu. Antaa mahdollisuuden yhteisöllisyyden kehittymiseen keskusta-alueella.
Kehittyvät kylät	Vahvistaa maaseutualueiden yhteisöllisyyttä tukemalla asukasmäärän kasvua kylillä.
Yhdyskuntatalous ja yritysvaikutukset	
Nauhataajama	<p>Teollisuus- ja työpaikka-alueet ovat jakaantuneet tasaisesti nauhalle sen pohjois- ja eteläosiin.</p> <p>Palveluiden työpaikat sijoittuvat pääosin keskustaan.</p> <p>Maaseutuelinkeinoille ja biotaloudelle on tilaa toimia nauhan ulkopuolella.</p>
Vahva keskusta	<p>Tukee teollisuuden kehittämisen mahdollisuuksia Soinlahteen ja Peltomäkeen.</p> <p>Vahvistaa keskustaa palveluiden alueena.</p> <p>Biotalous harjoittamisen mahdollisuudet korostuvat, mutta ei huomioi riittävästi monimuotoisten maaseutuelinkeinojen mahdollisuuksia.</p>
Kehittyvät kylät	<p>Teollisuus- ja työpaikka-alueet sijoittuvat osin kauemmaksi asumisesta.</p> <p>Vahvistaa keskustaa ja kyläpalveluiden alueena.</p> <p>Huomioi laajasti maaseutuelinkeinojen kehittämisen mahdollisuudet. Tarve yhteensovittaa biotalouden ja asumisen tarpeet.</p>

	NAUHATAAJAMA	VAHVA KESKUSTA	KEHITTYVÄT KYLÄT
UUSIEN VÄYLIEN RAKENTAMISKUSTANNUKSET	4 030 000 €	1 070 000 €	6 143 000 €
UUSIEN VÄYLIEN ELINKAARIKUSTANNUKSET (30 v.)	555 000 €	90 000 €	1 425 000 €

Rakentamiskustannukset laskettu uusien väyläinvestointien osalta, sis. pääosin kevyenliikenteen väyliä. (300 €/m, tavanomaiset rakentamisolosuhteet.)

Elinkaarikustannukset koostuvat pääosin talvikunnossapidosta, laskelma pohjautuu v. 2011–2014 toteutuneisiin kustannuksiin (2,27 €/m/vuosi).

Yhteenveto vaikutusten arvioinnista kaavaluonnoksen pohjaksi:

Vaikutusten arviointiin perustuen tavoiteltava malli kaupungin kehittämiseksi on Nauhataajama keskustan kehittämistä painottaen erityisesti infrarakentamisen osalta. Tavoitteena on pysäyttää yhdyskuntarakenteen hajaantumiskehitys ja keskittää investoinnit keskustan tuntumaan.

Arvovalintojen tulee olla pitkäjänteisiä ja johdonmukaisia, koska valinnoilla on merkittäviä ja kauaskantoisia vaikutuksia. Iisalmen kaupungin noudattama maapolitiikka tehdyt kaavoitusratkaisut tulee valittua linjaa.

5. YLEISKAAVAN KUVAUS

5.1 Keskeinen sisältö ja aluevaraukset

Iisalmen yleiskaava on luonteeltaan strateginen maankäytön suunnitelma, joka osoittaa yleiskaavan tavoitteiden mukaiset yhdyskuntarakenteen ja verkostojen kehittämisen sekä alueiden käytön periaatteet. Yleiskaavassa on osoitettu tarpeelliset alueet yksityiskohtaisen kaavoituksen ja muun suunnittelun sekä rakentamisen ja muun maankäytön perustaksi.

Yleiskaavan laatimisen pohjana ovat olleet Iisalmen Teknisen lautakunnan ja Kaupunginhallituksen jäsenille järjestetyt seminaarit: 27.2.2017 sekä seminaari mahdollisesta kolmesta vaihtoehdosta yleiskaavan pohjaksi 21.9.2017. Viimeksi mainitun vetäjänä oli Ramboll Oy Pasi Rajala.

Yleiskaavaratkaisulla pyritään kehittämään Iisalmea Ylä-Savon seutukeskuksena ja vahvistamaan nauhakaupunkiajatusta kuitenkin keskustan kehittämistä painottaen. Osayleiskaavaratkaisu mahdollistaa Iisalmen myönteisen imagon kannalta tärkeiden alueiden kuten ydinkeskustan ja muiden keskeisten matkailukohteiden ja nähtävyyksien säilyttämisen ja kehittämisen. Rakentamista ei ole osoitettu laajoille yhtenäisille peltoalueille, millä on pyritty tukemaan maatalouden säilymisen edellytyksiä.

Yleiskaavan toteutumisen tavoitevuosi on 2040. Asukasmäärän kasvuoletuksesta on luovuttu ja sen sijaan halutaan säilyttää asukasluku ennallaan tavoitevuoteen mennessä. Asumisväljyyden kasvuksi on oletettu 3 km²/ asukas. Asumisväljyyden kasvusta johtuvaksi asuinrakentamistarpeeksi on arvioitu n. 66 000 k-m². Yleiskaavaratkaisun mukainen uusien asuinalueiden kerrosalan laskennallinen mitoitus on 100 000 k-m² eli uudet asuinalueet on osoitettu laajempina kuin mitä laskennallinen mitoitus edellyttää. Tämä johtuu siitä, että yleiskaavan laatimisessa on otettu huomioon alueiden toteutumisen epävarmuustekijät, jotka johtuvat mm. maanomistusoloista sekä uusien alueiden toteutustavasta ja – tehokkuudesta. Lisäksi on varauduttu siihen, että asumisväljyyden kasvu saattaa olla arvioitua suurempaa. Joitain asumisen varauksia on myös osoitettu merkinnällä A/res, joka tarkoittaa asumisen reservialuetta.

Yleiskaava on esitetty kahdessa eri mittakaavassa: koko suunnittelualueen eli koko kunnan osalta mittakaavassa 1: 50 000 ja ydinkeskustan osalta mittakaavassa 1: 4 000. Kaava on tietomallina kaupungin Trimble Locus tietokannassa, jossa päästään katsomaan selvitysaineistoja yhdessä kaavan kanssa. Koko kunnan laajaa aluekokonaisuutta ohjataan määrittelemällä yleispiirteisesti yhdyskuntarakenteen kehittämisen periaatteet: verkostojen täydentämistarpeet, kehittämisen painopistealueet ja tärkeimmät maankäytön muutosalueet. Yhdyskuntarakenteen muutosten ohjauksen vastapainoksi on osoitettu keskustaseudun merkittävimmät erityispiirteet ja niiden suojele- tai säilyttämistarpeet. Ydinkeskustan osalta osayleiskaava osoittaa tarkemmassa mittakaavassa keskusta-alueen maankäytön kehittämistarpeet ohjaten alueen asemakaavoitusta.

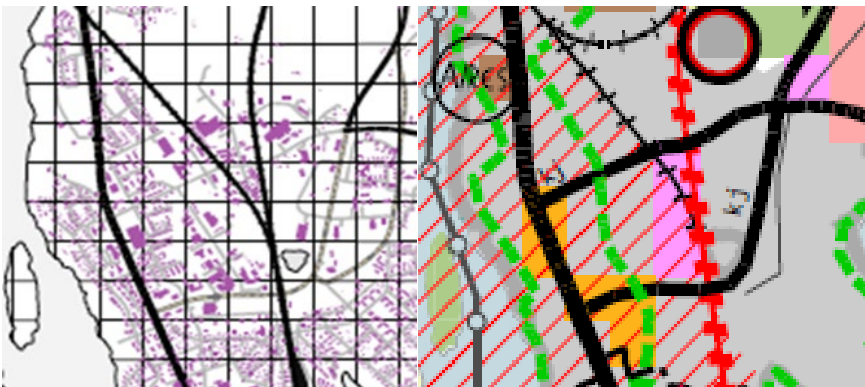
5.1.1 Kaavamerkintöjen strategisesta luonteesta osana tulevaisuuden tietomallia

lisalmen yleiskaavan pohjana on YKR-ruutu eli (250 x 250) m kokoinen ruutuaineisto, joka antaa pohjan kaavasuunnitelmalle. Siten kaavamääräysten tulkinta mukautuu tähän tarkkuustasoon.

YKR-ruutuaineisto sisältää suuren tietovarannon ja tulevaisuudessa mahdollisesti käytettävissä kaupunkien omilla tietomallipohjaisissa järjestelmissä suoraan rajapinnan kautta. Tämä mahdollistaa tulevaisuudessa sen, että selvitysaineisto on reaaliajassa ajan tasalla kaavasuunnitelman kanssa ja siten kaavan tulkinta voi olla eksaktimpaa, kun kaavan selvitysaineistoa voidaan vertailla siihen, mikä tilanne on ollut kaavan vahvistumisen aikaan suhteessa kaavan tulkinta-ajan tilanteeseen.

Alla olevassa kuvaparissa on nähtävillä se, miten YKR-ruutuaineisto sijoittuu kartan päälle ja miten koko kuntaa koskevassa kaavassa esillä olevat uudet asuntoalueet, uudet vähittäistavarakaupan suuryksiköt ja erityisalueet rajautuvat ruutuaineiston mukaisesti kaavaan.

Uudet tai olennaisesti muuttuvat alueet ovat alueita, joihin tulisi laatia asemakaava tai sitten laadittu asemakaava ei ole toteutunut, mutta yleiskaavaratkaisu tukee sitä.

Kuva 48 Kaavan esittämistapa 250 m x 250 m ruudulla.

lisalmen strateginen yleiskaava on tarkoitettu tarkasteltavaksi ja tulkittavaksi lisalmen karttapalvelussa. Kaupunki on kehittänyt Trimble Locus järjestelmää ja yleiskaavan tietomallia siellä. Yhdessä yleiskaavan tietomallin kopion kanssa on avattavissa laaja selvitysaineisto, joka helpottaa kaavan tulkintaa ja ohjaa ottamaan suunnittelussa huomioon siellä olevan tiedon. Yleiskaava on siten tiedolla johtamisen tuloksena syntynyt suunnitelma, joka helpottaa tiedolla johtamista kaupunkia kehitettäessä.

lisalmen kaupungin sisäisessä käytössä kaava toimii tietomallina Trimble Locus tietokannassa, jossa kaavan selvitysaineistoa on erityisen laajasti hyödynnettävissä kaupungin sisäisessä viranomaistoiminnassa.

5.1.2 Koko kunta

Asuminen

Uudet asumiseen varatut alueet on osoitettu nykyistä rakennetta tukien, olemassa olevia ja suunniteltuja kunnallistekniikan verkostoa ja palveluja hyödyntäen. Yleiskaava ohjaa asemakaavoitettavia asuntoalueita Jordanin pohjoispuolelle ja rannan puolelle, Naulalammen rannalle, Pihlajaharjuun, Veturitallinrannalle, Virranpuistoon/kaupungin puutarhan alueelle, Tähtinimeen, Eteläisen Pohjolankadun varteen, Venakkoniemeen ja Ohenmäkeen. Myös Koljonvirran alueelle on osoitettu mahdollisuus asuinrakentamiseen.

Erityisesti Jordanin pohjoispuolelle sijoittuva alue on kaavakartalla osoitettu asumisen reservialueena. Tämä tarkoittaa sitä, että alueen asemakaavoittaminen vaatii sen, että muuta alueet ovat pääosin rakentuneet ja toteutettu. Käytännössä tämä tarkoittaa väestön kasvua.

Asumisen ratkaisut osana olevaa yhdyskuntarakennetta toteuttaa lisälmen ilmastosuunnitelmaa ja myös kaavan tavoitetta tiivistävästä yhdyskuntarakenteesta sekä olemassa olevien verkostojen hyödyntämisestä. Lisälmen nykytila-analyysin ja väestöskenaarion pohjalta on pääteltävissä, että väestökehitys lisälnessä on todennäköisesti vähenevä. Siten valittu yhdyskuntarakenne tukee tätä kehitystä välttämällä uusien asuinalueiden varaukset irrallaan yhdyskuntarakenteesta.

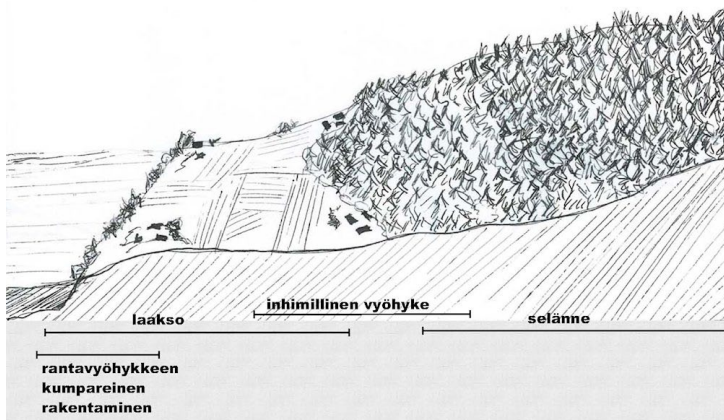
Kuva 49 Asumisen reservialueen merkintä kartalla.

Kehittyviä kyläalueita on osoitettu Soinlahti-Lapinniemen, Iirannalle, Runnille, Kilpijärven länsirannalle, Kotikyläntien varteen, Salmenrannantien varteen, Kirmanjärven ympäristöön, Pien-Ahmolle, Koivuniemeen ja Tervakankaalle.

Kyläalueilla rakennusluvan myöntäminen edellyttää useimmiten MRL:n suunnittelutarveratkaisuharkintaa. Rakentamislain voimaan tulon jälkeen 2025 sijoittamislupa korvaa suunnittelutarveratkaisun. Kyläalueille on tehty oma mitoitustarkastelu vallalla olevan suunnittelukäytännön mukaisesti. Edellä mainittu mitoitustarkastelu on kaavaselostuksen liitteenä (Perustuslakivaliokunta pitää mitoitustaulukkoja maanomistajien osalta ratkaisuna, jonka tulisi perustua lainsäädäntöön rakentamislain hyväksymiskäsittelyn aikana.). Pohjois-Savossa on ELY-keskus edellyttänyt kunnilta mitoitustarkastelua ja siksi lisäalassa sitä on laajasti käytetty. Suunnittelutarveratkaisuharkinnan on perustuttava tähän mitoitustarkasteluun sekä seuraavassa esitettyyn rakennusten sijoittelun tapaan.

Kyläalueet on rajattu siten, että uusien rakennuspaikkojen sijoittaminen on mahdollista inhimillisille välivyöhykkeillä selänteiden ja laaksojen väliin. Selänteille rakentaminen häiritsee pohjavesien muodostumista ja laaksojen pohjat ovat pienilmastoltaan huonoja paikkoja asumiseen. Usein myös maaperän kantavuus on heikko. Ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen näkökulmasta on tärkeää, että rakentaminen tapahtuu mahdollisimman hyvin kantavalle maaperälle, koska maaperän vahvistamistoimenpiteet aiheuttavat osaltaan hiilidioksidipäästöjä.

Kyläalueiden kehittämistavoitteet on suunniteltu siten, että ne tukevat maaseutukylien elinvoimaisuutta kuitenkin välttäen yhdyskuntarakenteen hajaantumisen nykyisestään.

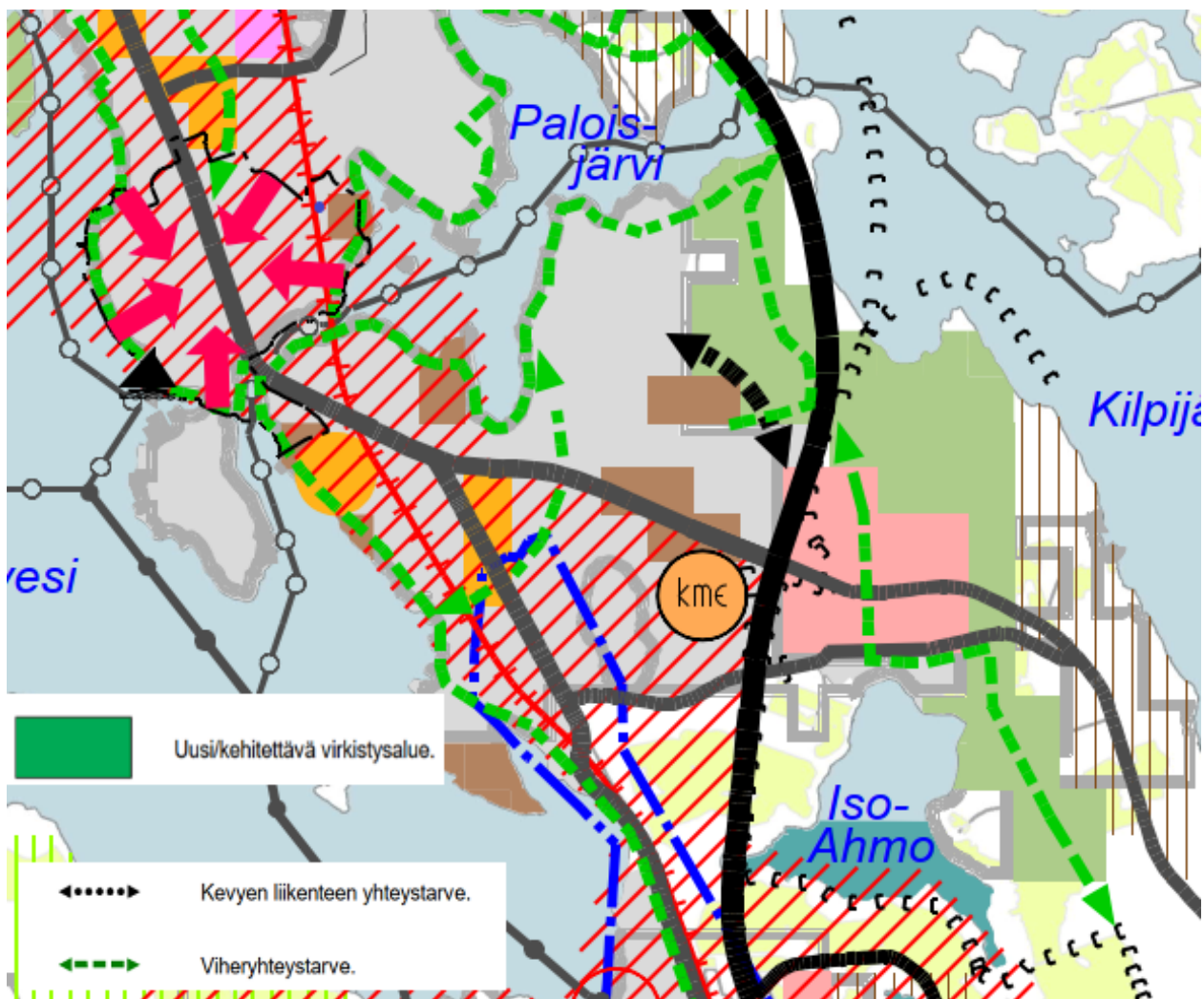

Kuva 50 Rakentamisen inhimillinen vyöhyke.

Virkistysalueet

Kaavassa on osoitettu virkistys- ja retkeilyalueita siten, että Jordaninmäen, Suurensuon, Poskimäen, Paloisvuoren, Saunaniemen ja Ohenmäen alueet on esitetty kehitettäviksi virkistysalueiksi. Lisäksi kaavaan on osoitettu golfkentän alue.

Virkistysalueet noudattavat laaditun lisalmen viheraluejärjestelmässä osoitettuja tärkeitä virkistysalueita ja kehitettävät reitistöt noudattavat ja myös kehittävät siinä tehtyjä linjauksia. Ne on suunniteltu palvelemaan valittua yhdyskuntarakennetta ja lisalmen ilmastotavoitteita niin, että ne olisivat asuntoalueilta kävelyn ja pyöräilyn keinoin saavutettavissa mahdollisimman tasapuolisesti joka puolelta kaupunkia. Kaava turvaa riittävät viheryhteydet ja julkiset viheralueet taajamassa ottaen kantaa viheryhteyksiin rantavyöhykkeellä.

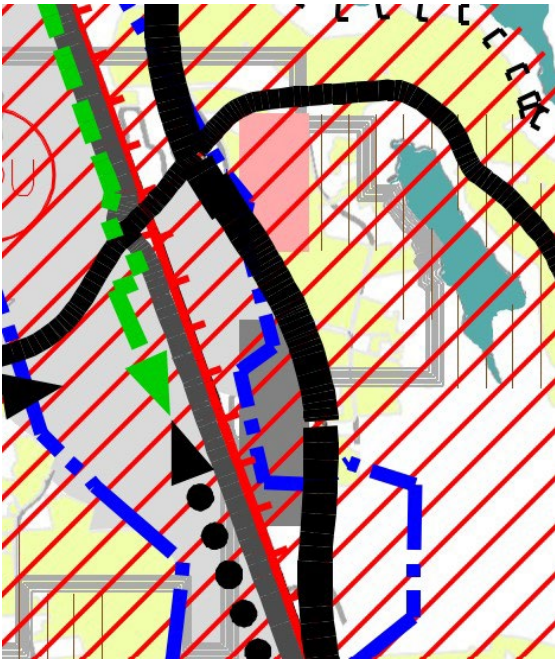

Kuva 51 Viher- ja kevyenliikenteen yhteydet kartalla.

Teollisuusalueet ja uudet työpaikka-alueet

Koljonvirran alueelle, Marjahaan itäpuolelle, Peltosalmen risteysalueen länsipuolelle ja Kilpivirrantien itäpuolelle on esitetty uusi työpaikka-alue-merkintä.

Kaavaan on esitetty uusina teollisuusalueina Soinlahden teollisuusalue, Ajoharjoitteluradan eteläpuolelle sijoittuva alue, Peltomäen ympäristöyrittäjäpuiston itä- ja eteläpuoli ja olemassa oleva Peltosalmen teollisuusalueen laajennusmahdollisuus.

Kuva 52 Teollisuusalueen laajenemis mahdollisuus

Kaava ottaa erityisesti kantaa osoittaen kehittyviä maatalousalueita niille alueille, joissa on laajoja, yhtenäisiä peltoalueita ja tälläkin hetkellä elinvoimaista maataloutta.

Kaavaratkaisun erään keskeisen ytimen muodostaa muiden kehittämistarvemerkitöjen ulkopuolelle jäävä alue, joka on osoitettu biotalouden alueeksi (mukaan lukien maa- ja metsätalous). Kotieläintalouden suuryksiköistä voidaan perustaa ympäristölupaharkinnalla biotalouden alueelle ja kyläalueille.

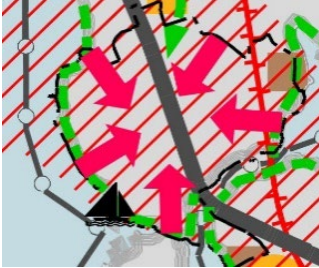
Erityisesti Peltomäen alueen laajennus ja kehittäminen on osoittautunut tarpeelliseksi Peltomäen kiertotalouspuiston kehittämissuunnitelman myötä. Alue on myös tunnustettu maakunnallisesti merkittäväksi kiertotalouden kehittämisalueeksi.

Oheisessa kuvassa näkyy Peltosalmen teollisuusalueen laajennusmahdollisuus. Uutta teollisuusaluetta asemakaavoitettaessa, tulee huomioida pohjavesialuetta koskevat määräykset ja pohjavesialueen suojelusuunnitelma.

Erityisesti on huomioitavaa, että Peltosalmen teollisuusalueen tulee sijoittua keskeisen pohjavesialueen ulkopuolelle. Peltomäen ympäristöyrittäjäpuiston osalta uusi teollisuusalue mahdollistaa kemianteollisuutta. Alueelle on osoitettu T/kem merkintä.

Palvelut

Kaava ottaa kantaa kehittyviin alueisiin. Keskeinen palvelujen alue kaavaratkaisussa on keskusta-alue, joka on merkitty koko kunnan kaavakartalle symbolilla alueen tiivistämisehdyttämistarve.

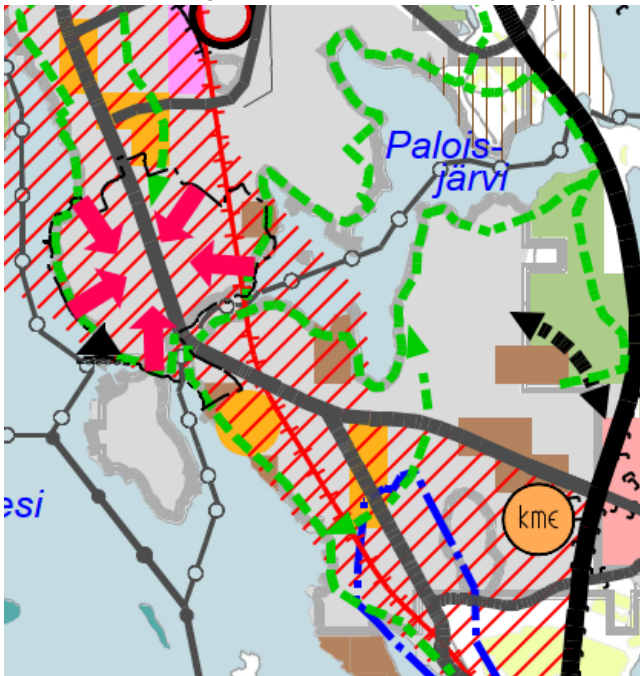
Alueen tiivistämisehdyttämistarve.

Kuva 53 Alueen tiivistämisehdyttämistarve.

Uudet ja kehittyvät vähittäiskaupan suuryksiköt ovat myös merkitty kaavakartalle. Ne voivat sijoitua keskusta-alueelle tai nykyisten yksikköjen ympäristöön. Kaavassa ei sallita yksikköjen sijoittamista taajama-alueen ulkopuolelle. Kaava ohjaa siten yhdyskuntarakennettava tukevia kaupallisia palveluja mahdollisimman kattavasti taajaman sisällä.

lisalmen kaupallisen selvityksen tuloksena päädyttiin laajentamaan vähittäiskaupan suuryksikköjen kehittämistarpeita erityisesti nykyisen Citymarketin läheisyyteen, Prisman länsi- ja eteläpuolen eheyttämiseksi ja vaihtoehtona asumiselle kaupunginpuutarhan alueella.

Lähipalvelujen aluemerkinnot sijaitsevat yhdyskuntarakenteessa tasapuolisesti pohjoisessa Soinlahden alueella ja etelässä Lapinlahden rajalla Taipaleessa.

Uusi/kehitettävä vähittäiskaupan suuryksikkö.

Uusi vähittäiskaupan suuryksikkö.

Lähipalvelujen alue.

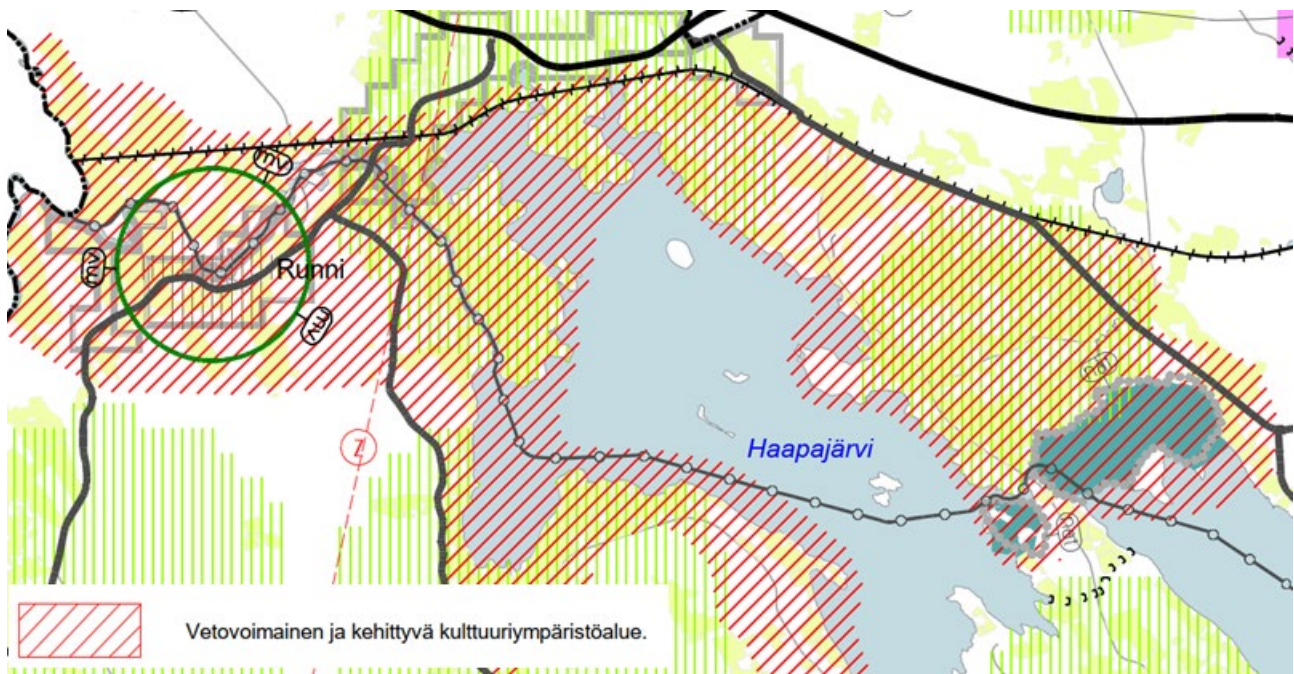
Tilaa vaativan kaupan suuryksikkö.

Kuva 54 Kehitettävän vähittäiskaupan merkintä.

Kulttuuriympäristö

Kaavakartalle on osoitettu vetovoimaiset ja kehittyvät kulttuuriympäristöalueet. Kaavamääräys osoittaa ne alueet, joilla on olemassa olevaa kulttuuriympäristöpotentiaalia ja joiden suunnittelussa tulee laajasti huomioida kulttuuriympäristön arvot ja kulttuuriympäristön kehittäminen. Vetovoimainen ja kehittyvä kulttuuriympäristöalueet edustavat alueita, joissa on korkea arkeologinen potentiaali, historiallista arvoa, arvokkaita rakennettuja kulttuuriympäristökohteita, lisälmen identiteetin kannalta erityisen tärkeitä alueita tai esimerkiksi arvokasta maisemarakennetta tai luonnonympäristöä.

Alla olevassa kuvassa on nähtävillä Runnin ja Haapajärven pohjoisosan kulttuuriympäristöaluetta. Alueella on historiallista arvoa, rakennetun kulttuuriympäristön arvoja, luonnonsuojeluarvoja, maisemallisia arvoja ja myös mielenkiintoisia geologisia muodostumia drumliineja. Merkinnällä on hauttu nostaa esiin alueen ainutlaatuisuus, joka tulee huomioida aluetta kehitettäessä.

Kuva 55 Vetovoimainen ja kehittyvä kulttuuriympäristö merkintä.

Kulttuuriympäristöä koskevat kaavamääräykset:

Valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut ympäristö (RKY) ja maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristökohteet tulee suojella. Alueita koskevat maankäyttösuunnitelmat on lähetettävä museoviranomaiselle lausuntoa varten.

Paikallisesti arvokkaat rakennetun kulttuuriympäristön kohteet, jotka ovat paikalliselta arvoltaan suuria, ovat suojeltavia rakennuksia ja rakennettuja ympäristöjä. Paikalliselta arvoltaan keskisuuret kohteet suositellaan suojeltavan. Kohteet on nimetty kulttuuriympäristöä koskevissa selvityskartoissa.

Muinaisjäännös tai muu kulttuuriperintökohde on huomioitava ja tarpeen mukaan suojeltavayksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ajantasaisen lainsäädännön mukaisesti. Kiinteät muinaisjäännökset on suojeltu lailla ja kohteen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen tai muu siihen kajoaminen on lain nojalla kielletty. Muinaisjäännös- ja kulttuuriperintökohteita koskevista toimenpiteistä ja suunnitelmista on pyydettävä museoviranomaisen lausunto. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ja muussa alueidenkäyttöä koskevassa suunnittelussa on tarkistettava ajantasainen tieto tunnetuista kiinteistä muinaisjäännöksistä Museoviraston muinaisjäännösrekisteristä sekä arvioitava arkeologisten selvitysten tarve alueellisen vastuumuseon kanssa. Vesialueiden muuttuvan käytön yhteydessä on arvioitava vedenalaiseen kulttuuriperintöön liittyvien selvitysten tarve.

Kulttuuriympäristöä koskevien kaavamääräysten tulkinta.

Asiantuntijatyönä tehty kulttuuriympäristön arvotus kertoo alueella sijaitsevien rakennetun ympäristön kohteiden arvon. Yleiskaavan kaavamääräykset ohjaavat tutustumaan tehtyyn arvotukseen. Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat kohteet ovat ilman muuta asemakaavalla suojeltavia kohteita.

Yleiskaava ohjaa tarkastelemaan paikallisesti arvokkaiden kohteiden osalta kulttuuriympäristön arvottamistyöryhmän tuloksia. Rakennussuojelu tapahtuu pääasiassa asemakaavalla tai rakennussuojelulailla. Yleiskaava ohjaa paikalliselta arvoltaan suuret kohteet suojeltavaksi asemakaavatyön aikana. Vaihtoehtona on suojella rakennus rakennussuojelulailla. Paikalliselta arvoltaan keskisuuren kohteiden osalta on asemakaavoituksessa selvitettävä rakennusten suojelu- tai säilyttämismahdollisuudet.

Luontoarvot

Strategiselle kaavakartalle on osoitettu luonnonsuojelualueet, jotka muodostavat ekologisen rungon ja luovat ainutlaatuisen luontoympäristön. Merkinnot ovat informatiivisia.

Luontoarvoja kaavassa on huomioitu siten, että uudet rakentamisen alueet on osoitettu taajamatoimintojen alueen välittömään läheisyyteen ja kyläalueille. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa on tehtävä tarvittavat luontoselvitykset kaavaratkaisujen pohjaksi.

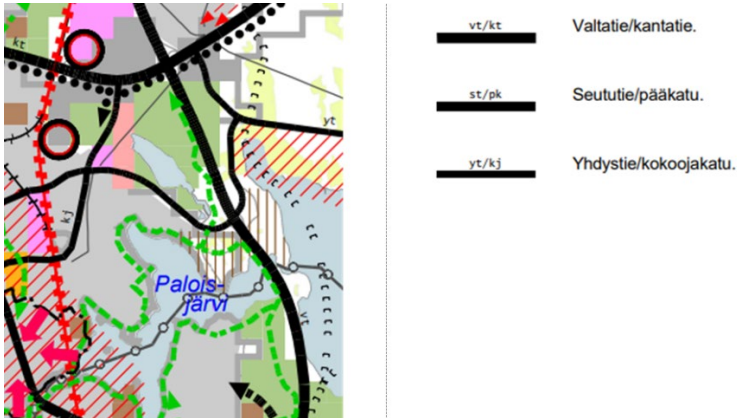
Harjujakso

Luoteis-kaakko suunnassa kulkeva harjujakso on suunnitelmassa huomioitu merkinnöin, jotka turvaavat tärkeän pohjavesialueen säilymisen ja pohjavesien suojelusuunnitelman toteuttamisen. Harjujakson ytimeen ei ole suunniteltu uusia kuormittavia toimintoja. Teollisuusalueen laajennus etelään harjujakson päällä osoittaa nykyisen olemassa olevan teollisuuden laajenemismahdollisuutta turvaten sen toimintaedellytykset.

Ratkaisu noudattaa lisälmen kaupungin Pohjavesien suojelusuunnitelmaa ja vesioikeuden päätöstä. Olemassa olevien toimintojen osalta yleiskaavaratkaisu ohjaa niiden alueelle sijoittuvien asemakaavojen ajantasalla pitämistä pohjavesien suojelua koskevien määräysten osalta.

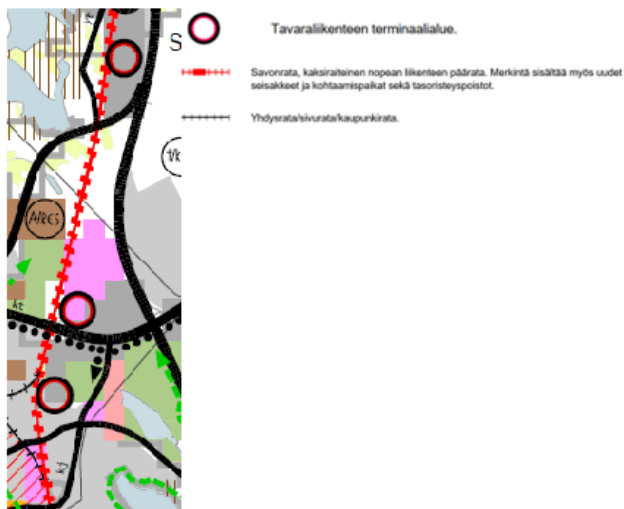
Liikenneverkosto

Kaavaratkaisussa tieyhteytenä valtatie 5, jonka kehittäminen valtatieksi kaavalla turvataan. Koska kaavamerkintöjen tarkkuustaso on aluevarausmerkintöjen osalta 250 x 250 m, eivät aluevarausmerkinnät osoita tarkkaa suunnittelualuetta, vaan esimerkiksi uuden teollisuusalueen strategista sijaintia valtateiden varrella. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa huomioidaan riittävät etäisyydet ja väyläverkon asettamat rajoitteet uusille toiminnoille.

Kuva 56 Tieyhteyksien merkinnät.

Savonradan kehittäminen turvataan. Kuten edellä valtatiekehittämisen osalla on esitetty, aluevarausmerkinnät osoittavat strategisen sijainnin toiminnoille. Niiden toteuttaminen vaatii yksityiskohtaisempaa kaavoitusta, jossa tullaan huomioimaan radan varren suoja-alueet väyläviraston ajan tasalla olevien ohjeiden mukaisesti. Myös Iisalmen lentokenttä on merkitty kaavakartalle erityisalueena ja se mahdollistaa lentokentän kehittämisen.

Kuva 57 Tavaraliikenne terminaali-alueiden merkintä.

Uusina terminaali-alueina kaavakartalle on osoitettu Soinlahti, Ajoharjoitteluradan eteläpuoli ja Parkatti. Väyläviraston selvityksessä (2023) edellä mainituista on mainittu kaksi ensimmäistä. Nämä ovat vaihtoehtoisia terminaali-alueita, jotka on mahdollista ottaa esimerkiksi raakapuulastauksen käyttöön korvaamaan Kevelin terminaali-alue, jota kaavakartalle ei ole osoitettu.

Moottorikelkkareitti on osoitettu kaavakartalle.
Laiva- ja veneväylät on osoitettu kaavakartalle.

Häiriötekijät

Keskeisimmät häiriötekijät lisalmessa ovat liikenteestä aiheutuvat melu ja myös teollisuuden melu. Liikenteestä aiheutuva melu on huomioitu siten, että meluherkkiä toimintoja ei ole sijoitettu keskeisten liikenneväylien varrelle, joiden kehittäminen on turvattu kaavamerkinnoin. Kaavan tulkintahierarkiaan kuuluu, että kehitettävä liikenneväylä on huomioitava yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa suunnittelun reunaehtona.

Teollisuuden osalta uudet ja kehitettävät teollisuusalueet sijoittuvat taajamista erilleen siten, että kehitettäviä kyläalueita tai asuinalueita ei ole osoitettu niiden välittömään vaikutuspiiriin.

Tuulivoimaloiden alue on osoitettu kaavakartalle alueelle, jossa ei ole asumista.

Yhdyskuntatekninen huolto ja tulvavaara-alueet

Tuulivoima-alueena on kaavakartalle merkitty Vuorimäen alue. Merkintä on kaavan luonteeseen kuuluvasti strateginen. Tuulivoimapotentiaaliset alueet on Pohjois-Savon maakuntaliiton teettämässä selvityksessä analysoitu ja niiden toteutettavuutta on tarkasteltu. Vuorimäki on selvityksessä valittu jatkotarkasteluun maakuntaliiton toimesta ja siksi sen osoittaminen yleiskaavaan on perusteltua. Yleiskaava ohjaa siten, että jos aluetta halutaan kehittää tuulivoimatuotantoon, tulee sille laatia YVA eli ympäristövaikutusten arviointiselostus sekä suoraan rakentamista ohjaava yleiskaava. Vuorimäen osayleiskaava- ja YVA-hankkeessa tehtiin asukaskysely kevätkaudella 2023. Asukaskyselyn tuloksena syntyi päätelmä, että kriittisimmin tuulivoimaloihin suhtautuivat alle 2 km voimalasta sijaitsevat asukkaat. Lisälmen yleiskaavaan merkittiin vaatimus siitä, että vähimmäisetäisyys voimalaan tulee olla 2 km loma- ja vakituisista asunnoista. Vuorimäen alueelta pohjoiseen on osoitettu uuden johdon tai linjan yhteystarvemerkinä, joka ei sido rakennettavaa johtoa paikkaansa, vaan osoittaa yhteystarpeen.

Aurinkovoimaloiden alueita ei ole merkitty kaavakartalle. Niiden sijainti on vaikeasti ennustettavissa. Aurinkoenergian sijoittaminen suuressa mittakaavassa vaatii suoraan rakentamista ohjaavan kaavan. Tämä tulisi olla kriteerinä myös, jos sen sijoittaminen johtaa merkittävään puiden kaatamiseen ja siten peitteisyyden vähenemiseen tai sijoittuu arvokkaan kulttuuri- tai luonnonympäristön läheisyyteen.

Keskeiset sähkölinjat on merkitty kaavakartalle. Suurimpana on Fingridin Järvilinja välillä Vaala – Joroinen. Linjan koko on 110 + 400 kilovoltia. Sillä on valtakunnallista merkitystä energiahuollon kannalta.

Vesihuollon kehittämissuunnitelmat on laadittu koko kunnan alueelle vuonna 2011 ja lisälmen vesi on yhdessä yksityisten vesihuollon osuuskuntien kanssa tämän jälkeen tehnyt yksityiskohtaisempia vesihuollon suunnitelmia.

Tulvavaara-alueet on huomioitu siten, että alaville tulvavaara-alueille ei ole osoitettu yhdyskuntarakenteen laajenemissuuntia.

Koko kunnan yleiskaava-alueella voimaan jäävät osayleiskaavat.

Kaksi osayleiskaavaa on mahdollista olla voimassa samalla alueella siltä osin, kun niiden ohjausvaikutukset eivät ole keskenään ristiriitaisia. Koko kunnan yleiskaava on strateginen osayleiskaava, joka ohjaa alueiden kehittämistä. Kaavan aluerajaukset ovat likimääräisiä ja siten ei ole kysymys tarkasta aluevarauskaavasta. Yleiskaavan tarkoitus on ohjata tarkempaa asemakaava- ja osayleiskaavasuunnittelua. Jossain tapauksissa yleiskaava-alueella tarvitaan tarkempia aluevarauskaavoja täsmentämään strategisen yleiskaavan ohjausvaikutusta. Koko kunnan yleiskaavaa puolestaan tarvitaan ohjaamaan tämän yksityiskohtaisemman aluevarauskaavan edelleen kehittämistä esimerkiksi osoittamalla, kuinka sen osoittamat toiminnot liittyvät laajempaan toiminnalliseen kokonaisuuteen.

Voimaan jäävät osayleiskaavat ovat:

OYK 10 Nerkoo

OYK 11 Porovesi-Haapajärvi

OYK 12 Koivuniemi

OYK 13 Kilpijärvi

OYK 14 Tismiö-Keskimmäinen-Ylemmäinen

OYK 15 Poroveden pohjoisosa

OYK 17 Iirannan

OYK 18 Laasonlahti

OYK 19 Iijärven itäranta

OYK 20 Ohenmäki

OYK 22 Tervakangas

OYK 23 Soinlahti-Lapinniemi

OYK 25 Kirmanseutu (rantaosayleiskaava Kirmanjärvi ja osayleiskaavan muutos Nerkoo)

Valmisteilla olevat suoraan rakentamista ohjaavat osayleiskaavat:

OYK 26 Vuorimäki

5.1.3 Ydinkeskusta

Ydinkeskustan elinvoimaisuutta ja viihtyisyyttä pyritään tukemaan nykyistä rakennetta täydentävällä ja tiivistävällä asuin-, liike- ja toimistorakentamisella sekä kevyen liikenteen yhteyksiä ja kaupunkikuvaa kehittämällä. Vajaakäyttöiset ja rakentamattomat tontit on osoitettu rakennettaviksi. Arvokkaat kulttuuriympäristöt, kaupunkikuvallisesti edustavat alueet ja rakennussuojelukohteet on osoitettu säilytettäväksi, millä pyritään tukemaan lisälmen ydinkeskustan omaleimaisuuden ja myönteisten imagotekijöiden säilymistä. Erityistä huomiota osayleiskaavaratkaisussa on kiinnitetty ydinkeskustan sisääntuloalueiden kaupunkikuvalliseen, liikenteelliseen ja toiminnalliseen kehittämiseen.

Ydinkeskustan ruutukaavaa noudattavien katujen rajaamien korttelialueiden pääkäyttötarkoitus on osoitettu värein. Kerrostalovaltaiset asuntoalueet on osoitettu ruskealla, pientalovaltaiset asuntoalueet vaaleanruskealla, keskustatoimintojen alueet punaisella, liike- ja toimistorakennusten alueet oranssilla, julkisten palvelujen ja hallinnon alueet vaalean violetilla, virkistysalueet vihreällä, liikennealueet kapealla punaisella reunuksella, autopaikkojen korttelialueet vaaleanpunaisella ja erityisalueet lilalla.

Ympäristömuutosten kannalta alueet on ryhmitelty kolmeen eri luokkaan: nykyisellään säilyvät alueet on osoitettu yhtenäisellä väritäytöllä, pienin toimenpitein kehitettävät alueet vaaka- ja pystyviivarasterein, uudet ja olennaisesti muuttuvat alueet on rajattu värireunuksella (alueen sisäosa väritämätön). Suurin osa ydinkeskustan alueesta säilyy nykyisellään.

Pienin toimenpitein kehitettäviä alueita ovat Päiviönkadun ja Kuutolankadun sekä Rantakadun ja Haukieniemenkadun väliset kerrostalovaltaiset asuntoalueet, Karjalankatuun rajautuvat kerrostalovaltaiset asuntoalueet ja keskustatoimintojen alueet sekä Kankaan liikuntakeskus. Pienin toimenpitein kehitettävillä alueilla tutkitaan asemakaavoituksen yhteydessä tarkemmin mahdollisuudet tiivistämiseen (esim. ullakko- ja kellarirakentaminen, lisäkerrokset, purkaminen ja uudisrakentaminen) ja kehittämiseen (esim. Kankaan liikuntakeskus).

Uusia tai olennaisesti muuttuvia alueita on Kauppakadun ja Pohjolankadun varressa (keskustatoimintojen alueet), Karjalankadun varressa (kerrostalovaltaiset asuntoalueet), Riistakadun varressa (torin tuntumassa kaksi uutta keskustatoimintojen aluetta) sekä vanhan virastotalon eteläpuolella Paloisvirran tuntumassa. Uusi keskustatoimintojen alue on myös sijoitettu Malminrannan päiväkodin nykyiselle paikalla Paloisvirran rantaan. Uusia julkisten palvelujen ja hallinnon alueita on Kirkkopuiston laidalla. Lisäksi uudeksi tai olennaisesti muuttuvaksi keskustatoimintojen alueeksi on osoitettu nykyinen ratapihan alue ja rautatieaseman seutu varauksena sille, jos terminaalitoiminto poistuu alueelta.

Kaupunkikuvallisen kehittämisen kohdealueiksi on osoitettu mustalla pistekatko-viivalla ydinkeskustan keskeiset sisääntuloalueet eli Pohjolankatu välillä Kankaankatu – Untamonkatu, torin ja linja-autoaseman sekä raatihuoneen ympäristö sekä satama. Näiden alueiden asemakaavoituksessa tulee erityisesti ottaa huomioon alueiden kaupunkikuvalliseen kehittämiseen liittyvät tarpeet ja mahdollisuudet. Rakentamisella on lisäksi pyrittävä kehittämään alueista kaupunkikuvallisesti korkeita keskustan sisääntuloalueita.

Linja-autoaseman ja torin alue, niiden pohjoispuoliset korttelialueet sekä Pohjolankadun länsipuolella sijaitseva tontti alueen pohjoislaidalla on osoitettu kaupallisen kehittämisen kohdealueiksi

oranssilla pistekatkoviivalla. Aluetta tulee kehittää seudullisten palvelujen keskuksena. Alueen asemakaavoituksen yhteydessä tulee tarkemmin tutkia edellytykset kaupan lisärakentamiseen, alueen kehittäminen edellyttää erillisen kaupallisen selvityksen laatimista. Lisäksi Louhenkatu torilta Kirkkopuistoon asti on esitetty kehitettäväksi kävelykatuna.

Liikenteellisesti kehitettäviä alueita (sininen pistekatkoviiva) ovat linja-autoasema, linja-autoaseman ja torin pohjoispuoliset korttelialueet, Kirkkopuiston eteläpuoliset korttelialueet (välillä Ilvolankatu – Pohjolankatu), rautatieasema (matkakeskus) sekä VR:n sivuraiteiden alue asema-alueen pohjoispuolella. Linja-autoaseman pysäköintijärjestelyihin ja ympäristön viihtyisyyden parantamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Linja-autoaseman ja torin pohjoispuolisten korttelialueiden kehittämisen yhteydessä tulee varmistaa pysäköintiin varattujen alueiden riittävyys. Kaupallinen kehittäminen edellyttää korttelien sisälle sijoitettavien pysäköintilaitosten tai pysäköintikansien rakentamista tai vaihtoehtoisesti pysäköintimääräysten ajan tasalle saattamista. Sivuraiteiden alue asema-alueen pohjoispuolella on toiminut esimerkiksi metalliteollisuuden tuotteiden lastausalueena. Tälle käytölle on osoitettu vaihtoehtoisena käyttötarkoituksena keskustatoimintojen alue, jos terminaali-alue siirtyy keskustasta toisaalle.

Liikenneturvallisuuden kannalta ongelmalliset Pohjolankadun ja Savonkadun sekä Pohjolankadun ja Satamakadun risteykset on osoitettu kehitettävistä risteysalueina (punainen pistekatkoviiva). Tavoitteena on parantaa risteysalueiden liikenneturvallisuutta ja edustavuutta mm. kivetysten, korotusten ja istutusten avulla. Louhenkatu välillä Kirkkopuisto – tori sekä torin ja linja-autoaseman välinen alue on osoitettu kävelykaduksi (vihreä pistekatkoviiva).

Kehitettäviä kevyen liikenteen yhteyksiä on osoitettu Satamakadun (välillä tori-satama), Savonkadun, Päiviönkadun, Riistakadun, Kirkonsalmentien ja Karjalankadun yhteyteen. Kehitettävien yhteyksien jatkosuunnittelussa ja toteutuksessa tulee kiinnittää huomiota kevyen liikenteen sujuvuuden ja liikenneturvallisuuden sekä katumiljöön viihtyisyyden parantamiseen. Pääosin olemassa oleva kevyen liikenteen yhteys keskustan länsipuolelta sataman, Paloisvirran ja asema-alueen kautta Kirkkopuistoon on osoitettu kehitettäväksi. Pohjolankadun ylitys Kirkkopuiston kohdalla on osoitettu kehitettäväksi kevyen liikenteen yhteydeksi, erityistä huomiota tulee kiinnittää kevyen liikenteen sujuvuuden ja liikenneturvallisuuden parantamiseen esim. liikennettä hidastamalla ja puisto-yhteyttä korostamalla. Asema-alueen eteläpuolelle, Paloisvirran rantaan on osoitettu kehitettävä virkistysalue.

Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt (Rautatieasema ja Kirkkoaukio puistoakselineen) on osoitettu pysty- ja vaakaviivoitetuin rasterein Museoviraston v. 2003 tekemän tarkistusesityksen mukaisesti. Maakunnallisesti tai paikallisesti arvokkaat, kaupunkikuvallisesti tai kulttuurihistoriallisesti tärkeät alueet on osoitettu vaakaviivoitetuin rasterein. Suojeltavat rakennukset on osoitettu kartalle turkooseilla neliön muotoisilla symboleilla, joiden indeksien selitys löytyy selostuksen liitteistä. Suojeltavien rakennuksien purkaminen on maankäyttö- ja rakennuslain 41§ mom:n 2 nojalla kielletty. Rakennuksen ulkoasua ei saa muuttaa siten, että sen rakennus- tai kulttuurihistoriallisesti arvokas tai kaupunkimiljöön kannalta arvokas luonne turmeltuu. Suojelutavoitteet toteutetaan asemakaavalla. Maakunnallisesti tai paikallisesti arvokkaiden, kaupunkikuvallisesti tai kulttuurihistoriallisesti tärkeiden alueiden rajaukset ja rakennussuojelukohteet perustuvat vuonna 2006 tehtyyn arvottamistyöryhmän työhön sekä maakuntakaavan ohjausvaikutukseen. Lisäksi on tehty modernin rakennusperinnön listaus ja arvotus lisälmen arvottamistyöryhmän toimesta sekä maakuntaliiton toimesta maakunnallisesti arvokkaiden kohteiden osalta.

Ydinkeskustan suunnittelualueetta koskevat seuraavat yleiset määräykset. Uusilla ja olennaisesti muuttuvilla sekä pienin toimenpitein kehitettävillä alueilla tulee asemakaavoituksella edistää maanpäällisten kellarikerrosten muuttamista asuinkäyttöön ja tutkia mahdollisuudet olevien rakennusten korottamiseen. Uudisrakennusten sopeutumiseen olevaan rakennuskantaan tulee asemakaavoituksessa kiinnittää erityistä huomiota. Asumisen laadun kehittämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota palveluasumisen kehittämisen, hissien rakentamisen ja uudisrakentamisen keinoin. Suosituksena on annettu uudisrakennusten julkisivun suositeltavaksi enimmäiskorkeudeksi 4 kerrosta.

Kaavakartalle on rajattu alue, joka edustaa lisälmen kaupungin historiallista ja kerroksellista kaupunkirakennetta. Tätä rajausta koskee määräys siitä, että alueen korttelirakennetta ja katuverkkoa ei tule ilman hyviä perusteita muuttaa.

5.2 Vaikutusten arviointi

Arvioitava tekijä	Sisältö
Ihmisten elinolot ja ympäristö	
Alueen olot	<p>Uudet asemakaavoitettavat asuntoalueet liittyvät olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen ja olemassa oleviin virkistysalueisiin. Näiden yhteyteen ei ole osoitettu uusia ympäristöhäiriöitä aiheuttavia toimintoja kuten teollisuutta ja liikenteen vaikutuspiirissä olevia melualueita. Koska kaavan tarkkuustaso on 250 x 250 m ruudulla esitetty, on tarkemman suunnittelun osalta huomioitava olemassa olevat ympäristöhäiriöitä aiheuttavat toiminnot ja sopeutettava uudet aluevaraukset niihin.</p> <p>Kehitettävien kyläalueiden osalta asuminen sijoittuu maaseutualueiden keskelle ja siten maaseutuelinkeinojen vaikutukset ovat olemassa maaseudulle kuuluvine haju- ja meluhaittoineen. Lähtökohtaisesti kaava lähtee siitä, että maaseutuelinkeinot aiheuttavat ympäristöhäiriöitä, jotka maaseudulla asuva joutuu kohtaamaan. Yleiskaavassa on osoitettu asumisen edullisuusvyöhykkeet, joille uudet kyläalueiden rakennuspaikat pääsääntöisesti ohjataan. Edullisuusvyöhykkeet sijoittuvat ilmastomuutokseen sopeutumisen näkökulmasta edullisille paikoille, kun huomioidaan lisääntynyt sadanta, tulvavaara ja sään ääri-ilmiöt.</p>

	<p>Tuulivoimaloiden alueet vaikuttavat vahvasti ympäristöönsä sekä visuaalisesti että rakennettavan infran johdosta. Niiden ympäristövaikutukset selvitetään tarkasti tarkemman suoraan rakentamista ohjaavan kaavoituksen aikana.</p> <p>lisalmen alueella on tässä yleiskaavassa osoitettu yksi tuulivoimaloiden alue Vuorimäen alueella. Lisäksi kaavassa on merkintä, että tuulivoimalan on oltava vähintään 2 km päässä loma- ja vakituisista asunnoista. Tällä halutaan suojata olevia asuntoja tuulivoimaloiden haittavaikutuksilta. Vuorimäen alueelle tehdyssä asukaskyselyssä, jota on käytetty myös yleiskaavan sosiaalisten vaikutusten arvioinnin täydentäjänä, kriittisimmin suhtauduttiin alle 2 km päässä asutuksesta sijaitseviin tuulivoimaloihin. Yli kuntarajojen tapahtuva vaikutusten arviointi tehdään maakuntakaavassa yleispiirteisellä tasolla. Tuulivoimaloiden alueet vaativat YVA-prosessin, joten yksityiskohtaisemmassa kaavassa Ympäristövaikutusten arviointiprosessin aikana arvioidaan hankkeiden ympäristövaikutukset tuulivoimaloiden sijaintipaikkojen selvittämiseksi.</p>
Ympäristöominaisuudet	<p>Alueen ympäristöominaisuuksiin kuuluvat erilaisten elinkeinojen harjoittaminen ja niistä tulevat vaikutukset. Kaava-alueella sijaitsee viisi laajamittaista vaarallisten kemikaalien käsittelyä ja varastointia harjoittavaa laitosta. Näistä laitoksista neljä sijaitsee asemakaava-alueella ja osittain aivan tiiviin yhdyskuntarakenteen sisällä. Asemakaavoja uudistettaessa näiden laitosten osalta tai niihin liittyvän kaupunkirakenteen osalta, tulee lausunnot laitosten huomioimisesta kaavoituksessa pyytää Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta. Yleiskaavan sisältöön laitokset eivät aiheuta muutoksia, mutta asemakaavoitus on oikea tarkkuustaso niistä aiheutuvien vaikutusten huomioimiseen. Uusia laitoksia ei yhdyskuntarakenteen sisälle ole suunniteltu. Olemassa olevien laitosten läheisyyteen ei ydinkeskustan tarkemmassa kaavakartassa ole suunniteltu sellaisia toimintoja, joihin vähimmäisetäisyys on 100 m.</p> <p>Kaavaan on osoitettu valkoinen alue biotalouden alueena, jossa sallitaan sellainen biotalouden harjoittaminen, jonka vaikutukset vastaavat maa- ja metsätaloutta tai vaikutukset jäävät sitä vähäisemmiksi. Tällä on turvattu haja-asutusluonteisen asumisen mahdollisuudet ja se, että sellaista biotaloutta alueelle ei voi ilman tarkempaa suunnittelua sijoittaa, joka vaatii normaalista haja-astusalueesta poikkeavaa rakentamista ilman erillistä maankäytön suunnitelmaa tai lupaharkintaa.</p> <p>Keskeiset liikenneväylät halkovat aluetta tuoden alueelle liikennettä ja sen häiriötekijöitä. Nämä häiriötekijät on huomioitu suunnittelussa ja esimerkiksi 30 m suojaetäisyys rataverkon keskilinjasta on huomioitu yleiskaavasuunnittelussa sille sopivalla tarkkuudella. Suojaetäisyyden huomiointi on asemakaavasuunnittelun tasoinen asia.</p>

	<p>Lisäksi alueen ympäristöominaisuuksiin kuuluvat myös virkistysmahdollisuudet metsästys-, kalastus – ja marjastusmahdollisuuksiin. Kaavassa on osoitettu keskeiset kehitettävät kyläalueet, asuntoalueet ja myös keskeiset kehitettävät virkistysalueet. Tuulivoimaloiden alueet eivät estä jokamiehen oikeuksin liikkumista ja esimerkiksi metsästystä, marjastusta ja sienestystä.</p>
<p>Maa- ja kallioperä, vesi, ilma ja ilmasto</p>	
<p>Ilmastonmuutoksen huomiointi</p>	<p>Yleiskaavassa on osoitettu kehitettäviä kyläalueita ja näissä mahdollisuus asumisen tiivistämiseen kylärakenteeseen tukeutuen. Tiiviimmät asuntoalueet on osoitettu olemassa olevien asemakaava-alueiden yhteyteen, jolloin liikkuminen olemassa oleviin palveluihin on mahdollista myös kevyen liikenteen keinoin. Lisäksi virkistysalueet sijoittuvat aivan asuntoalueiden ympärille, joten asuntoalueilta pääsee suoraan keskeisille virkistysalueille ja esimerkiksi kevyen liikenteen yhteydet lähiliikunta-alueille on kaavassa huomioitu.</p> <p>Uudet rakentamisen alueet sijoittuvat olevan yhdyskuntarakenteen osaksi ja sijoittelussa on huomioitu ilmastonmuutokseen sopeutumisen näkökulma sijoittamalla ne alueille, jotka eivät ole riskiherkkiä sään ääri-ilmiöille maaperän, korkeusolosuhteiden tai palvelujen saavutettavuuden näkökulmasta.</p> <p>Kyläalueille ohjautuva rakentaminen hajauttaa yhdyskuntarakennetta etenkin, jos alueella asuvat asukkaat käyvät töissä kyläalueen ulkopuolella. Yhdyskuntarakenteen hajautuminen aiheuttaa suuremman hiilijalanjalan kuin tiivis yhdyskuntarakenne. Yhdyskuntarakenteen hajautumista on kuitenkin haluttu estää osoittamalla kehitettävät kyläalueet olemassa olevien kyläkeskusten tuntumaan ja mitoitus on ohjattu siten, että kyläkeskukset täydentyvät maltillisesti.</p> <p>Rakentamisen edullisuusvyöhykkeet sijoittuvat ilmastonmuutokseen sopeutumisen näkökulmasta edullisille paikoille, kun huomioidaan lisääntyneet sadanta, tulvavaara ja sään ääri-ilmiöt.</p> <p>Tuulivoimaloiden alueet antavat mahdollisuuden uusiutuvan energian tuottamiseen lisäalassa. Tämä on myös ilmastonmuutokseen sopeutumisen näkökulmasta tavoitteellista, koska energiantuotanto perustuu uusiutuvaan energiaan.</p>

<p>Maisemarakenne</p>	<p>Maisemarakenne ohjaa yleiskaavasuunnittelua ja asumisen alueet sekä kehitettävät kyläalueet on osoitettu rakentamisen edullisuusvyöhykkeille ja niille vyöhykkeille, joille perinteisesti rakentaminen on sijoittunut.</p> <p>Laaksojen pohjiin ei ole osoitettu uutta rakentamista. Ohenmäen alueelle sijoittuu keskeinen pohjaveden muodostumisalue ja harjualue. Alue on lakialuetta ja sen korkein kohta on tarkoituksenmukaista jättää rakentamiselta vapaaksi.</p> <p>Maaseutualueiden osalta kaava ei ohjaa elinkeinoja tarkasti. Taajamien ulkopuolelle sijoittuvat alueet on osoitettu biotalouden alueina, jonne voi sijoittaa kotieläintalouden yksiköitä. Näiden yksiköiden sijoittaminen on osittain ympäristöluvan varaista ja kotieläintaloutta sekä peltoviljelyä ohjaavat omat lainsäädäntönsä, joissa ympäristönsuojelu on voimakkaasti mukana.</p> <p>Tärkeät pohjavesialueet on kaavakartalle osoitettu ja ne on huomioitava muussa suunnittelussa. Pohjavesien suojelun kannalta kaikki pohjavesialueille sijoittuva rakentaminen on riski. Kaavassa ei osoiteta uusia toimintoja tärkeille pohjavesialueille. Olemassa olevat toiminnot ovat jo nyt riski pohjavesille ja siksi kaavan yleismääräyksiin on otettu pohjavesiä suojeleva määräys ja viitattu pohjavesien suojelusuunnitelmaan sekä vesioikeuden päätökseen.</p>
<p>Luonnonolot</p>	
<p>Eläimistö</p>	<p>Alueen eläimistö on monipuolista. Alueella sijaitsee liito-oravien elinpiirejä ja esimerkiksi lepakoiden elinpiirejä. Alueelle laadituissa tarkemmissa osayleiskaavoissa ja asemakaavoissa on runsaasti näiden eliölajien suojeluun liittyviä määräyksiä. Tarkemmat osayleiskaavat jäävät pääasiassa voimaan. Strategisessa osayleiskaavassa ei ole osoitettu kaavamerkinnoissa luontoarvoja, mutta kaikki tärkeät luontoarvot ovat kehitettäviltä kyläalueilta ja asemakaavoitettavilta alueilta selvitetty. Kehittyvää maankäyttöä ei ole osoitettu sellaisille alueille, joissa on esimerkiksi liito-oravien elinpiirejä tai muita luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä arvoja.</p>
<p>Kasvisto</p>	<p>Kasvilajisto alueella on monipuolista. Joskin sen monipuolisuutta on heikentänyt metsäojitukset ja maatalous. Kasvilajistoltaan herkille ja</p>

	<p>tärkeille alueille ei ole osoitettu kehitettävä kyläalue merkintää tai asemakaavoitettavia alueita.</p>
<p>Alue- ja yhdyskuntarakenne, yhdyskunta- ja energiatalous sekä liikenne</p>	
<p>Energiatehokas yhdyskuntarakenne</p>	<p>lialmessa yhdyskuntarakenne on hajautunut. Energiatehokkuutta parannetaan aina kun pystytään pitämään uusien asemakaava-alueiden suunnittelu olemassa olevan kunnallistekniikan ja palveluverkon piirissä. Kaava ohjaa uudet asuntoalueet toteutuneen kunnallistekniikan piiriin.</p> <p>Uudet työpaikka-alueet sijoittuvat tiiviisti osaksi yhdyskuntarakennetta.</p>
<p>Palvelujen sijoittuminen yhdyskuntarakenteessa</p>	<p>Kaava ei salli päivittäistavarakauppaa Marjahaan alueelle, joten kaupan rakenne säilyy taajaman sisälle sijoittuvine kaupan suuryksiköineen ennallaan. Tämä on myös etu kaupallisten palvelujen saatavuuden ja siten energiatehokkuuden kannalta. lialmessa kaupan suuryksiköt sijoittuvat taajamassa pohjoisosaan taajamaa ja eteläosaan taajamaa. Näin kaupalliset palvelut ovat alueellisesti tasapuolisesti sijoituneita taajaman sisällä eivätkä ole keskittyneet irralleen yhdyskuntarakenteesta.</p> <p>Pohjoisosaan aluetta Soinlahteen eteläosaa Taipaleeseen sijoittuvat lähipalvelujen alueet. Taipaleessa toimii Väisäsen kotiliha.</p> <p>Uudet asuntoalueet sijoittuvat korkeintaan 1,5 km päähän toimivasta ala-asteesta. Kouluverkon toimintaedellytyksiä on kuitenkin syytä kriittisesti tarkastella. Kehittyviltä kyläalueilta yhteydet palveluihin ovat hankalampi turvata, kyläkouluista ovat säilyneet Runnin, Hernejärven, Soinlahden ja Sourunsalon koulut. Partalan ja Peltosalmen koulut sijaitsevat asemakaava-alueella. Tälläkin hetkellä palvelut sijaitsevat pääosin keskusta-alueella. Jonkin verran kyläalueilla on palvelutarjontaa ja kolmannen sektorin toimintaa.</p>

<p>Kevyt liikenne, joukkoliikenne, muu liikenne</p>	<p><u>Kaupungin sisäinen liikenne</u></p> <p>Liikenteen osalta kaava tukeutuu olemassa olevaan liikenneverkkoon. Asuntoalueiden osalta Marjahaan ja Lippuniemen välille on esitetty kehitettävä tieyhteysmerkintä.</p> <p>Kevyen liikenteen yhteystarvemerkeitä on kaavaan osoitettu Vierevän suuntaan Ouluntien varteen, Pielaveden suuntaan ja pohjoisete-läsuunnassa Ulmalantien varteen. Toteutuessaan ne parantavat liikenteen olosuhteita alueella yhdistäen Pielavedentien varrella olevat kylä-alueet ja Lapinlahdelle vievän kevyenliikenteen väylän Peltosalmen taajamaan. Lisäksi kevyenliikenteen yhteystarvemerkeitä on osoitettu Sonkajärven suuntaan. Uuden rakentamisen määrä on kyläalueilla lähinnä niitä täydentävää, joten varsinaisesti uusi rakentaminen toteutuessaan näillä alueilla ei luo merkittävää lisäpainetta kevyen liikenteen järjestämiselle.</p> <p>Joukkoliikenne toimii tällä hetkellä Peltosalmen taajaman ja Pihlaja-harjun välillä. Kaavalla tuetaan nykyisellään toimivaa joukkoliikennettä. Kaavassa osoitetut uudet asemakaavoitettavat alueet sijoittuvat olemassa olevien taajamien tuntumaan. Kaava ei kehitä uusien joukkoliikenneyhteyksien syntymistä.</p> <p>Kehitettävät kyläalueet toimivat kimpakyytien ja yksityisautoilun va-rassa. Ohenmäen aluekin on joukkoliikenteen houkuttelevuuden kan-nalta vaarassa jäädä täysin yksityisautoilun varaan.</p> <p><u>Rautatieliikenne</u></p> <p>Kaava antaa mahdollisuuden Savonradan kehittämisen kaksiraitei-sena sekä pysähdys- ja kohtaamispaikkojen rakentamisen sekä taso-risteyspoistot. Ajantasakaavassa on jo huomioitu tasoristeyspoistot.</p> <p>Kaavassa on osoitettu terminaalialueet Parkatille, Ajoharjoitteluradan eteläpuolelle ja Soinlahteen. Keskustan tarkemmassa kaavakartassa on osoitettu mahdollisuus tiivistyvään rakentamiseen ja keskustatoi-mintojen alueeseen, jos terminaalitoiminto väistyy alueelta. Kaava kui-tenkin mahdollistaa terminaalitoiminnon jatkumisen myös olemassa olevalla ratapihalla. Kevelin terminaalille ei kaava anna mahdollisuuksia kehittyä, koska sen osalta aiheutuu runsaasti häiriötä raskaasta lii-kenteestä katuverkkoon ja esimerkiksi läheisille asuinalueille.</p> <p><u>Valtatiet ja kantatiet</u></p> <p>Kaava turvaa valtateiden ja kantateiden kehittämisen. Siten se estää rakentamisen liian lähelle keskeistä liikenneverkkoa. Uusia asuntoalu-eita suunniteltaessa on huomioitava liikenteen aiheuttamat häiriötekijät ja tehtävä ajantasaiset selvitykset.</p>
---	--

	<p><u>Lentoliikenne</u></p> <p>Kaava mahdollistaa lisälmen lentokentän kehittämisen, jotta lentokentän infrastruktuuria on mahdollista päivittää vastaamaan ilmailun uusien ratkaisujen esim. reittilentojen, sähkölentokoneiden tai droonien tarpeita.</p>
<p>Kaupunkikuva, maisema, kulttuuriperintö ja rakennettu ympäristö</p>	
<p>Esteettiset vaikutukset kaupunki ja maaseutuym- päristössä</p>	<p>Kaavalla on osoitettu uudet asemakaavoitettavat alueet ja kyläalueet maisemarakennetta kunnioittaen, joten se tukee rakentamisen sijoittamista suurmaisemaan esteettisesti korkeatasoisesti.</p> <p>Tuulivoimaloiden alueet vaikuttavat ympäristöönsä. Niiden ympäristövaikutusten arvioinnissa on pohdittava sitä mikä on uutta kulttuuriperintöä ja muodostavatko ne nyky-yhteiskunnassa sille kuuluvan elementin maisemaan.</p>
<p>Näkymätön ja näkyvä kulttuuriperintö</p>	<p>Kulttuuriperintö on keskeinen osa kaavaratkaisua. Kaavakartalle on esitetty kaavamerkintä vetovoimainen ja kehittyvä kulttuuriympäristö. Kaavamääräyksiin ohjataan kulttuuriperinnön huomioimista yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Merkintä ottaa kantaa kulttuurimaiseman sisältöön korostaen sen ihmisen toiminnasta ja elinkeinotoiminnasta syntyvää luonnetta. Maisemarakenteen ainutlaatuisuus on myös merkinnän sisällössä olennainen osa.</p>
<p>Rakennettu ympäristö</p>	<p>Rakennetun ympäristön arvokohteet ovat esillä kaavaratkaisussa arvottamistyöryhmän 2006, 2016 ja 2021 tekemän kulttuuriympäristökohteiden arvotuksen mukaisesti. Kulttuurihistorialliset arvokkaat alue-rajaukset ohjaavat alueiden toteutusta ja jatkosuunnittelua. Valtakunnallisesti arvokkaan rakennetun ympäristön osalta lupatoimenpiteitä ja tarkempaa suunnittelua ohjaavat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja kunkin lupaprosessin sekä tarkemman suunnittelun osalta MRL:n sisältövaatimukset.</p> <p>Tuulivoimaloiden alueet sijoittuvat erilleen yhdyskuntarakenteesta/kyläalueista ja erityisesti Vuorimäen tuulivoimapuiston alueen läheisyydessä ei ole inventoituja kulttuuriympäristökohteita. Lähimmät paikallisesti arvokkaat rakennukset sijoittuvat noin kilometrin päähän aluerajauksesta.</p>

Sosiaaliset vaikutukset	
Vuorovaikutus ja yhdyskunnan toimivuus	<p>Kaavassa on ollut laaja vuorovaikutus. Se on alkanut erilaisina vaihtoehtotarkasteluina ja niistä pidettävänä yleisötilaisuuksina.</p> <p>Kaavalla on osoitettu kehitettävät kyläalueet, joihin sijoittuva uusi rakentaminen antaa mahdollisuudet kylän sisällä sosiaalisten verkostojen luomiselle ja myös kolmannen sektorin toiminnalle.</p> <p>Asemakaava-alueet muodostavat omia kylämäisiä kokonaisuuksiaan osaksi olemassa olevaa taajamarakennetta.</p>
Yhdyskuntatalous ja yritysvaikutukset	
Elinkeinot ja yrittäminen	<p>Kaavan lähtökohtana on ollut yrittämisen ja elinkeinon sekä työpaikka-alueiden kehittämisen turvaaminen. Maaseutualueiden suunnittelussa on lähtökohtana ollut laajasti biotalouden mukaan lukien maa- ja metsätalouden harjoittaminen. Merkintä myös alleviivaa sitä, että valtaosa kaupungin alueesta on maa- ja metsätalousaluetta ja turvaa tämän elinkeinon harjoittamisen niitä ohjaavan lainsäädännön mukaisesti. Kaavalla ei ole tarkoitus tarpeettomasti lähteä ohjaamaan näitä elinkeinoja tai häiritä näiden elinkeinon kehittämismahdollisuuksia.</p> <p>Iisalmen keskusta-alueella on osoitettu uusia tai olennaisesti muuttuvia keskustatoimintojen alueita, kaupallisen kehittämisen kohdealueita ja liikenteellisesti kehitettäviä alueita turvaamaan keskustan kehittämistavoitteet.</p>
Julkiset investoinnit ja ylläpito	<p>Asemakaavoitettavien alueiden osalta julkiset investoinnit keskittyvät alueiden kunnallistekniikan rakentamiseen. Kaava-alueelle on myös osoitettu kevyen liikenteen yhteystarvemerkinnot. Nämä merkinnät osoittavat julkisen investointitarpeen kevyen liikenteen yhteyksiin.</p> <p>Vesihuolto on osittain toteutettu yksityisten vesiosuuskuntien toimesta.</p>

5.3 Yleiskaavan toteuttaminen

Yleiskaavan toteuttaminen edellyttää asuntoalueiden ja uusien työpaikka-alueiden osalta mahdollisesti tarkempia osayleiskaavoja ja/tai asemakaavoitusta. Kaupungin maapolitiisten linjausten mukaisesti uusia asemakaavoja laaditaan lähinnä kaupungin omistamille maille, joten tämän kaavan toteuttaminen edellyttää kaupungilta aktiivisia toimia maan hankkimiseksi asemakaavoitettavilla alueilla.

Maaseutuasumisen osalta tämän yleiskaavan kanssa rinnan jäävät voimaan suoraan rakentamista ohjaavat yleiskaavat.

Tuulivoimaloiden alueen rakentaminen edellyttää YVA-prosessin ja suoraan rakentamista ohjaavan yleiskaavan laatimisen, jossa määritellään tuulivoimaloiden paikat ja selvitetään niiden aiheuttamat ympäristövaikutukset.

Iisalmen kaupunkiin on hyväksytty yhdessä yleiskaavan kanssa valmisteltu maapoliittinen ohjelma, joka ohjaa yleiskaavan toteuttamista merkittävästi maan hankinnan ja luovutuksen osalta. Yleiskaava puolestaan ohjaa maanhankinnan tavoitteita ja strategiaa.

5.4 Kaavamääräysten oikeusvaikutuksesta

Strateginen osayleiskaava ohjaa asemakaavoitusta, tarkempaa osayleiskaavasunnittelua, tie- ja katusuunnittelua.

Kaavan tavoitteena on ollut, että Metsäläki on voimassa kaikilla biotalouden, maa- ja metsätalouden ja virkistysalueilla.

Iisalmissa 19.9.2023

Sari Niemi

kaavoituspäällikkö

LUETTELO YLEISKAAVAA KOSKEVISTA HISTORiateoksista (jos ei ole edellä mainittu).

Lähdeluettelo:

Iisalmen entisen pitäjän historia 1927 (Santeri Rissanen)

Iisalmen maalaiskunnan historia 1922–1969 (Elsa Boisman)

Iisalmen historia 1970–2000 (Jaana Luttinen)

Iisalmen ruhtinaskunta 2006 (Matti Klinge)

6. KAAVASELOSTUKSEN LISÄLEHTI

6.1 Kaavakartalle tehtyt muutokset/ täydennykset:

Kaavan 1. ehdotusvaiheen jälkeen kaavakartalle merkittiin kaksi kehitettävää sähkönsiirtoyhteys-tarvetta Sonkajärven suuntaan. Lisäksi merkittiin vaatimus siitä, että tuulivoimaloiden etäisyys loma- ja vakituisiin asuntoihin tulee olla vähintään kaksi kilometriä. Uusi viheryhteystarvemerkintä osoitettiin Mansikkaniemen ja entisen Koljonvirran sairaala-alueen väliin rantavyöhykkeelle.

Kaavan 2. ehdotusvaiheen nähtävillä pitämisen jälkeen kaavakartalle ei ole tehty muutoksia.

6.2 Kaavaselostukseen tehtyt täydennykset:

Kaavan 2. ehdotusvaiheen nähtävillä pitämisen jälkeen kaavaselostukseen on tehty seuraavat muutokset:

sivu 11:

- Iisalmi -Kontiomäki-radon peruskorjaus ja kehittäminen, Väylävirasto 53/2023

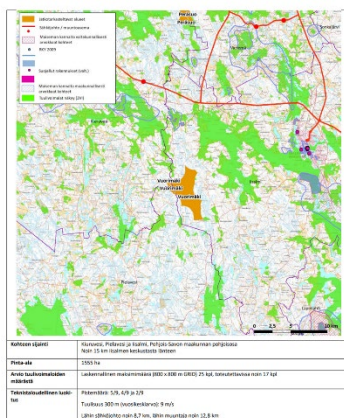
Tuulivoimaloiden alue

- Pohjois-Savon tuulivoimapotentialin selvitys, FCG Oy 2021
- Vuorimäen osayleiskaava- ja YVA-prosessi
- Asukaskysely kevätkausi 2023 Vuorimäen alue

sivu 47:

Pohjois-Savon Maakuntakaavaa 2040 varten on laadittu maakunnan alueelle Pohjois-Savon tuulivoimapotentialin selvitys vuonna 2021. Iisalmen alueelle on osoitettu tuulivoimapotentialinen alue Vuorimäki. Vuorimäen alue on valittu jatkotarkasteluun sopivuutensa vuoksi tuulisuuden, sähköverkon ja sähköaseman saatavuuden, tieverkon tiheyden ja maaperän vuoksi.

Kohdekartti 10. Vuorimäki

sivu 61:

Ehdotusvaihe 2023

Yleiskaava oli ehdotusvaiheessa nähtävillä huhti-toukokuussa 2023. Tässä vaiheessa pidettiin myös yleisötilaisuus, joka streamattiin nettiin. Kaavaan jouduttiin lisäämään sähkönsiirtolinjojen yhteystarvemerkitöjä annettujen lausuntojen pohjalta. Vuorimäen osayleiskaava ja Ympäristövaikutusten arviointi ovat vireillä tuulivoimaloiden suunnittelemiseksi lisälmeen. Hankkeessa toteutettiin asukaskysely, jonka yhteenveto saatiin heinäkuussa 2023. Asukaskyselyn pohjalta ja myös lisälmen kaupunginhallituksen tekemien päätösten nojalla kaavaan lisättiin vaatimus asutuksen vähimmäisetäisyydestä tuulivoimaloihin, joka on kaksi kilometriä. Lisäksi Koljonvirta-Mansikkaniemellä on meneillään hanke alueen kehittämiseksi. Hankkeessa syntyi tarve osoittaa kehittyvä viheryhteystarve Mansikka-niemen ja Koljonvirran välille. Tehdyt muutokset johtivat kaavan uudelleen nähtäville asettamiseen. Kaupunginhallitus asetti kaavan uudelleen nähtäville 18.9.2023 pitämässään kokouksessa.

4.2.3 Viranomaisyhteistyö

Aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu pidettiin 15.3.2017 ja työneuvottelu erityisesti kaavan kulttuuriympäristön osalta syksyllä 2020. Lisäksi työneuvottelu viranomaisten kanssa pidettiin 23.11.2021. Pohjois-Savon ELY-keskus ei edellyttänyt viranomaisneuvottelun pitämistä kaavan ehdotusvaiheen nähtävillä pitämisen jälkeen.

sivu 78:

Alue on myös tunnustettu maakunnallisesti merkittäväksi kiertotalouden kehittämisalueeksi.

sivu 82:

Väyläviraston selvityksessä (2023) edellä mainituista on mainittu kaksi ensimmäistä. Nämä ovat vaihtoehtoisia terminaalialueita, jotka on mahdollista ottaa esimerkiksi raakapuulastauksen käyttöön korvaamaan Kevelin terminaalialue, jota kaavakartalle ei ole osoitettu.

Sivu 83:

Tuulivoimapotentiaaliset alueet on Pohjois-Savon maakuntaliiton teettämässä selvityksessä analysoitu ja niiden toteutettavuutta on tarkasteltu. Vuorimäki on selvityksessä valittu jatkotarkasteluun maakuntaliiton toimesta ja siksi sen osoittaminen yleiskaavaan on perusteltua. Yleiskaava ohjaa siten, että jos aluetta halutaan kehittää tuulivoimatuotantoon, tulee sille laatia YVA eli ympäristövaikutusten arviointiselostus sekä suoraan rakentamista ohjaava yleiskaava. Vuorimäen osayleiskaava- ja YVA-hankkeessa tehtiin asukaskysely kevätkaudella 2023. Asukaskyselyn tuloksena syntyi päätelmä, että kriittisimmin tuulivoimaloihin suhtautuivat alle 2 km voimalasta sijaitsevat asukkaat. Lisälmen yleiskaavaan merkittiin vaatimus siitä, että vähimmäisetäisyys voimalaan tulee olla 2 km loma- ja vakituisista asunnoista.

Aurinkovoimaloiden alueita ei ole merkitty kaavakartalle. Niiden sijainti on vaikeasti ennustettavissa. Aurinkoenergian sijoittaminen suuressa mittakaavassa vaatii suoraan rakentamista ohjaavan

kaavan. Tämä tulisi olla kriteerinä myös, jos sen sijoittaminen johtaa merkittävään puiden kaatamiseen ja siten peitteisyyden vähenemiseen tai sijoittuu arvokkaan kulttuuri- tai luonnonympäristön läheisyyteen.

sivu 84:

Valmisteilla olevat suoraan rakentamista ohjaavat osayleiskaavat:

OYK 26 Vuorimäki

sivu 86:

Sivuraiteiden alue asema-alueen pohjoispuolella on toiminut esimerkiksi metalliteollisuuden tuotteiden lastausalueena. Tälle käytölle on osoitettu vaihtoehtoisena käyttötarkoituksena keskustatointojen alue, jos terminaalialue siirtyy keskustasta toisaalle.

sivu 88:

Iisalmen alueella on tässä yleiskaavassa osoitettu yksi tuulivoimaloiden alue Vuorimäen alueella. Lisäksi kaavassa on merkintä, että tuulivoimalan on oltava vähintään 2 km päässä loma- ja vakituista asunnoista. Tällä halutaan suojata olevia asuntoja tuulivoimaloiden haittavaikutuksilta. Vuorimäen alueelle tehdyssä asukaskyselyssä, jota on käytetty myös yleiskaavan sosiaalisten vaikutusten arvioinnin täydentäjänä, kriittisimmin suhtauduttiin alle 2 km päässä asutuksesta sijaitseviin tuulivoimaloihin. Yli kuntarajojen tapahtuva vaikutusten arviointi tehdään maakuntakaavassa yleispiirteisellä tasolla. Tuulivoimaloiden alueet vaativat YVA-prosessin, joten yksityiskohtaisemmassa kaavassa Ympäristövaikutusten arviointiprosessin aikana arvioidaan hankkeiden ympäristövaikutukset tuulivoimaloiden sijaintipaikkojen selvittämiseksi.

sivu 95

...mahdollisesti tarkempia osayleiskaavoja ja/tai...

Tuulivoimaloiden alueen rakentaminen edellyttää myös YVA-prosessin ja suoraan rakentamista ohjaavan yleiskaavan laatimisen.